

PAZARTESİ

Kadınlara mahsus gazete

KAZANANIN
♀ NAMUSU
OLMAYACAGIZ

- TCK değişti, kadınlar mücadeleye devam ediyor...
- Canan Şenol'un yasaklanan ensest sergisi...
- Ece Temelkuran: Kadınlara kötülük etmek...
- Ayşe Onal: "Hayata Dönüş"
- Haydi Kızlar Okula
- Duygu Asena: Daha yapacak çok iş var...

PAZARTESİ

Kadınlara mahsus gazete

95 Ekim 2004

Sahibi Kadın Kültür ve İletişim Vakfı
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Ayşe Düzkan
Yayın Yönetmeni Beyhan Demir
Görsel Yönetmen Ömer Süvari

Adres Abdullah Sokak No:9 Beyoğlu-İstanbul
Tel-Faks 0212 249 5959 / 0 212 245 8358
GSM 0 532 510 0965
E-Posta pazartesi@pazartesi.org
pazartesidergi@mynet.com

Katkıda Bulunanlar

Amy Spangler, ayşe düzkan,
Ayşegül Babalık, Ayşegül Oğuz,
Ayten Ağrdemir, Başak, Bilge Seçkin,
Deniz Demir, Devrim Gökçek, Emek Ergün,
EylemPolat, Gülbahar Gündüz, Gülfer Akkaya,
Handan Koç, Hatice Tekdal, Haziran,
Kiraz Demirezen, Marina Crespin, Mürüvvet Yılmaz,
Nazan Askeran, Necla Akgökçek,
Nermin Yıldırım, Nilgün Yurdalan, Nur Gönül,
Özlem Güneş, Övgü Güner, Özgen Atlaş, Özgün
Akduran, Sibel Turhan, Yelda Yücel
Fotoğraf: Özlem Güneş
Renk Ayrımı 4 RENK 212-324 5450
Baskı Dünya Matbaacılık (212) 440 2010
Dağıtım Yay-Sat

ABONE FORMU

Pazartesi'yi güçlendirmek için daha fazla kadına ulaşmaya ihtiyacımız var.
10 abone bulana bir kitap veriyoruz.
Abone olmak istiyorum

Adı Soyadı:
Adres:
Telefon:
E-Posta:
Abone Süresi 1 yıl () 6 ay ()
Başlangıç Tarihi:

Türkiye içi
Yıllık 24 milyon, altı aylık 12 milyon
Aboneler için posta çek numarası: 662965
Bağışlarınız için T. İş Bankası Taksim Şubesi
Hesap No: 1052 301000 3330429 Beyhan Demir

Yurtdışı
Yıllık 40 Euro 6 aylık 25 Euro

Döviz Hesabı
T. İş Bankası Taksim Şubesi Hesap No:
1052 301000 3330429
Beyhan Demir

Abone ücretini yatırdığınıza dair belgeyi ve abone formunu bize gönderin, biz de her ay PAZARTESİ'nizi gönderelim.

MERHABA,

Ankara'ya gittik geldik. Yürüyüşümüz başından sonuna oldukça heyecanlı ve coşkulu geçti. Bizim meclisin koltuklarına dek süren eylemimizin ardından Tayyip Erdoğan'ın ettiği laflar geçtik her şeyi bir başbakana yakışmıyor doğrusu. Yok efendim yaygara koparıyormuşuz. Türk kadınına yakışmıyormuş vs. biz diyeceğimizi dedik, icap ederse yine deriz. Devrim Gökçek Ankara eylemimizi Gülfer Akkaya da eylemin ardından söylenenleri değerlendir. Av. Ayten Ağrdemir de TCK'daki son değişiklikleri Pazartesi için kaleme aldı. Okulların açılmasıyla birlikte daha bir yoğun duymaya başladığımız bir kampanya var, sürüyor. Haydi Kızlar Okula kampanyası. 600 bin kız çocuğunun okutulmadığı ülkemizde çok anlamlı görünen bu kampanyayla ilgili haberi Mürüvvet Yılmaz hazırladı. Ekim ayının 20'si ölüm oruçlarının sene-i devriyesi. Kaldırılması için 117 kadın ve erkeğin hayatını kaybettiği tecrit sürüyor. Hazırlanan yeni ceza tevkif yasası da tutuklu ve hükümlüler için pek hayırlı şeyler vaat etmiyor ne yazık ki. Hayata Dönüş isimli romanı vesilesiyle Ayşe Önal'la cezaevlerini, ölüm oruçlarını ve romanını konuştuk. Geçtiğimiz ay Boğaziçi Üniversitesi'nde bir sempozyum düzenlendi. AB'de ve Türkiye'de Kadınlar: Ortak Bir Anlayışa Doğru başlığı ile düzenlenen sempozyum yakından tanıdığımız akademisyenlerin ve feministlerin ilginç fikir sunumlarına sahne oldu. Bilge Seçkin, sempozyumu izledi, Pazartesi için yazdı. Ensest çok yaygın ve konuşulmayan bir konu olmaya devam ediyor. Canan Şenol'un Almanya'da açtığı sergide konunun ensest olması serginin sansürlenmesine sebep olmuş. 2003'te yapılan sergi nedense tıpkı ensest

gibi görmezden gelinerek gizlenmeye çalışılmış. Canan Şenol plastik sanatların da pek ilgi çekmediği ülkemizde, devlet, aile ve din temaları üzerine çalışmalarını ve sansürlenen sergisini Pazartesi'ye anlattı. Dr. Işın Akı ise, derlediği bir kitapta kadınların hayatlarındaki dört önemli olayı anlatırken, enseste çarpıyor. Ensest mağdurlarının ve ensesti yapanların tanıklıklarını okumak çok zor. Işın Akı'yla Başak görüştü. Ece Temelkuran iki yeni kitabıyla karşımızda. Yazılarında insana dair, dünyadaki muhalif hareketlere dair konulara değiniyor hep. Savaş karşıtı gösterilerin örgütleyicisi, katılımcısı aynı zamanda. Hayatında ilk yazısını da bir kadın dergisine vermiş. Kendisiyle Beyhan'ın yaptığı söyleşiyi ilginç bulacağınızı ümit ediyoruz. Derya, çocuğunu görme mücadelesi veren, ayakta durmaya çalışan bir kadın. Gülbahar Gündüz, Derya'nın hikâyesini yazdı. Geçtiğimiz sayımızda Ayşe Düzkan'ın devrimci feminizm üzerine yazdığı makalenin ardından Tuğba Özenç düşüncelerini ve eleştirilerini yazdı bu ay. Genetiği değiştirilmiş organizmaların hayatımızda ne kadar yer işgal ettiğini Nazan Askeran kaleme aldı. Her yerde pıtrak gibi çoğalan seks shopların müşterilerini siz de merak ediyor musunuz? Nedir toplumumuzdaki cinsellik açlığı? Nermin Yıldırım bu soruların cevaplarını seks shoplarda aradı, yazdı. Duygu Asena'nın hastalığı hepimizi oldukça üzdü. Ona sağlık, sıhhat dileklerinizi ve onun bilmediği ama hepimiz için önemli Kadının Adı Yok anılarımızı da bu sayımızda okuyabilirsiniz. Bir kez daha Duygu Asena'ya geçmiş olsun dileklerinizi ve sevgilerimizi gönderiyoruz.

Önümüzdeki ay görüşmek üzere...

eylemcinin hatıra defteri

80-85 model otobüslerin, koltukları yatmıyordu. Biz de uyumayı düşünmüyoruz zaten, yol boyunca şarkılarla türkülerle varırız Ankara'ya. Türkiye'nin her şehriden gelen kadınlarla buluşur eylemimizi yapar, aynı heyecanla geri döneriz. Şarkılarla türkülerle başlayan yolculuğa yaklaşık iki buçuk saat sonra 2.30 gibi Köseköy'de KADAV'ın YENİ ADIM SİTESİ'nde mola verdik, Orada bizi (yaklaşık yüzeli kişiydik) karşılayan kadınlarla çaylarımızı demledik, midesini üşüten arkadaşımıza nane limon kaynattık zorla içirdik, kadınların atölyesi olan binayı dolaştık, onlara bir hayli zahmet verdikten ve onlarla tanışmaktan mutlu olduktan iki saat sonra tekrar çıktık yola. Saat 8.30 gibi Ankara'ya vardık. Yüksel Caddesi'ne yanımıza satma umuduyla aldığımız dergilerimiz ve afişlerimizle yürüdük. Diğer şehirlerden gelen kadınlarla buluşma saatimiz 10.00'a kadar caddede oturup kahvaltılarımızı yaptık, gazetelerimizi okuduk. Saat 10'da eylem başladı. Caddeyi şekil olarak İstiklal Caddesi'ne, ruh olarak dershanelerin çokluğu nedeniyle sanıyorum Beşiktaş'a benzettim. Cadde boyunca sloganlarla yürüdük. Toplam 500 kadındık. Cadde boyunca cadde esnafı ve çalışanların tepkileri ve bakışları çok güzeldi. Cadde sonunda meclise yaklaşık iki yüz metre kala polis engeliyle yarım saat bekledik. Kırmızı nokta dedikleri (meclis çevresi) bölgeye geldiğimizi, buradan sonra toplu şekilde yürümeyeceğimizi, dağılmamız gerektiğini duyurdular. Fakat polisle yapılan ısrarlı görüşmeden sonra meclisin önüne bireysel olarak yürüyebileceğimizi pankart açmamızı, slogan atmadan sessiz bi şekilde, sanki hepimiz

bugün tesadüfen meclise doğru gitmek istemiş gibi davranmamızı istediler. Öyle yaptık sessizce yürüdük meclisin önüne geldiğimizde saat 1.30 olmuştu, acıktık-susadık... Ankara seyyarçası da su ve simit satma eyleminde hazırlıksızdı oysa çok kârlı çıkacakları bi gündü. Meclise girmek için bizleri temsil edecek kot pantolon giyinmemiş (uygulamanın böyle olduğunu duyduk) içlerinde avukatların olduğu birkaç kadın meclise girmek için bu defa da meclis güvenliğini sağlayan polislerle görüşmeye başladı bu görüşme de çok uzun sürdü. Bizler yemek yemeden, su içmeden, tuvalet ihtiyaçlarımızı karşılamadan meclis önündeki ağaç altı çimenlere serilip beklemeye başladık ki CHP'li milletvekilinin ısrarlı, işi kavgaya götürecektik kadar sert tartışmasının sonucu hepimizi meclise sokacaklarını öğrendik. Bu arada bizlere su getirmek için taa Yüksel Caddesi'ne giden Nermin ve Beyhan ellerinde sıkma portakal suyu ve simitlerle geldiğinde ben sevinçten bi hoş oldum olmasına da portakal sularını da içtikten sonraki tahliye sorununu düşünmemiştim bile, çünkü meclise girecektik ve oraya yapacaktık! Saat üç olmuştu. 14 Eylül 2004 tarihinde TBMM Olağanüstü Genel Kurulunda TCK Tasarısı için görüşülmeye başlanan, namus cinayetleri, bekâret testleri, cinsel yönelim konularında ayrımcılığa, bedenlerimiz üzerindeki tahakküme hayır demek için ortak alınan kararla ordaydık. Bu sırada bir grup kadın bizlere de çağrıda bulunarak! 'Yeni Ceza İnfaz Yasası' karşıtı eylem yapmaya başladı. Şaşkın ve suskun onları izledik. İzledik çünkü alınan eylem kararına ve disiplinli uymayacak şekilde inisiyatif kullanılmış eylem içinde eyleme dönüşmüştü durum.

3.15 gibi meclise alınmaya başladığımızda mecliste merak ettiğim tek şey aslında önceki hükümetin trilyonlar harcayarak değiştirdikleri ceylan derisi olan meclis koltuklarıydı. Meclis bahçe kapısına geldiğimizde çılgınlar gibi yapılan aranma işkencesine yeni başladığımızı bilmiyorduk. Bahçeye girerken arandık. Misafir salonuna girerken didik didik çantamızdaki, en küçük kâğıt parçasını ışığa tutacak kadar, ellenmedik yerimiz kalmayana kadar dikkatli arandık. Misafirhaneden çıkıp meclis binasına girerken aynı titizlikle tekrar arandık. Aramızda tatil bavulunu aratmayan, saklama kabına kadar tedbir ve tertipte hazırlanmış çanta sahibi arkadaşlarımız vardı. Meclis koridorunun başına geldiğimizde perdeli kabinleri bizleri tekrar aramak için

Taksim AKM'nin önünde 23.30'da buluştuk. Her gün görüşenler, eylemlerde karşılaşanlar birbirlerine küsmüşler, ilk defa kadın eylemine katılanlar, bütün sene il dışına çıkmamış olanlar, grip olmak üzere olanlar, çok heyecanlılar ve ortak duygusu-düşüncesi, özel hayatlarımıza girmekte tuhaflik görmeyenlere ses çıkarmak olan bütün kadınlar doluştuk bizi bekleyen otobüslere, çıktık yola...

hazırladıklarını görünce sinir krizi geçirmek üzereydim. Kabine girenleri iç çamaşırlarını indirecek kadar dikkatli aradılar ve saat dört oldu saat beşte otobüsler hareket edecekti. Ceylan derisi koltuklar en alt sıradan krem renginde başlayarak yukarıya kadar kirlili sarıyla oradan kavuniçine ulaşıya renk ahengiyle sıralanmış uyum abidesi, zevk sunuşu efendime söylüyüm kuzu derisi. Bi ara tavandaki sekiz adet dev kristal avizelere baktım her biri bizim evin salonu kadar. Bunlar 'kopar mı acaba' diye düşündüm (belki hep birlikte düşünseydik...) CHP'li Orhan Erasmın yasa tasarısını çıkarmakta acele etmemeleri konusunda diğer milletvekillerine ikna konuşmasını yaptığı sırada diğer vekiller birbirlerine not yazıp gülüşüyor, ortalıkta dolaşılıyor, büyük çoğunluğu uyuyordu. Kendimizi zor dışarı attık. 6-7 kişi Yüksel Caddesine geldik otobüslerin hareket edeceği yer konusunda bilgi aldık şeyler yedik otobüslerin bulunduğu dört ayaklı köprüye doğru yürüdük. Biz dört ayaklı köprüye doğru yürürken aynı sayıda ayakları olan başka köprüler de gördük. Bütün köprülere 5-6 defa uğradık. otobüslerin yanında olduğu dört ayaklı köprüyü bulduğumuzda saat altı olmuştu.kaybolduk yani. Sonunda döndük, mutlu olduk, eylemimizi kararlılıkla yapmıştık. Gazamız mübarek olsun arkadaşlar, yeni eylemlerde görüşmek üzere...

Ankara yürüyüşümüzün Tayyip Hazretlerine yan etkileri üzerine...

kapıdan Çıktık bir kere...

TÜRK CEZA KANUNU'nda (TCK) yapılması düşünülen değişiklikler yine biz kadınların aleyhinde cereyan ediyor. Oysa bizler yapılması düşünülen değişikliklere ilişkin önerilerimizi defalarca meclise bildirdik. Meclis şaşkın halde. Bir tamam diyor, bir olmadı, sil baştan diyor. Önerilerimiz kısaca şöyleydi: Bekâret kontrolleri, 15-18 yaş arası gençlerin rızaya dayalı cinsel ilişkilerine getirilen yaptırımların kaldırılması, "müstehtenlik" maddesindeki ifade hürriyetini kısıtlayıcı ifadelerin çıkartılması, "ayrımcılık" maddesine "cinsel yönelim" ifadesinin tekrar eklenmesi, "nitelikli insan öldürme" maddesine alınan "töre saiki" ifadesinin "namus saiki" olarak değiştirilmesi, bedenlerimizi tahakküm altına alacak zinanın suç olma önerisinin geri çekilmesi.

Topu topu bunları istiyorduk ve isteklerimiz öyle yabana atılır şeyler değildi. Çünkü bu ülkede insanlar cinsel yönelimlerinden dolayı dışlanıyorlar, hayatlarından oluyorlar. Töre adı altında her yıl onlarca kadın ailelerinin planladığı cinayetlere kurban gidiyorlar. Gencecik insanlar birileri şüpheleniyor diye masaya yatırılıp, "alttan muayene" ediliyorlar.

Hem devlet, hem de erkekler kadınların bedenleri, rahimleri üzerinde cirrit atıyorlar. Yeni yasa tasarısı da eskisiyle aynı kafaya sahipti. Biraz rötüş farkıyla. Biz ise yasalarda eşitlik istiyoruz. Bedenlerimizi baba, koca, erkek akrabalar ve devlet denetimine sunan bu yasaları kökten reddediyoruz.

Bunun için güneşli bir 14 Eylül sabahı Ankara'nın bilmem kaçınıcı kez yürüdüğümüz kaldırımlarını aşındırdık yüzlerce özgürlükçü hemcinslerimizle. Bedenimiz bizimdir diye bağırдық. "Devlet elini bedenimden çek," diye haykırdık. Canımızı onca yakan devlete.

Sesimiz yerine ulaşmıştı. Tayyip Erdoğan bey bize ancak erkekten yana çalışabilen kafasıyla meydan okudu. Dedi ki, "özellikle son zamanlarda koparılan vaveylada demokrasi adına Ankara'ya yürüyenler oldu." Burada beyefendi hazretlerinin vaveyla dediği bizim demokratik hakkımız olan protestolarımızı, eleştirilerimizi, eylemlerimizi. Muhafazakâr demokrat kafa işte. Ancak bu kadar demokrat olabiliyor. Devam edelim. "Ben Türk kadınının geleneklerine, ahlak anlayışına yakışmayan bazı pankartları gördüğüm zaman Türk kadını adına buna çok üzülüm. Bunu da açıkça belirtiyim. Bu, ahlak değeri içine sığmayacak pankartlara ben Türk kadını adına alkış tutamam., evet diyemem.

Çünkü Türk kadını o ahlak değerleriyle güçlü olmuştur. İnanıyorum ki onunla bu günlere farklı bir şekilde gelmiştir. Sadece belli bir marjinal grup Türk kadınının gücünü temsil ediyor diye bir anlayış yok."

Bu pankartlara Türk kadını adına zaten alkış tutamazsınız Tayyip Bey. Çünkü hatırlayınız siz erkeksiniz. İlla bizimle dayanışmak istiyorsanız kanun önerileriniz ortada, onları bizlerin isteği

Bizim pankartlarımızdan utanmışsınız, Türk kadını adına. Ne yapalım. Ben de muhafazakar demokrat diye uyduruk bir ad altında, bir yanı dinci, bir yanı güya demokrat, bir yanı liberal, öbür yanı nedir belli olmayan bir partinin hükümette olmasından dolayı utanıyorum. Ancak, tüm bu felaketlere rağmen içim rahat. Çünkü kadınlar durmuyor. Susmuyor. Baş eğmiyor.

doğrultusunda değiştirmekle işe başlayınız, daha şık olacak

O çok sevdiğiniz, vazgeçemediğiniz geleneklerinize gelince; hiçbir örf ve adet insan hayatından daha kıymetli değildir. Hele hele bu gelenekler size sınırsız özgür bir hayatın yollarını açıyor, bize sizlerin sınırsız zulmünü layık görüyorsa kusura bakmayın o gelenekleri değiştirmek, ortadan kaldırmak artık boynumuzun borcudur.

Ve yine hatırlatmak isterim ki, çünkü siz unutmakta ısrar ediyorsunuz, bu topraklarda sadece Türk kadınları yok. Kürt, Laz, Çerkez kadınları ve daha nicelerimiz var ve bu kanunlar hepimizi kapsıyor.

Marjinal ya da değil. Bu kanunlar biz kadınların hayatlarını etkiliyor. Sizin değil. Siz bir erkeksiniz. Bugün bu ülkenin başbakanı olduysanız erkek oluşunuzun bundaki katkısını unutmayınız. Eğer

ağzınızdan düşürmediğiniz o Anadolu kadını olsaydınız ihtimaldir ki bitirdiğiniz okulların kapısından bile geçemeyecektiniz. Değil başbakan, sıradan bir memur olma hayalleriniz dahi olmayabilirdi. Şükredin ki erkeksiniz. Anadolu kadını savunmak sizin yaptığınız gibi onların hayatlarına sınır koymakla, onları bir ömür erkeklere muhtaç bırakmakla olmaz. Bizim yaptığımız gibi olur. Kadınların eğitim, siyaset, cinsel yaşamda kendi tercih ve talepleri, çalışma haklarını savunmakla olur. Doğrudur. Sizin gibi özgürlük karşıtı fikirlere sahip olanlar, bizim gibi özgürlükçülerden sayıca şimdilik daha fazla. Ama ırmağın gücü akıttığı suyun miktarında değil, suyun devamlılığındadır, öyle değil mi? Biz kadınlar da ve 14 Eylül günü kapılarında dayandığımız, içeri alınmamamız için elinden gelen her şeyi yapan meclis sakinleri de çok iyi biliyor. Orası geçici. Ben bile şu genç yaşla kaç hükümet değiştirdim. Siz de geçicisiniz. Korkunuz bundan. Bundandır bizlere zulmetmeniz.

Bizim pankartlarımızdan utanmışsınız, Türk kadını adına. Ne yapalım. Ben de muhafazakar demokrat diye uyduruk bir ad altında, bir yanı dinci, bir yanı güya demokrat, bir yanı liberal, öbür yanı nedir belli olmayan bir partinin hükümette olmasından dolayı utanıyorum. Ancak, tüm bu felaketlere rağmen içim rahat. Çünkü kadınlar durmuyor. Susmuyor. Baş eğmiyor. Kimseye yalvarmıyor. Kendilerine sunulan şu hayata razı değiller. Değişiyorlar ve değiştirmek için çabalıyorlar. Evet, çabalıyorlar. Bu çabanın gücü hayatlarımızdaki tüm utançları süpürüp atacak. İnanıyoruz. Güzel günler göreceğiz. Bu güzel günlerde utanç bitti diyeceğiz. Defalarca dedik. Evlerimize hapsedemeyeceksiniz bizleri. Kapıdan çıktık bir kere.

Sikeneyên meşa me ya Enqereyê yên li ser hezretî Tayyîp...

Em carekê

ji derî derketin

We ji ber pankarta me şerm kirî ye, li ser navê jinen Tirk. Em çî bikin. Ez jî şerm dikim, ji ber ku partiyeke bi şapînozî xwe weke 'Demokrat a Muhafezekar' binav dike û aliyekî wê oldar, aliyê din qaşo demokrat, aliyek lîberalê û hin aliyê din jî ne diyarin li ser desilatdariyê ye. Lê li gel hemû felaketan dile min rehet e. Lewre jin nasekinin. Dengê xwe kêmanakin. Serî natewînin.

HÎN guherînen Zagona Cezayê ya Tirk (TCK) de ku van rojan di rojê de ye, dîsa li hemberî me jinan disekine. Le me bi caran peşniyazen xwe yen derheqê mijare de, ragihandibû meclîse. Meclîs matmayî ye. Li aliyekî "ere" dike li aliyê dine je dike ji nûve dest pe dike. Peşniyazen me bi kurta hî wiha bûn: Bila kontrola bekarîte ji bo keçên di navbera temenen 15-18'an de be rakirin; -Pekanînen der heqê keçên ku bi dil û rezayê xwe dikevin pependiyên zayendî ji holê bete rakirin; -Bila gotinen ku li peşiya xwe îfadekirina azad ji hole radike, en di madeya "mustehcen" de bete derxistin û "terciha zayendî" ku di madeya "cudakariyê" de cih digire ji nûve be sererast kirin. Îfadeya "tore saîkî" ku di madeya "mirovkuştina bi plansazî" de derbas dibe bila bibe "namûs saîkî". Peşniyara der heqê zîne de ku de bedene me bixista bin tahakume, bila paşve be kişandin. Me ev dixwestin û tiştên ku me dixwest ne tiştên vala bûn. Li vî welatî mirov ji ber tercihen xwe yê zayendî li derve te hiştin û ji ber ve tene kuştin. Li ser navê toreyê her sal, bi dehan jin ji ber cinayeten ku ji hela malbatê ve ten plankirin dibin qurban. Keçiken cikîciwan tene ji bo ku hin kes ji wan gumanbar in, li ser maseyan tene razandin û "ji binî tene muayenekirin". Hem dewlet, hem jî mirov li ser bedene jinan, li ser rahîmen jinan, cirîtan tavejin. Peşnûmazangona nû, bi feraseya kevn re yek bû. Tene hin ferqen rotuşe hebûn. Em jî di zagonan de wekhevî dixwazin. Em zagonen ku bedenên me dixin bin weneranên bav, mîr, xizmen mîr û dewletê red dikin. Ji ber ve yeke em di rojê ronahî de 14'e Rezberê, li Enqereyê nizamî cara çendan bûn meşiyân. Bi sedan hevalên xwe yen azadîxwaz re, me careke dinepeyareyan vî bajarî maşînan. Me bang kir ku bedena me ya me ye. Me li hemberî dewleta ku canê me eşandibû, got: "Dewlet destê xwe ji bedena min vekîşe." Dengê me ghiştibû cihê xwe. Camerê Tayîp Erdogan, encax bi serê xwe ye wekî meran dixebite bersiv da. Û got: "Bi taybetî, bi vaveylayên demên dawî, li ser nave demokrasiyê hin kes, ber bi Enqereyê ve

meşiyân." Li vir berkevtî efendî peyva "vaveyla" ji bo çalakiyên me, protestoyên me, rexneyên me ku mafê meyan demokratîk in bikar anî. Mejiyek muhafazakar e ma. Encax ev qas dibe demokrat. Em bidomînin. "Min dema ku pankartên ne li gor çand û toreyên jinen Tirk dîtin, li ser nave jinen Tirk ez pir xemgîn bûm. Ez ve jî bibejim. Ez li hemberî van pankarten ku li dijî nixen ehlaqê jina Tirk e çepikan lenaxim. Nikarim ere bikim. Ji ber ku jine Tirk bi wan nixen ehlaqê biserketiye. Ez bawer dikim ku bi we bi awayeke cuda hatiye van rojan. Ferasetek ku tene komek marjînal temsiliyeta jina Tirk dike tune ye." Ji xwe hun nikarin li ser nave jine Tirk ji van pankartan re çepikan lexin Tayîp Ezbenî! Ji ber ku bila be bîra we hun mîr in. Ger ku hun bixwazin piştgriyê bidin me vaye peşniyaren we yen bo zagonan li holê ne. Wana li gorî daxwazên me sererast bikin. Bi ve dest bi kar bikin. De xwestir be. Em bene ew kevneşopiyên we yen ku hun ji wan pir hes dikin; Tu orf û adet ji jiyana mirovekî qiyemetir nîn e. Ger ku ew kevneşopî ji we re riyêke azad a jiyane veke û ger derfetek ku hun bi awayeke besînor zilma xwe bi ser me de pek bînin re li peşiya we veke, li qisûra me nenerin. Guhartina wan kevneşopiyên peywir a me ye. Û ez dixwazim carake dine bibîr bînim ku, ji ber ku hun îsrar dikin. Li ser ve axê tene jinen Tirk nînin. Kurd, Laz, Çerkez û geleken dine jî hene û ev qanûn ji bo me hemûyan e. Marjînal an jî ne. Ev qanûn bandor li ser jiyana me jinan dike. Ne hun. Hun mîrek in. Ger ku hun îro serokê vî welatî bin di vir de rola meraniya we mezin e. Ve yeke ji bîr nekin. Ger ku hun yek ji wan jinen Anatolî ku ji deve we nakevin bûna, ihtîmaleke mezin e ku we

nekaribû wan dibistanên ku we xelas kirine ji derî bikevin hundir. Ne serokwezîr, xeyalek we ye karmendiye jî hebûna. Şikir bikin ku hun mîr in. Parastina jinen Anatolî ye wekî ku hun dikin bi sînordanîna ser jiyana wan nabe. Bi muhtaçkirina meran nabe. Wekî ku em dikin dibe. Bi parastina mafên perwerdehî û siyasete dibe. Dive mirov jinan bipareze ku bikaribin di ware terciha pependiyên zayendî de azad bin. Dive hun ve biparezin û dive hun mafên jinan a xebate biparezin. Rast e. Hejmara kesên xwedî ramanên li dijî azadiyê yê wekî we niha ji yê wekî me pir zedetir in. Le heza cihokê ne di zedebûna ava xwe de ye di berdewamkirina xwe de ye. Ma ne wisa ye? Em jî, kesên roja 14 Rezberê nehiştin em bikevin meclîse jî her tiştî baş dizanin. Wê dera heya demeke ye. Min bi xwe jî, di vî temane xwe ye kurt de çend hikûmet guhertin. Hun jî ciwan in. Tîrsa we ji ber ve ye. Ji ber ve ye, zilma we ya li ser me. We ji ber pankarten me şerm kiriye. Li ser nave jinen Tirk. Em çî bikin. Ji ber ku de partiyeke ku xwe bi naveke şapînozî damezirandî ye û xwe wekî muhafazakar û qaşo demokrat û niv oldar, lîberal û hin aliyên wî nediyar, dinasîne hikûmeta me ye, ez jî şerm dikim, Le li gel hemû felaketan dile min rehet e. Ji ber ku jin nasekinin. Be deng nabin. Serî natewînin. Ji kesekî hevî nakin. Ji jiyana ku ji wan re hatiye dayîn ne razî ne. Diguherin û ji bo ku biguherînin tedikoşin. Bele tedikoşin. De heza ve tekoşîne hemû şermen di jiyana me de melkes bike û baveje. Em bawer in. Emê rojên nû bibînin. Di wan rojên xweş de emê bejin şerm qediya. Me bi cara çî got. Edî hun nikarin me di malên me de dîl bigirin. Em careke ji derî derketin.

TCK kabul edildi...

Şimdi oldu mu yani?

Aynı zamanda bir şiddet kaynağı olan medyanın, şiddeti görünür kılma, şiddet mağdurlarına yol gösterme gibi bir sorunun olmadığı hepimizin malumudur. Medya, "namus cinayetinde" öldürülen kadınlara, batıl dinlerde zorunlu görülen adaklar gibi "sistemin adaklık kurbanları" muamelesi yapılıyor...

BİRÇOK kişinin, gazetede, dergide "namus cinayeti" konulu bir haber gördüğünde yine mi aynı konu düşüncesiyle haberi atladığına veya birbirinin benzeri bir hikâyeye olduğu düşüncesiyle ayrıntılarına girme gereğini duymadığına şahit oldum. Kadınların yaşama hakkının ortadan kaldırılmasını ya da kadına yönelik diğer şiddet görüngülerini ortaya koyan haberlerin bu kadar kolay kanıksanması, insani duy(g)ularımızda yaşanan aşınmanın/nasırlaşmanın da görüntüsünü ortaya çıkarır bir hal aldı.

Birçok kadının birbirinin benzeri şiddet yazgılarını okurken, haberde yer alan kim bilir yaşamlarının hangi evresinde ve hangi sebeple çekilmiş fotoğraflarına insanın gözleri çakılı kalır. Mutlaka bir şeyler anlatmak istiyor düşüncesiyle gözlerine tekrar tekrar baktığını oldu mu bilmiyorum ama bu yazıyı yazarken ben, yıllarca kocasının her türlü şiddete maruz kalan ve en sonunda kocası tarafından üzerine benzin dökülerek yakılan kadının gözlerine bakmaktan kendimi alamadım. Fotoğraftaki gözlerin, bir şeyler anlatmak için çırpındığını düşündüm hep. Tekrar tekrar baktım gözlerine, tekrar tekrar okudum hikâyesini ve yaşama tutunma gerekçesini düşündüm, düşündüm, cevaplayamadım.

Aynı zamanda bir şiddet kaynağı olan medyanın, şiddeti görünür kılma, şiddet mağdurlarına yol gösterme gibi bir sorunun olmadığı hepimizin malumudur. Medya, "namus cinayetinde" öldürülen kadınlara, batıl

dinlerde zorunlu görülen adaklar gibi "sistemin adaklık kurbanları" muamelesi yapılıyor. Ve kadına yönelik şiddetten tiraj elde etmek isteyen medya, kadınların öldürülmesi ya da beş yerinden bıçaklanması gibi "sıradan" olgular dışında her şiddet öyküsünde daha fazla acı, daha fazla kan, daha aykırı bir durum aramaktadır. Kadınların öldürüldüklerinde bile birinci sayfa haberi olabilmesi ancak ve ancak geçmişinin temiz, öldürülmesinde "tahrik" olmaması ve katledenlerin cinayeti Dostoyevski romanındaki gibi en ince ayrıntısına kadar düşünüp, tasarlanıp vahşice gerçekleştirilmesi halinde mümkün olabilmektedir. Aksi takdirde, kadın katli medyaten vaciptir. Hepimiz yaşama(!) hakkımızın bu şekilde yok edilmesine, ağır saldırıya uğramasına tepki gösteriyoruz ve bu saldırıyı gerçekleştirenler öyle ya da böyle az cezalar alarak bu işten sıyrılırken, çocukluğunu, gençliğini, kadınlığını yaşatmayanlar (yaşama hakkımızı ortadan kaldıranlar) serbestçe elini kolunu sallayarak ortalıklarda dolaşmaya devam ediyorlar. Çünkü onlar her yerde. Onlar yasaları yazanlar, onlar yasaları uygulayanlar, onlar yasaların bekçiliğini

yapanlar. Bir kilo baklava çalındı diye küçücük çocuklara dokuz yıl ceza vermeyi reva göre hukuk sistemimiz kadınların hayatları çalındığında mülkiyete yönelik bir saldırı olmadığından durumu ciddiye dahi almamaktadırlar. Şimdi TCK'da son durumu özetlemek gerekirse, neler talep ettik taleplerimizden hangileri yasaya girdi hangileri reddedildi özetle onlara bakalım.

TCK'da son durum

Namus saikiyle işlenen cinayetlerin, nitelikli insan öldürme fiilleri arasına alınarak faile ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası verilmesini talep etmiştik. Ancak, namus saikiyle işlenen ifadesi yerine töre saikiyle işlenen suçlar ifadesi kullanıldı. Bu manevra sonucu, bir çok namus cinayeti faili nitelikli insan öldürme maddesi kapsamı dışında kaldı. Ayrıca TCK'nın tanımlar bölümünde töre kavramı açıklanmadığından hangi olay töre olarak adlandırılacak hangisi adlandırılmayacak belli değil. Ceza Kanunu gibi bir kanunda bu kadar belirsiz kavramların yer alması, uygulamada birlik sağlanması açısından oldukça sakıncalıdır.

Cinsel suçlar topluma karşı suçlar bölümünden çıkarılarak taleplerimiz doğrultusunda, bireye karşı suçlar bölümüne alındı. Böylece cinsel suçlarda korunması gereken hukuki yarar toplumun edep, töreleri, aile ya da kamu düzeni değil bireyin cinsel hak ve özgürlükleri olduğu kabul edildi.

Tasarıda yer alan "ırz" kavramı yasa metninde yer almadı.

Cinsel tecavüzün tanımı genişletildi. Eskiden herhangi bir araçla örneğin şişeyle, tahta parçasıyla vs. işlenen tecavüz fiili, tecavüz olarak kabul edilmiyordu ve faile tassaddiden ceza veriliyordu. Yeni yasaya göre Cinsel tecavüzün vajinal, oral ya da anal nitelikte olabileceği veya herhangi bir alet aracılığıyla gerçekleştirilebileceği açıkça belirtildi.

Evlilik içi tecavüz mağdurun şikayetine bağlı olarak suç kabul edildi.

Sürekli olması halinde, evlilik içi şiddet işkence olarak tanımlandı.

Evlili ve bekâr kadınlar, bakire olan ve olmayan kadınlar arasında ayrımcılık yapan düzenlemelerin TCK'dan çıkartıldı. Böylece evli kadının kaçırılması ya da tecavüze uğraması halinde ya da kadının tecavüz sonucu bekâretinin gitmesi halinde faile verilecek ceza arttırılmasına ilişkin düzenleme yasadan çıkarıldı.

Kadınların tecavüzcüleri ya da kendilerini kaçıranlarla evlendirilmesi halinde fail hakkındaki davanın ertelenmesine ilişkin düzenleme yasadaki yer almadı.

Çocuklara karşı işlenen cinsel suçlarda, çocukların rızasının olduğu savıyla indirim getirilmesi maddesi yasadaki yer almadı.

"İşyerinde cinsel tacizin suç kapsamına alındı.

TCK'nın "haksız tahrik"e ilişkin 29. maddesinde, "haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisiyle suç işleyen kimseye" verilecek cezada indirim öngörülüyor. Buna göre, ceza indirimi ancak mağdur tarafından "haksız bir fiilin gerçekleşmiş olması" halinde mümkün olacaktır. Bir kadın tecavüze uğradığı ya da cinsel özgürlüğünü kullandığı için öldürüldüğünde, bu haksız tahrikten faile indirim sağlamayacaktır.

Hükümetin "kadınların onurunu korumak" "Anadolu kadınlarının taleplerini yerine getirmek" gerekçesiyle gündeme getirdiği "zina" suç kapsamına yine kadınların mücadelesi ve kamuoyu tepkisi ile TCK'da yer almadı. Eğer zina suç sayılıysa, haksız tahrik maddesinde yer alan "haksız fiil" unsuru gerçekleşmiş olacaktır. Böylece zina yapanı öldüren kişi de haksız tahrik indiriminde faydalanabilecekti. Zinanın TCK kapsamına alınmamış olması, bu açıdan çok önemli.

Ancak, "haksız tahrik" maddesinin gerekçelerinde "namus cinayeti failleri, haksız fiil hükmünden yararlanamaz" şeklinde bir ifadeye açıkça yer verilmediğinden, kadın örgütlerinin hukukun yorumunda ve uygulamasında ağırlığını yine koymasına gerekecek.

Kabul edilmeyen taleplerimizi de şöyle özetleyebiliriz.

Bekâret kontrolleri:

- Yeni TCK, bekâret testlerini yetkili hâkim ya da savcının kararına bağlarken, yasaya eklenen "Reşit Olmayanla Cinsel İlişki" maddesi, yeni bekâret kontrollerine zemin hazırlıyor. Yeni madde sayesinde, bekâret testi için hakim ya da savcı kararı çıkartmak kolaylaşıyor. Madde,

Hükümetin, "Anadolu kadınlarının taleplerini yerine getirmek" gerekçesiyle gündeme getirdiği "zina" suç kapsamına yine kadınların mücadelesi ve kamuoyu tepkisi ile TCK'da yer almadı.

bekâret kontrolü için mağdurun onayını gerekli görmüyor ve bekâret testini uygulayan sağlık personeline veya diğer kişilere örneğin okul müdürüne karşı hiçbir cezai yaptırım getirmiyor.

- Bu yeni madde, 15-18 yaş arası gençlerin kendi rızalarıyla girdikleri ilişkilere hapis cezası getiriyor. Bu uygulama, Türkiye'nin taraf olduğu Çocuk Hakları Sözleşmesi ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'yle de çelişiyor.

- **Ayrımcılık:** Ayrımcılık maddesi, kişilerin bazı ekonomik haklarını korurken, eşcinsellere yönelik ayrımcılığa yaptırım getirmiyor. Kadın örgütleri ve eşcinsel örgütleri bu maddeye "cinsel yönelim" maddesinin eklenmesini; maddenin kişilerin "siyasi, ekonomik ve sosyal" haklarını kapsayacak şekilde düzeltilmesini istiyordu.

- **Müstehcenlik:** Kadın örgütleri, "müstehcenlik" maddesine, "hiçbir tanımı olmayan, belirsiz ifadeler içerdiği" gerekçesiyle karşı çıktı ancak bu talebimiz yasalasamadı.

Daima masum, daima çocuk, daima umutlu gözleri bantlayın lütfen kendi kirliliklerimizi hatırlatmasın diye...

“Haydi Kızlar Okula” kampanyası sürüyor...

haydi kızlar özgürlüğe!

BİR sürü tantana ile okullar açıldı. Milli Eğitim Bakanı'nın yaptığı açıklamalara göre oldukça fazla öğretmen açığı var, yani var olanların sayısı yetersiz. Diğer taraftan okula gidemeyen, istediği yere kaydını yaptıramayan öğrenci sayısı da istatistiklere göre fazla.

Okulların kimi derse başlanamayacak durumda, kiminde dersler boş geçiyor. Kimisinde ise öğrenciler tarladan dönemediği için öğrenci yok, kiminde para yok... Örnekleri çoğaltmak mümkün. Eğitimin hali bu mu demeden geçemiyorsun.

Bir de ders kitaplarına, görevlendirmelere kısacası her şeye sinen cinsiyet eşitsizliğini ve parasız olan eğitimin paralı hale gelişini eklersek ufukta pek parlak şeyler görünmüyor.

Ülkede “sükûnet” gerçekleşince kampanyalardan başımızı kaldıramaz olduk. Kendini sivil toplum örgütü diye tanımlayan bir sürü dernek, vakıf vb. bir sürü kampanya başlatıyor, sürdürüyor. Bunlardan bir tanesi de “Haydi Kızlar Okula” kampanyası. Kulağa nasıl da hoş geliyor değil mi? Hele 600.000 kız çocuğunun okula gitmediği gerçeğini düşününce... İnsan bir an bunca yıldır eğitimsizlikten, cinsiyet ayrımından dolayı çektiklerimizin fark edildiğini ve biteceği hissine kapılıyor. Haydi Kızlar Okula Kampanyası

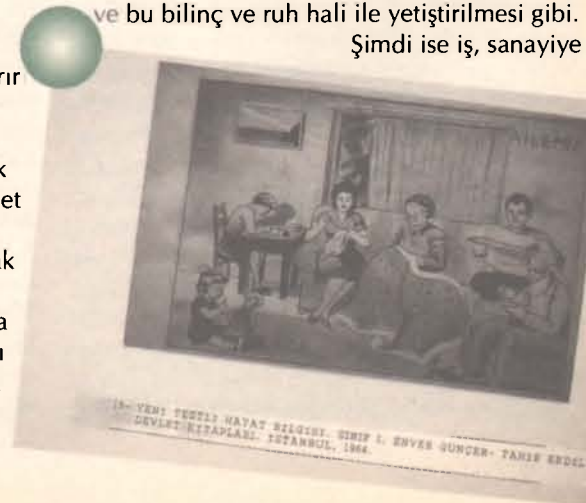
Unicef tarafından düzenlenen (Unicef genellikle üçüncü dünya ülkesi diye tabir edilen Türkiye gibi ülkeleri medeniyetle daha fazla tanıştırmak için benzer kampanyalar düzenliyor), finanse edilen ve M.E.B ile iş birliği halinde yürütülen bir çalışma. Yayınladıkları broşürde, “Kadınlar eğitim alarak en temel haklarını gerçekleştirebilmekte ve yaşam kalitelerini artıracak bilgiye erişebilmektedirler. Kızların eğitimi sağlıklı toplumlar yaratmada önemli bir etmendir. Toplumun temeli aile ise, sağlıklı ailede kadının önemi yadsınamaz. Eğitim almış bir kadın fiziksel ve psikolojik açıdan daha sağlıklı ve mutlu çocuklar yetiştirecektir,” denmektedir.

Vaziyet böyle olunca “nasıl bir eğitim?” sorusuna yanıt aramak gerekiyor. Kadınların iyi bir anne, eş ve ev kadını olmasının hedeflendiği, diğer bir deyişle okuması yazması olan erkeğin işini kolaylaştıracak psikoloji ve düşünce şekillenmesine hizmet eden bir eğitim, cins eşitsizliğinin ince boyutlarda derinleştirecektir. Sayısal olarak da olsa elbette okuyan erkekler ve kız çocukları arasında bir eşitliğin olması hatta kız çocuklarının sayısının daha fazla olması elbette özlem duyulması gereken bir nokta. Ama işi sadece sayısal eşitlik boyutu ile

Sanıyorum Kürt kızlarının zabıta zoru vb. yollarla okula gitmeye ihtiyaçları yok. Kendi dilerinde, bedel ödeyerek yarattıkları alanlarda ve her yerde alt kültür olarak değil, son yılların en fazla bedel ödemiş kadınlar olarak dünya insanlığının eşit üyeleri ve kadınlar olarak yaşamın, öznesi oldukları bir eğitime ihtiyaçları var.

değerlendirmek, erkek egemen sistemin işleyişini değiştirmeyecektir. Okuyan ve çalışan bir sürü kadının ev, mutfak, çocuk ve iş arasında bir koşuşturmayı yaşadığını siyasetle uğraşmadığını, mesleki kariyer yapmadığını biliyoruz. Hatta banka kartlarının eşlerinde olduğunu, birçok kadının kazandığı parayı da kullanamadığı da bir gerçek.Yine okusa da kadınların genellikle hizmet sektörlerinde iş bulabildikleri, temel belirleyici işlerde yok denecek kadar az oldukları, yönetim mekanizmalarında ağırlıklı erkeklerin olduğu aşikâr. Dolayısıyla sistem açısından, kadınlar, hem ucuz emek açısından hem de sistemin devamı açısından el atılması gereken bir alan. Okula gitmemiş, aile çemberinin dışına çıkmamış kızlar evde babaları, ağabeylerinin ve eşlerinin malı, onlara hizmet eden bir konumda iken okuduklarında biraz kaliteli, kendi başına bir yere gidip gelebilen, eve daha düzenli gelir getirme şansı olan ama gene aileyi kuran koruyan çocuklarını annesi ve erkeğin karısı olacak.Tıpkı meslek liselerine giden kızların iyi bir ev hanımı olmasının hedeflenmesi ve bu bilinç ve ruh hali ile yetiştirilmesi gibi.

Şimdi ise iş, sanayiye

iyi bir ara eleman yetiştirilmesine çevriliyor. Kızların elbette eğitimden yararlanmaları gerekiyor. Kaldı ki Pekin Deklarasyonunda da kızların eğitimi konusunda alınan kararlar var.

Ayrıca eylem planları var. Bilginin güç

olduğu bir çağda kızların okula gitmesi sadece temel eğitim değil daha üstünü okuması ve bilginin en kaliteliğine ulaşmayı hedeflemesi gerekiyor. Eğitim, evet, ama erkek egemen sistemi güçlendiren değil kadınların kendi sistemlerini oluşturmaya yönelik bir eğitim. Kadına kendini hep eksik hissettiren değil, güçlülüklerini öne çıkaran bir eğitim. Artık kitaplarımızdaki 'Baba gazete okuyor, anne mutfakta yemek pişiyor, Ali'nin palaskasını taktığı, Ayşe'nin bebek baktığı fişlerin, konuların olduğu bir eğitim... Lütfen yeter yani.

İşin diğer bir boyutu da bölgenin Kürt illerinin özgünlüğü. Ülkenin her yerinde yapılan bu kampanya neredeyse devletin tüm kurumları ile, bölgede daha ağırlıklı yürütülüyor. En azından yansıtılın yanıyla. Başbakanın, eşyle birlikte yaptığı Güneydoğu gezilerinde Emine Erdoğan, kızların okula gitmesinin gerekliliği üzerine demeçler veriyor. Başka bir yetkili kapı kapı dolaştıklarını, çocuklarını göndermeyenlere yasal işlem yapacaklarını söylüyor. Okula gitmeyen tek bir kız kalmayacak diyerek altını çiziyor. Bunları duyunca yıllar önce dönemin Başbakanının sözü aklıma geldi. "Biz kadınlara Türkçe öğretilmediğimiz için bugün Kürt sorunu var," demişti. Diğer bir deyişle, "biz Kürtleri özellikle Kürt kadınlarını Türkleştirmedik, asimile edemedik o yüzden bunları yaşıyoruz," demeye çalışıyordu. Bölgede savaş döneminde ve sonrasında bir sürü çalışma yürütüldü. Çatımlar, kız çocuklarını okutmaya yönelik kampanyalar, hiç olmaz ise elektrik faturasını kendi yatırırsın zihniyetiyle açılan okuma yazma kursları...

Elbette en fazla Kürt kızlarının eğitime bilgiye ihtiyaçları var ama kendi ana dillerinde, kendi kültürel yapıları içinde, yaşamlarına denk gelecek şekilde. Bir insanın kendi anadili dışında eğitim alması hatta bunun zorla yapılması durumunda psikolojik travma yaşadığı pedagoğların görüşü. Yine kampanya kitapçığında neden olarak gösterilen yatılı bölge okullarında cins ayrımcılığının ve resmi ideolojinin nasıl acımasızca uygulandığına yönelik bir sürü örnek var. Bir de buna kızların ailelerinden, yaşadıkları ortamdan zorla koparılmaya süreçlerini eklersek, yaşanan travmanın boyutları daha derin olacaktır. Sanıyorum Kürt kızlarının zabıta zoru vb. yollarla okula gitmeye ihtiyaçları yok. Kendi dillerinde, bedel ödeyerek yarattıkları alanlarda

ve her yerde alt kültür olarak değil, son yılların en fazla bedel ödemiş kadınlar olarak dünya insanlığının eşit üyeleri ve kadınlar olarak yaşamın, öznesi oldukları bir eğitime ihtiyaçları var. Elbette eğitime, okullara, daha kaliteli bilgiye... Ama kızları ikincil, ara eleman olarak yetiştirmeyi hedefleyen bir eğitime değil. Ve de kurtuluşun sadece önümüze konulan araçlarla olmayacağını bilerek...

Elif Akgül: Eğitim-Sen Genel Merkez Kadın Sekreteri

Kampanya Unicef tarafından finanse edilen desteklenen bir kampanya, M.E.B ile birlikte yapılıyor, planlanırken bize herhangi bir teklif gelmedi. Biz sendika olarak içinde değiliz. Ama anlamlı bir kampanya, birçok kız çocuğu değişik nedenlerle özellikle de kırsal kesimlerde okula gidemiyor. Erkekler zaten gidiyor. Çoğunlukla kız çocukları okula gidemiyor. Cinsiyet eşitsizliği söz konusu... A.B'ye girme koşullarının oluşması için yapılan bir destek, Unicef tarafından yapılan bir destek. Cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik. Pekin Deklarasyonunda da kız çocuklarının okutulmasına yönelik bir ilke var, ayrıca Pekin Eylem planı çerçevesinde de kız çocuklarının okuma-yazma oranlarının yükseltilmesi hedefi vardı. Kampanyaya direkt cepheden karşı çıkmıyoruz. Ama Kürt kızları ve Kürtçe açısından ele aldığımızda bir eksiklik söz konusu. Kürt boyutu ile bir asimilasyonu içeriyor. Kampanyanın olumlu olduğunu ama bölgede kız çocuklarının ana dilleri ile eğitim yapamamaktan kaynaklı yaşayacağı sorunları dile getirmek gerekiyor. Kürtçe eğitim ile ilgili biz kampanya başlatabiliriz veya başlatmak gerekiyor.

Yurdusev Özsökmenler: Bağlar Belediye Başkanı

Kız Çocukları elbette okula gitmeli. Ama gidememesinin önündeki

engeller ortadan kaldırılmalı, kaldırılmaya yönelik yasal mücadele edilmelidir. Erkeklerin ve dolayısıyla erkek çocukların yararına işleyen erkek egemen sistemle, egemen zihniyetle mücadele edilmelidir. Kürt çocukları kendi dillerini ve kültürlerini ifade eden bir eğitim almalıdırlar. Kadınların kendi yaşamlarında yararlanamayacakları, onların gerçekliklerine hitap etmeyen bir eğitim amacına ulaşmayacaktır. Dolayısıyla bu konu da dahil

olmak üzere kız çocuklarının eğitimlerinin önündeki engelleri ortadan kaldırmak gerekiyor. Yoksa zabıta zoru ile kızların okula gönderilmeye çalışılması bir sonuç vermeyecektir.

Van Kadın Derneği-VAKAD

Haydi kızlar okula kampanyası buralarda çok da kolay yürütülen bir kampanya değil. Bir çok aile ekonomik problemlerin dışında sebeplerden dolayı kız çocuklarını okula ya göndermemekte ya da erkenden okuldan almakta. Erken yaşta, zorla evlendirilme sorunlarıyla karşı karşıya olan kız çocukları hiçbir talebini dile

getirememekte. Kampanya genelde

Van merkezinde yürütülüyor. Bir çok ilçe ve köy taramadan geçirilmiş değil, fakat halen devam ediyor.

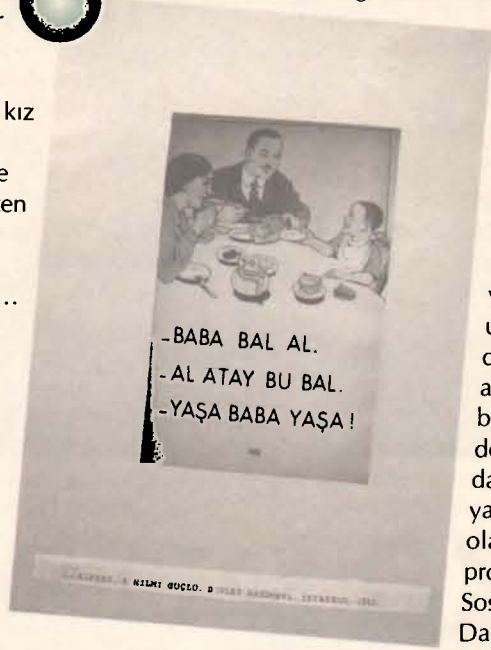
Okulun olmadığı köylerden ilçeye öğrencileri taşıyacak servisler yeterli sayıda yok. Kış mevsiminde ulaşım sorunları daha da artıyor. Mülki amirliklerin mali bütçelerinin bu konuda desteklenmesi gerek. Ya da varolanın aktarımının yapılması gerek. Bu olacak mı? Ekonomik problemleri olan ailelere Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı çocuk

belirli miktarlarda para başına yardımı yapıyor ama acaba bu sürekli olacak mı? İlköğretimden sonra kız çocukları gene okuldan ayrılmak zorunda kalacaklar. Çünkü buraların kültürüne göre evlenme çağına gelmiş olacak. Kadınlar için tehlikeler halen devam ediyor. Kaldı ki lise sonrası eğitime de devam etmiş birçok insan istihdam alanlarının kıtlığından ötürü zaten işsiz kalmakta ve erkeklerle oranla kadınlar daha fazla oranda işsiz kalmakta. İstihdam

alanlarına yönelik atılımlar olacak mı? Çocukların

çalıştırılmasına dair sınırlamalar uluslararası normlara göre ne zaman

uygulamaya sokulacak? Van, sokak çocuklarının çeteleşmeye başladığı bir şehir. Büyük sokak çocuğu küçük sokak çocuğunu yutmaya başladı bile. Bu çocuklar kadınlara tacizde bulunmaya bile başladı. Kültürel olarak gelişim sadece kampanyalar düzenleyip okullara kanalize etmekle sağlanamayacak. Geçici önlemler ancak alt yapı problemlerinin çözümünüle kalıcılaştırılabilir. Kampanyanın yoğunlaştırılmasını koşulların olgunlaşmasına bağlamak biraz zor gibi gözüküyor. Yanıldığımızı görecek miyiz?

Ölüm oruçları Türkiye'de 20 Ekim 2000'de başladı. F Tipi cezaevlerine geçişin engellenmesi için başlayan ölüm oruçları "Hayata Dönüş" adı verilen operasyonun ardından da sürdü. 19 Aralık 2000 tarihinde yapılan operasyonla tutuklu ve hükümlüler, yaralı, sakat ve ölü olarak F Tipi cezaevlerine nakledildiler. Gazeteci-yazar Ayşe Önal'ın "Hayata Dönüş" ismini verdiği romanının ardından kendisiyle ölüm oruçlarını, operasyonu ve bu fon içerisinde sürüp giden romanını konuştuk.

Gazeteci-Yazar Ayşe Önal:

kaza yazmaya devam edeceğim mahallini terkedemem

BİTMESİN istedim elimdeki kitap. Ama bitsin istedim artık tecrit ve ölmesin istedim artık kadınlar erkekler. Hayata Dönüş Ayşe Önal'ın kitabını Pakize Barışta'nın yazısından duydum. Hem bir solukta okudum kitabı, hem soluksuz kaldım okurken. Gülsüman Dönmez, Şenay Hanoğlu, Küçükarmutlu'daki ölüm orucu evi, operasyon, yıldönümleri, şehitler, cenazeler, çocuklar, anneler, kardeşler, hangi birinden bahsetsem bir diğeri geliyor aklıma. Ayşe Düzkan'la Bayrampaşa Cezaevi'nin hastane bölümüne girip, 19 Aralık operasyonunda yanan kadınları gördüğümüz anı hatırlıyorum. "Altı kadını diri diri yaktılar," diye haykıran Birsen Kars'ı ve diğerlerini... Bu dergide çok yazdık tecriti, F Tipi Cezaevlerini. Tutuklu yakınlarından, Korshakoff hastalarına, ölüm oruççularından cezaevindekilere kadar birçok şey aktarmaya çalıştık bu sayfalarda. Ayşe Önal, yazdığı romanın geçerken ölüm oruçlarına da uğradığını söylüyor. Halbuki bırakın geçerkeni, yanbaşında insanlar ölürken, "ne oluyor" diye

sormayanlar var hâlâ. Geçerken bir kez bile uğramayanlara, hatta geçerken görmemek için başını öte yana çevirenlere inat olsun diye ölüm oruçlarının beşinci yılı gireceği 20 Ekim 2004'te tecriti düşünün bir kez daha. Bir de 117 ölümü. Yüzlerce Wernicke-Korshakoff hastasını, ailelerini, yakınlarını, mezarları ve süren tecriti...

Hayata Dönüş Operasyonu Türkiye tarihinin en kanlı operasyonlarından biri. Sizin operasyon ve ölüm oruçlarıyla ilgilenmeniz gazetecilik faaliyeti olarak mı başladı?

Hayata Dönüş Operasyonu, benim için gazetecilik alanım dışında bireysel ilgi alanımın da içinde olan bir süreçtir İnsan hakları ve özgürlükler mecrasında baktığım bir yer aynı zamanda da. Ama Türkiye'de, insan hak ve özgürlükleri alanında çalışmak çok zordur. Devletin bakışını kastetmiyorum. Bizzat ihtiyacı olanları ve sivil alanı kastediyorum. Bu alanlarda hâkim olan eğilim, insan hak ve özgürlükleri ile kendi istediğinizi gibi değil ve

kendi katkınız kadar değil, bu ihtiyacın sah olduklarını düşünenlerin belirlediği kadar çizdiği eksende ilgilenmek zorundasınız. Bunun için, Türkiye de bu iş bir türlü yoluna girmiy Karşı tarafın dayatma algısından söz ediyor Mesela siz kendi birey duruşunuza göre kendi katkılarınızı sunmakta çok zorlanırsınız. İlgilendiğiniz alan bir yandan ideolojik bir alan olduğu için, ne yazık ki, ideolojinin sunduğu çerçevede davranmak zorunda kalırsınız. Sadece bu nedenle birçok insan, insan hakları desteğinden ellerini eteklerini çekiyorlar. "Aman bulaşıp dertsiz başımı derde sokmayayım," diyorlar. Bu niye insanlar için, devletle başını derde sokmak, örgütlerle başını derde sokmaktan daha az ürkütücü. Ellerinden gelen önemli katkılarda vazgeçen insanlar tanıyorum. Çünkü sivil alan çalışmak, bulunabilen ortak alanları belirleyen değil, o alana bir kere değdiğiniz zaman bu alanı mülkü sananların koyduğu kurallar için çalışma şartına baş eğmekten geçer.

Cezaevlerinde başlayan ve bugün de süren ölüm oruçlarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Beni ölüm oruçlarının nedenleri, ideolojik duruşundaki konumu hiç ilgilendirmede, hâlâ da ilgilendirmiyor. Bu konuda bir fikrim yok, bu fikir üretmek de istemiyorum. Ben o halkan içinde değilim. Gazeteci olarak hiç mi hiç ilgilenmedim bununla. Sadece hak ve özgürlükler açısından o sırada çalıştığım Kar 7'de üç kere tartışma programı sundum. El Hayat Gazetesi'nde iki kez makale yayınladım. O dönemde Türkiye'de yazı yazdığım bir yer yoktu.

Sadece ölüm oruçları eyleminin sonuçları konusunda ilgili olanları uyarmak, hassasiyeti yükseltmek amacı içindeydim. Ama dediğim gibi insanlar devletin örtülü tehditlerine göğüs gerseler bile, karşı taraftan gelebilecek yaptırımlar ve davranışlarının kalıplara sokulmasından çekindikleri için benim beklediğim kadar ilgilenmediler. İlgilenenler de bunu örtülü katkılarla sınırladılar.

Operasyon olduğu sıralarda ve sonrasında basında çıkan cezaevleri haberlerini ve basının bu konudaki tavrını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Cezaevi haberleri benim bakışım içinde değil. Ben sadece insan hak ve özgürlükleri konusunda, toplumsal alanda yaratılacak bir duyarlılığın, ancak "Suçlu" olanın da hakları olduğu kavramının yerleştirilmesi ile yaygınlaşabileceğine inananlardan olduğum için, "suçluların" hakları kapsamında meseleye baktım. Cezaevlerinde ölüm oruçları kadar sübyan koşulları da veya sivil tutuklu ve hükümlülerinin şişlenerek ölmeleri dehşeti de aynı derece de emek verilmesi gereken konulardır bence. Siyasi suçlular cezaevlerinin soyluları olamazlar. Haklar açısından eşittirler. En azından benim bakışım böyle. Nitekim ben hayatımdaki ilk mesleki ödülümü Sübyan Koşulları çalışmamla aldım. Cezaevinde yaşanan hiç bir şeye başımı çeviremem. Hem kendisi de cezaevinde kalmış, üstelik cezaevlerinde çalışmış biri olunca alışkanlık bile diyebilirsiniz.

Ölüm oruçları ile ilgili çalışmalar yaptığınız esnada neler gözlemlediniz?

Tam iki yıl boyunca ölüm oruçları konusunda sivil grupla birlikte çalışınca; devletle yaşadığınız sıkıntıları bir yere koyduğunuzda, başlarına gelenlerle uğraştıklarınızın da ahlaki duruşlarında sarsılmalar gördüm. Yani idealleri için ölen insan kavramı kutsaldır ve hiç kimse buna ilişmeye cesaret edemez. Ama idealin altına baktığınızda aşiret yapılanmasının küçük kopyaları ile rastlaştığınızda bir gözlemci olarak bir şey yok gibi davranmak benim için tercih edilemezdi.

Tercih edilemez bulduğunuz o noktayı yaşamamızın ardından, sonrasındaki tercihinizin doğrultusunu nasıl belirlediniz? Ne yaptınız sonra?

Yangının ortasına yürüdüm. Bir yıkıntının ve perişanlığın kıyısında. Herkes gibi siz de görmek istemiyorsunuz ama gözbebeğinize oturmuş sert bir cisim gibi batıyor, göz pınarlarınız doluyor. Onu çıkarmadan dünyaya rahat bakma imkânınız kalmıyor. Olup bitenleri uzaktan seyretmek, suya sabuna bulaşmayan "malımı satarım işime bakarım" vasfıyla birleştirmiş umursamazlık zor. Geçmişiniz acılarınız içinizde kıskırtıcı bir afrodisyak gibi yayılmış. Artık iyice yanı başına yaklaştığınız biri acı çekerken adalete karşı duyduğunuz şüphe derinleşiyor. Resmi adalete, gayri resmi adalete, fikir yoldaşlığı adaletine, akraba adaletine vesaire vesaire... O zaman yangında ilk kurtarılacak olanı değil de önünüze ilk çıkkanı kapıp kaçırmak duygusu hissediyorsunuz.

Galiba bunu yaptım. Aklımla değil (ki akıl zaten tutuluyor böyle durumlarda) sağduyumla önüme ne geldiyse diyelim... Ben pek "gencecik" sözü ile barışık değilimdir ama sahiden ölmeyecek kadar gencecik olanların ölüm umutlarının umutsuzluğa, mücadelelerinin perişanlığa döndüğü bir yer var ve onu, içine doğru yürüdükçe daha çok görüyorsunuz. Ne gördüğünüz nereden baktığınıza bağlı. Benim durduğum yer ideolojilerden,

inançlardan kalabalıklardan soyunmuş; insanın neden öldüğünü değil, sadece nasıl öldüğü gördüğüm pencereydi. Birileri ölümleri kutsayan değerlerle yolculuğunu sürdürürken, birinin de ölümlerden kendi hissettiklerini özgürleştirme gerekiyor, diye düşündüm. Ölüm oruçları kendi aile duvarları içinde süregelen bir muhalefet olsaydı kimsenin tek bir söz etmeye hakkı olamazdı. Ama bunu kamuoyunun önünde yürütüp, ardından ölmeyi

beceremeyenlere üstelik onca yıl çektiklerini bir kalemde silerek toplu hakaret hakkı edinmek bana çok adil gelmiyor. Hem ölenler kendi birey bilinçleri ile ölümü seçtiler diyeceksiniz, hem de ölmekten vazgeçenlerin vazgeçme özgürlüğünü lanetleyeceksiniz. Hani nerede kaldı, özgür

davranış ve kendin gibi olmayı kabul edemeleri?

Ölemediğinizde, sadece sakat kaldığınızda başınıza gelecek olan toplumun tutsaklaştıran merhamet diyetini hep aklımda tuttum.

Ve kendime, "korkuların fobilerin en fazla seni biraz daha pısrık yaşamaya sürükler. Ama elini ateşe doğru uzatırsan belki alevler yaksa bile kötülüğü temizler," dedim. Alevler yaktı ama kötülüğü temizlemedi. Yanıldım.

Bilgesu Erenus
Birgün Gazetesi'nde
Yapılan röportajda,
ölüm oruçları
konusunda
aydınların ve
gazetecilerin örgüt
fobisi yaşadıklarını
ve meseleden
uzaklaştığını
söylüyor. Siz ne
düşünüyorsunuz bu

Siyasi suçlular cezaevlerinin soyluları olamazlar. Haklar açısından eşittirler. En azından benim bakışım böyle.

Nitekim ben hayatımdaki ilk mesleki ödülümü Sübyan Koşulları çalışmamla aldım. Cezaevinde yaşanan hiç bir şeye başımı çeviremem. Hem kendisi de cezaevinde kalmış, üstelik cezaevlerinde çalışmış biri olunca alışkanlık bile diyebilirsiniz.

konuda? Böyle bir fobiyi bu kadar besleyen korku nasıl hasıl oldu sizce?

Üç maymunlar ülkelerinin neden kurulduklarını da daha iyi anlayabildiğim bir deney oldu. Bu tamamen adalet duygusu ile ilintili bir durum. İdeolojiler din gibidir. İnanç haline geldiğinde inancın ruhbanları her türlü tartışmayı ve farklılığı iktidara tehdit kabul ediyorlar. Bu dinin mensubu olmayanlardan beyinlerini vicdanlarını değil PR güçlerini talep ediyorlar. Oysa düşünen, yazan çizen insanlar örgütlerin talip olduğu PR gücünü beyinleri ile vicdanlarını harmanlayarak elde ediyorlar. Ortaya çatışmalı bir durum çıkıyor.

Ayşe Önal

Ayşe Önal, 1978'de Hacettepe Üniv Sosyal ve İdari Bilimler Bilimler Fakültesi'nden mezun oldu. 1984'ten bu yana gazetecilik yapıyor. Daha önce yayınlanan kitapları, Güneydoğu Öyküler, Lal-ü Ebkem Aşklar, 13 Numaralı Peron, Kimsesizler Önce Kendileri Terk Ederler ve Kötülük Mektupları. Ayşe Önal Uluslar arası Kadın Gazeteciler Vakfı, Özgürlük Forumu, İnsan Hakları Vakfı'nın da üyesi. 1996 yılında Uluslar arası En Cesur Gazeteci ödülünü alan Önal toplam 14 ulusal, üç uluslar arası ödül sahibi. Ayşe Önal ayrıca 2000 yılında dünyanın çeşitli ülkelerinden 21 kadınla birlikte "Amazing Women" belgeselinin "insan hakları ve hukuk mücadelesi sürekliliği" bölümünde yer aldı. Gazetecilik hayatını Nokta, Sabah, Kanal 7'de sürdürdü. Akşam'da halen çalışıyor.

Aydın insanın silahı yok, tehdit gücü yok ama ona öfkelenenin öldürecek silahı, ajan olarak teşhir edecek gücü var. Eh o zaman eşitsiz güç dengesi, zayıf olanı uzak ve temkinli olmaya itiyor. Aman bulaşmayalım, içi boş sempatilerimizi gönderelim şekline dönüyor. Türkler çok garip insanlar. Ben mesela Türklerin öfkelenedikleri biri hakkında konuştukları zaman, sanki o "kurban" hayatta ki bütün kötülüklerin tek sahibi ve bunu işaret edenler de kalan bütün yüksek değerlerinin tek sahibi gibi olurlar. Ulusal bir genetik bence. Dolayısı ile durduğunuz yer neresi olursa olsun, birisine kazaen değerseniz defterinizi dürmeye karar verirler. Çünkü her dokunuş mutlaka bir iktidarı az veya çok sarsar. Böylece sarsılan önce kendisi bıçaklar ve sonra da mümkünse linç edilmenize ön ayak olur. Örgüt fobisi de geniş ulusal linç fobisinin dışında bir nedenden doğmuyor. Canınıza bir daha ayağa kalkamayacak şekilde en geniş kabulle okunuyor. Oysa erişilmez durup, uzaktan iki yazı atırsanız ne kronik müsebbip ne kronik ajan olursunuz. Hatta bir miktar

saygı sevgi de ilave ödül olabilir. Akraaba sendromu diyorum ben buna. Türkler sürü halinde yaşıyorlar ya, nefretleri linçleri de sürü sayısı kadar katlanarak çarpılıyor. Eee sonunda siz de fukara bir fanisiniz. Bir kuytuya saklanıyorsunuz. Vicdanları sızlayan insanların sızılarını saklamalarının tek nedeni çarpmıtar ürkemeleridir. Fobinin adı bu bence. Ama nedenlerini bence korkunun sahipleri değil bu korkunun mimarları oturup bir düşünmeliler.

Kitabı okuduğumda, operasyon ve ölüm oruçlarıyla ilgili "dışarıdan" bir kitap okumanın hissini taşıdım. Bu konuda ilk ve tek kitap çünkü...

Doğrusu ben kitabı çok da ölüm oruçları ile ilgili "dışarıdan" yazılan ilk ve tek kitap diye yorumlamıyorum. Benim için insanın edebiyatta yer bulmuş milyonlarca hikâyesinden biri bu deneme. Ölüm oruçları kitabın esas oğlanı değil. Bence kitap, hayatta dolaşırken ölüm oruçlarına da rastlıyor. Yani içinde ölüm oruçları da olan bir roman bu...

Kitabın kahramanları Hayriye, Tagut ve Ahme çok uç karakterler. Mutlak iyilik, sonsuz kötülük, değişmez dürüstlük gibi hayatta pek rastlayamadığımız türden uçlaşmalar var. Neden böyle bir şeyi tercih ettiniz?

Kitabın kahramanlarında bence uçlar yok. Hayatın uçları var ve bu uçlar kahramanlarda sergilenmiş. Biraz Türk gibi bir şey bu. Kimileri kibarlaştırıp Akdenizlilik diyorlar, kimileri de Sicilya'dan doğuya uzandığını ileri sürüyorlar. Ama kesin olan bir şey varsa bireyleşmemiş toplumlarda, karakterler de inanılmaz uçlarda biçimleniyor. Buna, adı çıkmış kızını öldürmesi için oğlunu kışkırtan ve organize eden sonra da oturup mezarın ve cezaevinin kapısında ağlayan kadın tipinde de rastlayabilirsiniz. Buna, sadece yolda kendisini görmezden geldiği için arkadaşını infaz eden yeni yetme tipinde de rastlayabilirsiniz. Siz bizim topraklarımızdaki insanlarda kimliğin normal seyirinde mi yaşandığını düşünüyorsunuz. Ben hayatın akışında buna hiç rastlamadım. Kuskusuz uç kimliklere başka toplumlarda da rastlanıyor olmalı ki edebiyat bu kadar zengin. Ama ben ana dilimde ortak olduklarımı yazıyorum doğal olarak ve eğer karakterler bu kadar uç hırçınıklarda, fedakârlıklarda, hainliklerde, nankörlüklerde olmasaydılar hayat bu kadar zor olabilir miydi

Ölüm oruçları süresince, ölüm oruççularıyla karşılaşmanız oldu mu? Küçükarmutlu'daki ölüm orucu evine gittiniz mi?

Oruçlar sürecinde bu eylemde bulunanların bir kısmı ile zaman zaman rastlaştım, zaman zaman görüştüm, mahalle yekununda bir araştırma hiç aklıma gelmedi ama kimi kişise destekler için veya sadece paylaşmak için ailelerini bulduklarım ile yakınlıklarım oldu. Kitaba taşıyamadığım birçok ayrıntı ile birlikte taşıdıklarım da beni etkiledi, rotamı çizdi.

Küçükarmutlu'ya ölüm oruçları sürerken sık gidiyordum. Orada beni en çok etkileyen Gülsüman Dönmez ve Şenay Hanoğlu'ydü. İki de çocuklarının göz önünde, kocalarının kararlarını dinlemeden girdiler ölüm orucuna

Siz nasıl değerlendiriyorsunuz bu kadınları? Bu durum, bu kadınlar açısından devrimci bir dönüşüm mü gerçekten? Bahsettiğiniz aşiret kopyalarını da düşünürsek, ne hissediyorsunuz? Hiçbir acıda cinsiyet yaş veya doğal herhangi bir farkın cesaretin veya acının mertebesini yükselttiğine inananlardan değilim. Ölen birinin de kadın veya çocuk olması beni daha çaresizler daha korunmasızlar o halde daha çok acı çekelim tanılmasına götüremiyor. Cinsiyetsiz, yaşı olmayan insan acılarına inanıyorum. Öbür yandan sözünü ettiğiniz kadınların kendi kararlarını alarak hepimizden çok daha güçlü olduklarına inanıyorum. Ölmek kararı romantikler için bir melankoli gibi adlandırılabilir ama ben çok güçlü bir karar olduğuna inanıyorum. Cesaret güçlü olmanın ilk durağı bence. Bu nedenle kuşkusuz onları düşünürken çok derinden sarsılıyorum. Ama öte yandan cesaretin biraz da kalıp baş etmek olduğuna da inanıyorum. Ama giderken yenisini veremeyeceğiniz annelerini, çocuklarınızdan bizzat kendiniz alıyorsanız, hayatın öbür alanından da kaçmış olmuyor musunuz? Çocuk doğurduğunuzda bence, ömrünün bir kısmında ona eşlik etmeyecekseniz çok adil değil. Birçok şeyden vazgeçmek zorundasınız. Vazgeçtiğiniz çocuklarınızsa cesaret meselesi epeyce karmaşıklaşiyor. Ama bana sorarsanız ölmeyi seçmiş bu iki kadını dünya ölümsüzlüğüne doğru bir sanata taşıyamıyorsanız kullandığınız dilde, kullandığınız felsefede bir kasabalılık var demektir. Sanat acıları evrenselleştirir. Bu cesaretin ardından derin bir evrensel sanat çıkmıyorsa bu işte bir yanlışlık var demektir.

IIIIID (İnsan Hakları Derneği)

F Tipi cezaevleri AB'ye uyum yasaları çerçevesinde yaşama geçirilen Avrupa standartlarında cezaevleridir. Geçiş aşamasında bile 39 insanın canına mal olan F Tiplerine ve tecrite karşı sürdürülen ölüm oruçlarında ölüm sayısı da 112'yi buldu. Tecrit yöntemiyle insanlar, hem siyasetten hem de sosyalikten uzaklaştırılmak ve tek tipleştirilmek isteniyor. Mahpus hakları olan havalandırma, toplu mekânların kullanımı ise cezaevlerinde uygulanan ceza-ödül çerçevesinde değerlendiriliyor. Çok sayıda insanın bir arada yaşadığı koşullarda mahpusların can güvenliğinin devlet tarafından tehdit altında iken, yalnızlaştırılan mahkûmların can güvenliğinden insan hakları savunucuları olarak endişe ediyoruz. Avukat görüşlerine aynı davadan yargılanan mahpuslar bile tek tek çıkarılıyor. Görüş süreleri çok kısa. Görüşe çıkan mahpusların ve mahpus yakınlarının insan onurunu rencide edecek şekilde aramalara maruz kalması sorunlardan sadece birkaçı. Tecrit bir işkence yöntemidir. Karşı çıkılmamızın temel nedeni de budur. İnsan hakları savunucuları olarak cezaevlerinin olmadığı bir dünya istemekle birlikte mevcut sistemde cezaevlerinin insani koşullara kavuşturulmasını talep ediyoruz. Cezaevi koşullarının iyileştirilmesinin bir koşulu da F ve D Tipi cezaevleri gibi yüksek güvenlikli cezaevlerinin uygulamalarının kaldırılması ile gerçekleşebilecektir.

Ölüm oruçlarının tümünden unutulduğu bir dönemde, romanınızı ölüm oruçlarının romanı diye değerlendirebilir miyiz?

Ben yukarıda da söylediğim gibi **Hayata Dönüş**'ü ölüm oruçlarının romanı değil, içinde ölüm oruçlarının da rastlaştığı bir göçmen romanı kabul ediyorum. Nitekim ismini **Herkesin Bir Yeğeni Var** koymuştum, yayıncı hiç mi hiç beğenmedi ve değiştirdi. Benim için ise kitabın adı hâlâ **Herkesin Bir Yeğeni Var** olarak kaldı.

20 Ekim ölüm oruçlarına başlamanın yıldönümü. Beşinci yıla giriyor. Kitap, "Hayata Dönüş" olunca okuyan daha çok oluyor galiba. Özellikle tutuklu yakınları, kitapta Ahmet'in yaptığı tercihin, sizden okura bir mesaj olduğunu düşünüyorlar. Yazarken, hiç mesaj vermek ya da keşke şöyle yapsalar dediğiniz bir şeyi yazmak istediniz mi?

Roman kimsenin size yol göstermediği ve sizin de kimseye yol gösteremeyeceğiniz bir yolculuktur. Hatta siz bile kendi romanınıza yol gösteremezsiniz. Kitabımdaki yolculuk ölüm oruçlarının yolculuğu değil. Onlar bir durakta karşıdaydılar. Karşılaşmış olmamız romanımı yönetme hakkını onlara vermez. Beğenmeyen okumaz. Ama aslında bu tepkinin kendi içinde ölümle kutsanmış büyük fırtına ile yüzleşmekten hoşlanmadıklarından olduğunu düşünmek de mümkün. Kim kendisi ile yüzleşmek ister ki. Acının arasına yerleşmiş acımasızlığı, sadakatin arasına saklanmış ihaneti, cesaretin arkasında duran korkaklığı, inancın arkasına saklanmış inançsızlığı kim görmek ister ki.. Bütün bunlar sinsice genişleyen "kimsesiz genç ölümler" mezarlığına gömülüyor. Biri tutduğunuz sütunun kartondan olduğunu söylüyor. Onu nasıl bağışlıyorsunuz ki!

Beşinci yıla girecek olan ölüm oruçları ve süren tecritle ilgili bir şeyler söylemek ister misiniz?

İnsanı kurtarmak için insana en düşman yolları seçenlerle bir kavşakta daha çarpıştım, diye düşünüyorum. Dünya görüşüm, acılarım, insana dair terbiyem bu çarpışma da kaza mahallini terk etmeme mani. Algıladıklarımı bedellerine rağmen içimdeki korkularla baş ettiğim sürece yazacağım.

TUYAB (Tutuklu Yakınları Birliği)

Tecrit ceza infaz yasa karşıtı sekiz kişilik aile heyeti oluşturuldu ve 03.10.2004 tarihinde Ankara'ya gittiler. Ve 11 Ekimde kitlesel olarak yürüyüş düzenliyor. 20 Ekim'le ilgili 11'indeki eylemden sonra ne yapılacağına karar vereceğiz. Yaşam evleri devam ediyor. Korsshakof hastalarının birbirlerine destek oldukları birlikte yaşam alanı oluşturdukları evler bunlar. Bu hastalarla ilgili 6-7 Eylülde AİHM'den tekrar sağlık kontrollerinden geçirilmesi için karar çıktı. Aziz Hun, Sait Oral Uyan, Cafer Gürbüz ve Tekin Yıldız, kontrolden geçti ve AİHM'den çıkacak karar bekleniyor. Şu an cezaevlerinde dışarıdakilerden daha hasta, iletişimi kopmuş, sayı olarak oldukça fazla hasta var onlarla ilgili de AİHM'den çıkan kararı bekliyoruz.

TAYAD (Tutuklu Aileleriyle Yardımlaşma Dayanışma Derneği)

Ölüm oruçlarında ölen insanların sayısı 117 oldu. Tecrit ise hâlâ devam ediyor. Şu anda 10. ekip olarak da 5 kişi yeni ölüm orucuna başladı. Tecrit devam ediyor ve cezaevlerindeki insanların yaşam koşulları iyileştirilene kadar ve tecrit kaldırılincaya kadar ölüm oruçları da sürecek. İçeridekiler de söylüyor bunu, "ya buralar yaşanacak yerler haline gelecek ya da tek kişi kalana dek ölüm orucumuz," diyorlar. Cezaevindekiler suçlu olabilir ama cezaevinin kendisi zaten bir ceza çekme yeri. Cezaevinin içinde ikinci bir ceza anlamına geliyor tecrit. Ortak kullanım alanlarından mahkûmların yararlanmasını gerektiriyor. Cezaevinde insanlar ölüm orucu yapmasalar da ölüyorlar zaten. Mesela Hasan Tahsin tecritten dolayı akli dengesini yitirdi. Gençler çıldırıyor tecritte. Tecrit bitene dek biz aileler dışarıda onlar içeride mücadeleye devam edilecek.

AB böyle dursun mücadele durmaz!

13 Eylül 2004 tarihinde Boğaziçi Üniversitesi'nde AB'de ve Türkiye'de Kadınlar: Ortak Bir Anlayışa Doğru başlığı ile bir sempozyum düzenlendi. Kadın konusunda yazan ve feminist hareket için hiç de yabancı olmayan pek çok ismin bir arada bulunduğu sempozyumun ana izleği başlığından da anlaşılacağı üzere AB sürecinin kadına dönük yüzünün Türkiye ve üye ülkeler açısından tartışılması...

SEMPOZYUMUN çıkış noktasını KA-DER yayınlarından Eczacıbaşı Topluluğu'nun desteği ile çıkan bir kitap oluşturuyor; **Türkiye ve Avrupa Birliği'nde Kadının Konumu: Kazanımlar, Sorunlar, Umutlar**. Kitabı derleyen Fatmagül Berktaş. Yazılar ise Fatmagül Berktaş, Sevgi Uçan Çubukçu, İnci Özkan Kerestecioğlu, Özlem Terzi ve Zeynep Kıvılcım Forsman tarafından hazırlanmış. Kitabın genel olarak ancak bir AB süreci tartışmaları içerisinde anlamlı olduğunu düşünülebilir. Fakat öyle değil. Kadınların hayatın her alanında; çalışma, siyaset, eğitim vb konularına ilişkin verilerle Türkiye ve AB'ye üye ülkeler arasında karşılaştırmalı bir perspektif sunuyor. Bir yandan AB ile, AB içinde kadınlar ile bir diyalog sürdürmek için gerekli olan dilin oluşturulması noktasında ipuçlarının izini sürerken diğer yandan AB'yi ulaştırılması gereken bir cennet olarak tariflemekten uzak duruyor. AB içinde kadınlara yönelik ayrımcılık ya da şiddete ilişkin verilerin pek çok noktada Türkiye'dekiler ile kesiştiğini görüyoruz. Bu da sorunların ortaklığını görme noktasında hepimizi bir kez daha uyarıyor. Eğer sorunlarımız ortaksa birlikte mücadele etmenin olasılıkları üzerine konuşulmalı. Ancak durum tespitinin ötesinde umutlar noktasında kitabın içerdiği makalelerden kendi iyimser sonuçlarımızı çıkarmak mümkün. AB içindeki kadınlarla

Türkiye'deki kadınların üyelik sürecinde yapabileceklerine dair; olanaklara dair daha net birkaç şey söylenebilir miydi... Ama bu belki de kitapların değil, kadın hareketinin bileşenlerinin işidir. Kitabın da vurguladığı gibi sorunların asıl sahipleri olan kadınların bir tarihleri, bu tarih içinde mücadeleleri ve kazanımları ve bunların sonucu olarak demokrasiye ve eşitliğe dair söyleyecek sözleri vardır. AB süreci buna katkıda bulunabilir ya da bulunmayabilir, bulunduğu oranda kadınlar eleştirel tutumları ile bu sürecin müdahili olacaklar... Sempozyuma katılan, kitabı hazırlayan kadınlar bu konulardaki sorularımızı cevapladılar.

"Türkiye'de feminist hareketin perspektifi AB'yi aşan bir perspektiftir"
İnci Özkan Kerestecioğlu;
Kitabın hazırlanmasında amaçladıklarınız nelerdi?

Bu kitabı hazırlarken iki saptamadan yola çıktık. Bir tanesi Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğine karşı argümanlar ileri sürülürken son zamanlarda özellikle Türkiye'de kadının toplumsal konumunun Avrupa ile kıyaslanmayacak derecede kötü olduğu ve bunun Türkiye'nin Avrupalı olmadığına göstergesi olduğunu ileri süren görüşler vardı. Bu görüşlere aslında bir cevap vermeye çalışıyor bu kitap... Bir de somut

olarak da Avrupa Birliği içindeki toplumlara bazı kadınlar ve hatta feminist kadınlar da Türkiye'nin AB üyeliğine kadın meselesi sebebiyle karşı. Bunu buradan bakan feministlerin anlaması çok mümkün değil. Örneğin feminist bir tarihçi olan Elisabeth Badinter'in bu konudaki tutumu bile benzeşebilir. Bu yaşadığımız deneyimlerden öğrendiğimiz bir sorun tabii. Kızkardeşlik bir slogan olarak çok güzel ama hayata nasıl geçecek? Bütün o farklılıkları yok etmeden, hiyerarşi yaratmadan dayanışma. Feminist hareketin problemlerinden biri de bu. Ve biz bu problemle AB ile ilişkiler özelinde de yüzleşiyoruz.

Bu soruna nasıl cevaplar verilebilir?

Feminist olmak teorik olarak kadın erkek meselesinin, modernite ile, gelişme ile, "medeniyet" ile ya da ülkeden ülkeye değişmediği farkındalığını bize getirir. Problemler değişebilir ama ataerkil yapının her yerde göstergeleri olduğunu biliyoruz. Avrupa da bunun dışında değil. Bunu teorik olarak bilmemize rağmen somut verilere baktığımızda Avrupa ile aramızda Türkiye'nin aleyhine ciddi farklılıklar var. Bu durum iki tarafa da çekilebilecek bir söylemi mümkün kılıyor aslında. Zina tartışmaları gündeme geldiğinde mesela; Tayyip Erdoğan "onlar İrlanda'daki kürtaja baksınlar" diyerek kendisinin burada

zina politikasını meşrulaştırmaya çalıştı. Bu kitap da "İrlanda'daki kürtaja bakın," diyor. Ama meşrulaştırmak için değil. "Problemlerimiz ortak, birlikte çözmeliyiz" demek için. Böyle bir ayrım noktası var. Avrupa Birliği'ne dair söz söyleyen bir noktadan bütün bunlar çok kolay tartışılabilir ama zaman zaman da bu söylemler manipüle edilip çok farklı yerlerde kullanılabilir diye de bir kaygım var. Kadınlar ürettikleri söylemler siyah beyazın dışında bir şey yaratmaya daha renkli bir şey yaratmaya çalışıyorlar. Bir kitabın tabii ki bunu yaratması söz konusu değil ama en azından bunun ipuçlarını vermeye çalışıyor.

Kitapta bu ipuçlarına dair neler bulacağız?

Benim yazdığım bölümde kadının toplumsal konumu somut verilerle anlatıldı. Bu verilere bakıldığında; eğitime, çalışma hayatına, siyasal katılıma bir göz atıldığında, bu açılardan AB'ye üye ülkelere karşılaştırmalı baktığınız zaman gerçekten Türkiye'de bir problem olduğunu görmek mümkün. Ama aile içi şiddete bakıldığında bir fark yok. Türleri değişebiliyor, burada adına namus cinayeti diyorlar öbür tarafta partnerini öldürmek adını alıyor. Tüm bu veriler neye işaret ediyor?. AB içinde bir modernleşme projesinin Türkiye'ye oranla daha yerleşmiş daha başarılı bir şekilde yürüdüğünü ama bunun ataerkil yapıları değiştirmedini gösteriyor. Kamusal alanda kadının görünürlüğüne ilişkin daha net veriler var ama bunun da feministlerin, kadınların istediği düzeyde olmadığını belirtmesinde yarar var. Orada da problemler mevcut. Şiddet konusunda örneğin. Fakat, sempozyumda Yakın Ertürk'ün de söylediği gibi, AB'deki feministlerin ve diğerlerinin de sürekli AB dışındaki örneğin Türkiye'deki şiddeti öne çıkartmasının bir boyutu da kendi şiddetini normalleştirme çabası. Bunu böyle ifade etmek buradaki şiddeti normalleştirme açısından risk taşımaya rağmen, AB içinde de AB dışındaki bir ülkenin ötekileştirilmesi iktidarlar açısından topluma bir problemimiz yok mesajı vererek başka bir noktada risk taşıyor. Bu sorunun evrensel boyutta algılanması problemin çözümü için de önemli olacaktır. Kitapta bunu vurgulamaya çalıştık.

Kitapta kadının toplumsal konumunu ortaya koymaya çalışmak noktasında nasıl bir yol izlendi?

Kadının toplumsal konumunu bir süreç içerisinde değerlendirirsek, cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren ele alırsak, çok vurgulamamız ve sahiplenmemiz gereken bir iyileşme kaydettiğimiz açıkça görülüyor. Eleştirirken nereden geldiğimizi gördüğümüzde kendimize güvenimiz ve bundan sonrası için mücadele gücümüz de artıyor. Kitap biraz bunu yapmaya çalıştı. Bu sebeple 80'lerin kadın hareketi, 90'ların kadın hareketi ve sonra da kadın sivil toplum örgütleri üç ayrı bölüm olarak kitapta yer aldı. Bu da biraz "evet problemler var, ama bu problemlerin sahipleri de var, yıllardır var. AB bunları söylemeden önce de vardı, şimdi de var," diyebilmenin önünü açtı.

Avrupa Birliği süreci ile kadın hareketinin ilişkisi nasıl değerlendirilebilir?

AB'nin Türkiye'den talep ettiği değişiklikler kadın hareketinin talepleri ile kesişiyor. Ancak

kadın hareketinin talepleri o değişikliklerle sınırlı değil. Yani Türkiye'deki feminist hareketin perspektifi kesinlikle AB'yi aşan bir perspektiftir. Çok benzer şekilde AB'yi kadın politikaları konusunda sürekli eleştirel bir tutumla iyileşmeye zorlayan Avrupa Kadın Lobisi de çok daha geniş bir perspektife sahip ve Türkiye'deki kadın hareketinin talepleri mutlaka karşılaştırılacaksa ancak bu ve benzer yapılarla karşılaştırılabilir. AB süreci kadınlar açısından nasıl bir fayda sağladı diye soracak olursak genel olarak kadın hareketinin AB perspektifini sahiplendiğini görüyoruz. Diğer arenalarda ve yapılarda görülmeyen fetişleştirmeden, eleştirel bir sahiplenme. AB'yi de değiştirmeye yönelik bir sahiplenme. İçerden konuşan bir eleştiri. Türkiye'de kadınların bu duruşu AB'ye nasıl bakılması gerektiğine dair bir örnek oluşturuyor.

AB süreci kadın hareketinin taleplerinin gerçekleşmesi noktasında pozitif bir etki yarattı mı?

AB sürecinin sahiplenilmesinin nedenlerinden ilki taleplerin örtüşmesi ise, ikincisi de toplumsal bir talep ve hareket olmasına rağmen devletin bunu duymaya çok müsait olmaması, ancak onun üstünde, AB gibi bir kurumdan gelince duymaya başlaması. Fakat Medeni Kanun, TCK, Aileyi Koruma Kanunu değişiklikleri hep AB

referansı ile anlatılıyor topluma. Tabii ki tepeden inme düzenlemelerin yapıldığı tek yer Türkiye değil. Genel olarak bakıldığında AB de bir bürokratik kurum ve yığınla tepeden inme düzenleme getiriyor ve bu düzenlemeler üyeleri için bağlayıcı. Toplumsal talebi sormuyorlar birçok topluma da uymuyor ama kadınların lehine olan birçok düzenleme de bu şekilde bugün yerleşmiş vaziyette bu ülkelerde. Özet olarak, Türkiye'de tüm bu değişikliklerin arkasında bir muhalefet ayağı var. Bu değişikliklerin tek sebebi AB değil. Fakat AB süreci olmasaydı siyasal iktidar bu talepleri bu kadar çabuk ciddiye almazdı. Bu kesişme hiçbir zaman AB politikalarına teslimiyet anlamı taşımaz ama dayanışma ve birlikte dönüştürme vurgusunu yapar. Hiçbir zaman böylesi başarıların tek bir öznesi olmuyor. Ama böyle bir toplumsal muhalefetin bu süreçte hiçbir rolü olmadığı iddia edilirse şunu çok net söyleyebiliriz ki, yapılan değişikliklerin kâğıt üstünde kalmayıp hayata geçmeye başlaması, bu sorunların arkasındaki toplumsal muhalefetin öneminin ve gücünün en net kanıtıdır.

"Kadın sorunu, kadınlardan çok erkeklerin sorunu, çünkü sorunu yaratan onlar"

Fatmagül Berktaş

Sempozyum ve ona temel olan kitaptan çıkan en önemli sonuçlar neler?

Birincisi, "kadın sorunu" evrenseldir ve hiçbir ülkede tam anlamıyla çözülmüştür. Bu bakımdan, Batı'nın, bize ya da başka toplumlara "yukarıdan" bakıp onları "ötekileştirecek" ve akıl öğretecek durumu yoktur. Ne var ki, bazı toplumların daha geriden geldikleri de bir gerçek ve Türkiye'de daha katetilmesi gereken çok mesafe var. Dolayısıyla daha hızlı ve kestirme yöntemlere, arayış kapatıcı "olumlu ayrımcılık" önlemlerine ihtiyaç var.

İkincisi, "kadın sorunu" sanıldığı gibi sırf kadınların sorunu değil, hatta daha fazla erkeklerin sorunu, çünkü sorunu yaratanlar onlar. Dolayısıyla çözümüne aktif olarak katılmak zorundalar. Ayrıca, cinsiyet eşitliği hem sürdürülebilir kalkınmanın, hem de demokrasinin merkezinde yer alıyor. O nedenle, daha başından itibaren cinsiyet eşitliği bakışının merkez politikalarına, planlara, programlara

Türkiye’de kadınların konumları ya da sorunlarıyla ilgili tartışılmakta olan her türlü konu, kadına yönelik şiddet, eğitim, yoksulluk, istihdam vb. hemen hepsi, ikinci dalga feminizmin tarihine bakıldığında protesto edilen ve değiştirilmeye çalışılan konular. Yani bu meseleler sanki AB istedi de ondan yapılmış gibi bir şey yok.

dahil edilmesi gerekir. Avrupa Birliği'nin de politikası zaten böyle, ama Türkiye'de hükümet olayı salt bir-iki yasa çıkarmak olarak anlıyor. Süreç içinde işin öyle olmadığı anlaşılacak ve epey kavga kopacak. Üçüncüsü, dayanışmanın önemi. Hem Türkiye içinde farklı bölgeler ve kesimlerden kadınlar arasındaki, hem de Avrupalı ve Türkiyeli kadınlar arasındaki dayanışma, gerçekten bir fark yaratabilir. Sempozyum bunu bir kere daha ortaya koydu. Avrupa Kadın Lobisi başkanı bunu çok güzel ifade etti ve Türkiye gibi ülkeler kadınlarının Avrupa'daki kadın hareketine yeni bir soluk ve canlanma getireceğini söyledi. Şu aralar Avrupa'dan yükselen oryantalist seslere karşı bu sözler, sahiden ferahlatıcıydı.

“Türkiye’de, demokratik refleksleri en güçlü muhalefet kadınlardan geliyor”

Sevgi Uçan Çubukçu

Bu kitabın hazırlanmasındaki amaç nedir?

Türkiye’de yaşayan kadınların toplumsal konumunun AB ile ilişkilerin gündeminde önemli bir yer tuttuğunu hep beraber izliyoruz. Kadınların “eşit vatandaşlık talepleri”nin, fiili

eşitlik sağlayıcı düzenlemelerle gerçekleştirilmesi AB’nin ana politikalarından biri. Bu nedenle Türkiye’nin AB üyeliğini destekleyen toplumsal grupların başını kadınlar çekiyor. Buna karşın AB üyesi olan kadınların bir bölümünün Türkiye’nin üyeliğine olumsuz yaklaştığı biliniyor. Bu bağlamda ortaya çıkan paradoks, bu çalışmanın temel dinamiğini oluşturuyor. Kitabın anlatmak istediği iki önemli nokta var: Birincisi, bugün gündemimize Avrupa Birliği’ne üyelik çerçevesinde gelen, kadınlarla ilgili yapılan TCK, Medeni Kanun ya da “zina konusu”, “töre cinayetleri” vb. konuların aslında son çeyrek yüzyıllık kadın mücadelesinin en önemli konuları olduğu meselesi; ikinci olarak da, kadın sorununun evrenselliğinden yola çıkarak bu meselenin aslında Avrupa Birliği’nde ve Birliğe üye ülkelerde de üç aşağı beş yukarı benzer süreçlerden geçtiğini göstermek.

AB mevzuatı ve kadın hareketinin talepleri arasında böyle bir paralellik mi söz konusu?

Gerçekten de bugün Türkiye’de kadınların konumları ya da sorunlarıyla ilgili tartışılmakta olan her türlü konu, kadına yönelik şiddet, eğitim, yoksulluk, istihdam vb. hemen hepsi, ikinci dalga feminizmin tarihine bakıldığında isyan edilen, protesto edilen ve değiştirilmeye çalışılan konular. Yani bu meseleler sanki AB istedi de ondan yapılmış gibi bir şey yok.

Aynı şeyi siyasal iktidar için de söyleyebilir miyiz?

Elbetteki hayır. Kadınlar için bu böyle. Siyasi irade için aynı şeyi söylemek zor. İşte gördük hep beraber, AB’ye girmeyi temel politika haline getirmiş AKP Hükümeti bir süre önce Anayasa’ya pozitif ayrımcılık ilkesini koymamak yönünde de gösterdiği ataerkil direnci ve zihniyetini, zinanın TCK’da suç sayılmasına dönük ısrarında da ortaya koydu. Yani Türkiyeli kadınlar için AB’ye üyelik çerçevesinde yapılması gereken düzenlemeler zaten doğal

talepler ve kendi tarihi içinde işleyen doğal bir süreç iken, siyasi irade için istemeye istemeye yapmak zorunda kalınan değişiklikler haline geldi. Bu ayrımı iyi koymak gerekiyor. Türkiye kadınlar ataerkil düzenin getirdiği kültürel, siyasi ya da ekonomik bütün kodlardan kurtulmayı hep istediler, mücadele verdiler ve verecekler de. Bunu o ya da bu için değil, kendileri için yapıyorlar. Tabii ki kadınlar yere ulusal ya da uluslararası ölçekte dayanışma içinde veriyorlar mücadelelerini. Belki de şunu söylemek hiç de yanlış olmayacaktır: Sivil toplum içinde demokratik refleksleri en güçlü muhalefet kadınlardan geliyor Türkiye’de. 1980 askeri darbe sonrasındaki otoriter rejim içinde de kendisi küçük ama etkileri büyük toplumsal muhalefetin kadınlardan gelmesi bir tesadüf olmasa gerek bu anlamda. Dünyada ikinci dalga feminizm olarak tanımlanan bu sürecin Türkiye’de siyasal alanın demokratikleşmesine yaptığı katkı ayrıca vurgulanmalı esasen. Aynen yüzyıl başındaki birinci dalga feminizmin olduğu gibi. O zaman da Osmanlı- Türk toplumunda kadınlar –sayıla az da olsa- eğitim, hukuk, siyaset, çalışma alanlarında eşitlik mücadelesi verdiler ve bu mücadele Cumhuriyet’in ilk döneminde de sürdü. Ama ne oldu, sanki Türkiye’nin modernleşmesinde böyle bir mücadele hiç olmamış gibi yaşandı ve bilindi uzunca bir dönem.

Ta ki feminist araştırmacıların bu tarihi ortaya çıkartmalarına kadar...

Evet, belki kadınlarla ilgili yapılan laik bir düzeyde “eşit vatandaşlık” yönündeki değişimle Cumhuriyet ideolojisinin önüne koyduğu konulardı. Ama bu topraklarda ve bu toplumlarda bunlar için mücadele eden kadınlar vardı. İşte önemli olan nokta da bu. O zamanlarda da günümüzde de sanki kadınlar yokmuşçasına ya da kadınlara rağmen yapılmış gibi kabul ediliyor ve algılanıyor bütün bunlar. İşte bu

kitabın en önemli sözü esas olarak burada ortaya çıkıyor: Yeni bir yüzyılın başında, son on yıldır özellikle, kadınların konuları açısından ve demokratik bir toplum olma yönünde, önümüzdeki yıllarda pek çok açılım olacak, devrim niteliğinde değişimler yaşanıyor bu toplumda; Medeni Kanun değişti, Türk Ceza Kanunu değişiyor, Anayasa'da kadın-erkek eşitliğini garanti altına almaya dönük ilkeler tartışılıyor. Ve bütün bu tartışmalar feminist kadınların ve kadın sivil toplum örgütlerinin talepleri, önerileri, bizzat taslaklar geliştirmeleriyle yapılabiliyor, mümkün olabiliyor. Onlara rağmen yapılamıyor. AB gibi dış bir dinamik de bu süreci hızlandırıyor bu arada. Bunda ne sakınca olabilir ki. İnsan haklarına dayalı, eşitlikçi demokrasi mücadelesi ulusal ölçekte ya da küresel ölçekte evrensel hukukun yaptırımlarından ve uluslararası sivil toplumdaki bağımsız değil üstelik. Bütün bu değişimler, AB'nin Kopenhag Kriterleri'yle de örtüşen niteliğe sahip. Ne güzel. Bundan çıkarılacak sonuç ise şudur, Türkiyeli kadınlar, kadınların da evrensel insan hak ve özgürlüklerine saygı gösteren bir yaşam ve demokratik bir toplum talep ediyorlar. Hem AB'de hem de Türkiye'de kadınların konumu, sorunlar ve kazanımlar derken işte tam da karşılaştırmalı bir yaklaşımla söz konusu evrensel perspektifi ortaya koymaya çalıştık.

Kıtapta hangi bölümler var?

İki ana bölümden oluşan kitabın Türkiye bölümünde, kadının toplumsal, ekonomik, hukuki, siyasal sorunlarını ele alırken, bir yandan da Türkiye'de özellikle yakın tarihi yani, ikinci dalga feminizmin verdiği mücadeleyi ve kazanımlarını ortaya koyarak hem hareketin demokratikleşmeye katkısını görünür kılmaya, hem de batı'daki kadın mücadelesinden hiç de eksik kalır yanı olmadığını vurgulamaya çalıştık. Bu anlamda AB'ne üyelik sürecinde önkoşul olarak yapılması istenen değişikliklerin Türkiyeli kadınların zaten mücadelesini verdikleri, vermekte oldukları bir kesişmenin olduğunu göstermeye çalıştık. Kitabın ikinci bölümünde ise, AB'nin kadın politikaları ve AB'ye üye ya da üyelik sürecindeki ülkelerden örnekler seçerek kadınların durumu ve politikalarındaki değişimleri incelemeye çalıştık. Burada amacımız hem kadın sorununun evrenselliğini ortaya koymak, yani hiçbir dünya toplumunun bu sorundan azade olmadığını göstermek hem de AB'ye üyelik sürecinin bütün ülkelerde benzer biçimde yaşandığını göstermekti. Bu çerçevede Yunanistan, İspanya gibi siyasal kültürü açısından benzerlikler gösterdiği, demokratikleşme süreçlerinin ara askeri rejimlerle kesintiye uğradığı ülkeleri ve tam üyelik sürecinin yaşanmakta olduğu Doğu Avrupa ülkelerini seçtik özellikle. Böylelikle Türkiye'de yaşanan tartışma sürecinin ya da yapılan değişikliklerin kendinden menkul olmadığını, yani uzayda yaşamadığımızı ortaya koymaya çalıştık. Kadınlar bütün toplumlarda kültürler, geleneklere göre farklılaşan tezahürlerle aynı ezilmeyi yaşıyorlar ve AB hukuku erkek egemen cinsiyetçi ayrımcılığı ortadan kaldıracak daha eşit düzenlemeler getiren yaklaşıma sahip.

AB kadınlar açısından ideal gibi anlaşılıyor...

Elbette sorunsuz değil, çok fazla problem var, özellikle istihdam alanında. Sonuç olarak AB ekonomik entegrasyon olarak başlayan küresel nitelikli kapitalist bir proje ve oluşum. Emek-sermaye ilişkisi bağlamında sömürü ilişkilerini ortadan kaldıracı bir perspektif varoluşu itibarıyla yok. Bu anlamda tabii ki kadın emeğini sömüren ve pek çok alanda hâlâ kadının bedenini, emeğini denetleyen bir sistem bu. Ancak, pek çok alanda ulusal yapıların cinsiyetçi gelenek, kural ve kodlarını kırıcı nitelikte daha eşitlikçi bir evrensel yaklaşıma sahip. Örneğin "gender mainstreaming" yaklaşımı. Sadece kadınlarla ilgili konularda değil, tarımdan tutun da sağlığa kadar bütün alanlarda kadın-erkek eşitliğini öngören bir üst ilke, etik bir kural olarak getirilmiş durumda.

Yani orada da değişim ve mücadele sürüyor...

Evet, AB kapitalist gereklilikler çerçevesinde kadını istihdam alanına çekmek üzere bir sürü kural koyuyor ama diğer yandan bu kurallar, vatandaşlık ya da birey zemininde cinsiyetçi ayrımcılıktan arınmaya katkı yapacak "eşitlikçi" düzenlemeler niteliği de taşıyor. Yani çok uçlu gelişmeler bunlar. Tam da bu nedenle Avrupa Kadın Lobisi diye bir platform söz konusu ve bu zeminlerde de uluslararası hukuk oluşturma süreçlerine eleştirilerini ve önerilerini iletiyor kadınlar. İşte kitap, bu fotoğrafın kendi içinde çelişik olan unsurlarını da ortaya koyarak, aslında bu süreçlerin kadınların inisiyatiflerinin dışında olmadığını, Türkiyeli kadınların da pek çok sorunu olduğunu, bu sorunların yerel ve evrensel boyutları olduğunu ve bunlara karşı verilen feminist mücadelenin görünür kılınmasını amaçlıyor.

Serpil Çakır

Sempozyumu izlediniz, izlenimleriniz neler?

Kadın konulu toplantılara katıldığım da genel olarak neler var neler yok en son neler yapıldı diye öğrenmek isterim. Bir de Türkiye'nin ya da uluslararası toplantılarda dünyanın değişik yerlerinde kadın hareketi kadınlar neler yapıyorlar, örgütlenmeleri nasıl, sorunlarını nasıl çözüyorlar, ne tür politikalar geliştirmişler, bunları hayata geçirirken ne tür sorunlar yaşıyorlar ve ne durumlar ve başarıları neler? Başarılarını görmek beni çok mutlu ediyor... Bu tür konularda çalışan insanlarla tanışmak ya da tekrar görüşmek benim için çok önemli. Böyle duygularla katılıyorum bu tür toplantılara... Bu son yapılan toplantıda; sempozyumda da bunu hissettim. Bu konularda çalışan ya da çalışmayan pek çok insan vardı sempozyumda ama özellikle bu konularda BM'de görev üstlenmiş kadınlar özellikle Yakın Ertürk'ün konuşması ilginçti. Dünyada ve Avrupa'da politikalar ve Doğu'ya nasıl bakılıyor gibi konular vardı. Ama asıl beni heyecanlandıran ve bana güç veren Avrupa Kadın Lobisi'nin başkanı olan konuşmacının (Lydia La Riviere Zijdel'in) sunumuydu. Gerçekten ruhuyla, eylemliliği ile yaşadıkları ile bütün bir kadındı. Teori ile pratiğin birleştiği bir uğraşın, bir eylemin, bir inanmışlığın somut bir görüntüsüydü. Böyle bir şeyi görmek beni gerçekten etkiledi. Ve hani kadın dayanışması dediğimiz şey var ya kadın dayanışmasını onda görebiliyordunuz. Kadın konusu olduğunda sınırların, ulusların, renklerin her şeyin eridiğini

Lydia La Riviere Zijdel

tek bir şeyde birleştiğini duymak istiyoruz ve paylaşıyoruz ya onda bunu görmek çok güzeldi. Türkiye'nin Avrupa Birliğine girmesi ve kadınların gelişile biz zenginleşeceğiz diyordu. Sorunları birlikte çözmekten bahsediyor ve AB'ye dair sorunları çok somut bir şekilde ifade ediyordu. Mesela "niye 'Avrupa Ailesi' fotoğraflarında kadın yok sadece bir kadın var diğerleri erkek?" sorusuyla başlayarak "siyasal birlik ve bu kadar siyasal demokrasi iddiaları olan bir yer, bir takım kriterlerin en azından olduğu AB projesinde (yine de kadınsız bir ülkeler topluluğu...)cismen kadınları göremiyorsunuz. Tabii ki kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi kadın üzerine alınan kararlar, uluslararası hukukta yapılan düzenlemeler çok önemli. Ama yine de uygulamada, somut sonuçlarda çok fazla değişen bir şey yok. Burada o zaman bir sorun var. Bu sorunu çözecek de yine bizleriz yine kadın hareketidir" diye çok coşkulu çok güzel bir konuşma yaptı. En çok aklımda kalan bu konuşma oldu. Bana umut verdi tekrar... Avrupa'daki somut kurumlardan, kadın erkek eşitlik komisyonları gibi, gelen görevlilerin konuşmaları da ilginçti. Buralarda işlerin nasıl yürüdüğüne olup bitenlere ve başarılarına dair... Bu eşitlik komisyonlarında ne gibi bir süreçten geçildiğine dair açıklamalar duymak güzeldi. Dışarıdan olduğu kadar Türkiye'den de haberler duymak güzeldi tabii. Hareketin içinde olup günümüzü yaşadığımız için yapamadığımız bir şeyi yapıp, dışarıdan bakıp "neler olmuş ve başarılımış" ı görme fırsatı da yakaladık. Sanki Türkiye'de yaşamayan biri gibi baktığımda mesela Türkiye'de de çok şeyin yapıldığını görebiliyorum. Çok canlı bir kadın hareketi ne olursa olsun var Türkiye'de. Yine bence Türkiye'de toplumsal hareketler içinde en canlısı kadın hareketi. Siyasal gündemi değiştirmek dönüştürmek için, eylem biçimleri ile, değişik kanalları zorlamasıyla gerçekten kadın hareketi önemli bir yere sahip. Güce sahip. Bazen bunun farkında değil ama böyle bir gücü var gerçekten. Bunu belki toplantıda daha iyi görebildik. Türkiye'nin dört bir yanından gelen kadın kuruluşları, onların yaptıkları, bunları anlatırken aynı zamanda sorunları nasıl hallettiklerini de sunmaları ... Bunları dinlemekte bana umut verdi.

güldünya son olmadı!

GÜLDÜNYA Tören 27 Şubat 2004'te kardeşleri tarafından öldürüldü. Ailesinin evlilik dışı çocuk doğurduğu için kendisini cezalandıracağını bilen Güldünya, polise sığındı ama polislerin yanı başında Bakırköy Devlet Hastanesi'nde kardeşlerinin ikinci kurşunuyla can verdi. O zaman da söylemiştik, yine söylüyoruz, eğer sığınmaevleri olsaydı, Güldünya, kadın örgütlerine başvursaydı, bugün hayatta olabilirdi. İstanbul Kadına Yönelik Şiddete Karşı Platform Güldünya'nın kardeşlerinin yargılandığı mahkeme öncesinde sığınmaevleri talebinin dile getirildiği ve TCK değişikliklerinin önemini vurgulayan bir basın açıklaması yaptı.

Basın açıklamasında, "bugün burada yalnızca Güldünya'nın mahkemesi görülüyor. Bugün burada bizim kadınlığımızın, bedenimizin ve cinselliğimizin üzerindeki tüm şiddet unsurlarının mahkemesi görülüyor. Bugün burada Güldünya'nın şahsında katledilen tüm kadınlar için buradayız. Bu, bizim davamızdır" denildi. Basın açıklamasının ardından davaya müdahil olan kadın avukatlarla birlikte davanın izlenmesi talebi ise reddedildi. Sadece birkaç kadının girebildiği mahkemeyi izleyemeyen kadınlar ise koridorda bekletildi. Koridordaki bekleme esnasında, Güldünya'nın yakınlarının kadın arkadaşlarımıza sözlü tacizde bulunması, hatta yer yer saldırmaya kalkması, Güldünya'nın katillerinin sadece mahkemede yargılananlar olmadığını gösterdi bizlere.

Güldünya Tören'in evlilik dışı çocuk doğurduğu gerekçesiyle kardeşleri tarafından öldürülmesinin üzerinden aylar geçti. İstanbul Kadına Yönelik Şiddete Karşı Platform, Güldünya'nın kardeşlerinin yargılandığı mahkeme öncesinde bir basın açıklaması yaparak TCK'da namus cinayetlerini teşvik eden maddelerin bir an önce değişmesi gerektiğini belirtti.

hayır!

demek neden zor olsun

"**HER** birimiz birbirimizden habersiz farklı şiddet biçimleri yaşayarak çoğu zaman yazgılarımıza katlanıyoruz, oysa ancak birbirimizi bularak ve dayanışarak kendi gücümüzü görebiliriz. Bunun için önce evde, sokakta, mahallemizde, işyerlerimizde baskı ve şiddetin bilgisine ulaşmalıyız. Yaşadığımız şiddet türleri nelerdir, neden şiddeti yaşamaya devam ediyoruz, neden çözüm yolları aramıyoruz? Birbirimizin sorunlarına nasıl destek olabiliriz? Kadınlar olarak bizim de haklarımız olduğunu bilip, bunu nasıl yüksek sesle söyleyebiliriz? "Hayır" demek neden bu kadar zor, "hayır"larımızı çoğaltırsak neyi kaybedeceğimiz, neleri kazanacağız? Belki de kendi hayatlarımızı. Erkeklerin sözünün geçtiği bu toplumda, biz kadınların sesleri de yükselecek mi cesaret ve özgüvenle? AB Yerel İnisiyatifler Mikro Projeler kapsamında yürüttüğümüz "İstanbul Toplumsal Ekoloji Platformu (İTEP) Projesi bünyesinde; Amargi Kadın Dayanışma Koop. ve Gökkuşluğu Kadın Derneği olarak; soruların soru, sorunların sorun olmaktan çıkacağı, her çabanın kadın dayanışmasına

dönüşeceği "Kadın Dayanışma Ağı" çalışmasını altı aydır sürdürmekteyiz. İki kadın kurumunun deneyimlerini de aktırdığı, küçük bir danışma merkezi modelini benimseyen bu çalışmayla, önce sabit bir telefon üzerinden şiddeti yaşayan kadınlara ulaşıyoruz, kadın, yaşadığı sorunu telefonda çok kısa anlatıyor, isteğine bağlı olarak görüşmeye geliyor, gönüllülerle ve avukatlarla sorunlarını uzun uzun konuşabiliyor. Duruma bağlı olarak hukuksal destek ve psikolojik destek alabiliyor. Kadınlar bu görüşmeler esnasında kadın dayanışmasını hissedip, Av.Elife Cemri ve Av.Serap Kaya'dan hukuksal haklarını öğrenebiliyorlar. Birbirimize ihtiyacımız olduğunu birbirimize yüz yüze söyleyebilmek ve dayanışabilmek için önce birbirimiz ulaşmalıyız."

Kadın Dayanışma Ağı
Tel: 0216 345 49 88

Pazartesi, Salı, Perşembe ve Cuma günleri 10:00-18.00 saatleri arasında bize ulaşabilirsiniz

kadınların öyküleri yarışıyor

Akdenizli Kadınlar Forumu
2005 Öykü Yarışması'nın bu
yılı teması "Beden"

Akdeniz ülkelerinden kadınlara açık olan Akdenizli Kadınlar Forumu Öykü Yarışması'nda daha önce herhangi bir yerde eseri yayımlanmamış kadın yazarlara ödül veriliyor. Yarışmada temsil edilen ülkelerden yazarlar, öğretim üyeleri, gazeteciler ve edebiyat eleştirmenlerinin oluşturduğu karma jüri bu yıl 8 ülkeden (Bulgaristan, Cezayir, Fas, Fransa, Hırvatistan, Lübnan, Tunus ve Türkiye) 187 öyküyü değerlendirmiş ve Türkiye'den de Elif Burcu Yılmaz ve Almula Türedi ödülüne layık görülen kadınlar olmuştu. 2005 yılı öykü yarışmasının ana teması ise "Beden". Yazarların istedikleri dilde sadece bir öykü gönderme hakkının olduğu yarışma için öykülerinizi en geç 30 Kasım 2004 tarihinde ellerinde olacak şekilde, Akdenizli Kadınlar Forumu'nun adresine gönderilmesi gerekiyor. *Bilgi için: Forum Femmes Mediterranee, 74, Rue Longue des Capucins - 13001 Marseille France Tel: 00.33. 4.91.91.14.89 / Faks: 00.33.4.91.90.92.21*

Kadınlar ürettikçe güçleniyor

1986'da kurulan Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDEV), Türkiye'nin birçok yerinde kadınlara önyak olduğu üretim kooperatifleri ve çocuk yuvalarıyla, son olarak da kadınlara verdiği mikro kredi projesiyle faaliyetlerini sürdürüyor. Vakfın iktisadi işletmesi olan Nahıl Dükkân'da Yeşim Yılmaz ve Safter Taşkent vakfın çalışmalarını anlattılar

KEDEV olarak neler yapıyorsunuz, ana faaliyet amacınız nedir?

Safter Taşkent: Dar gelirli bölgelerde kadın ve çocuk merkezleri kuruyoruz. Buralarda hem çocuk yuvaları var 3-6 yaş arası çocuklara yönelik. Hem de kadınlar bir araya gelip vakfın verdiği, eğitim danışmanlık ve kredi desteğinden yararlanarak atölyeler kuruyorlar ve üretmeye başlıyorlar. Okul öncesi eğitim ya da mahalle yuvaları dediğimiz bölüm de aslında kadınlar için sosyal ve kamusal alana çıkmak için ve ekonomik yaşama katılmak için faydalı. Çünkü kadınlar liderliğinde kuruluyor mahalle yuvaları. Merkezlerin yönetim kullarını aileler oluşturuyor. Dolayısıyla kadınların, annelerin çalışması önündeki en büyük engellerden biri olan çocukların bakılacak yer sorununa çözüm getiriyor. Hem de anneler çocuklarının okul öncesi eğitiminde aktif olarak yer almış oluyorlar.

KEDEV'in atölyeler yoluyla kadınlara ekonomik destek sağlaması dışında başka çalışmaları var mı? Psikolojik danışmanlık vs...

S.T.: Özel olarak böyle bir çalışma yapmıyoruz. Ama tabii ki merkezde bulunan bir kadının böyle bir problem yaşaması durumunda gerekli yönlendirme ve destek mutlaka sağlanır. Merkezlerde kadınlara günlük hayatta ihtiyaç duyacakları her konuda eğitimler veriyoruz. Kadın sağlığı, çocuk sağlığı, üreme, beslenme eğitimleriyle başlanıyor.

Eğitimlerin sonuçlarını nasıl yaşıyor?

S.T.: Atölyelerde gördüğüm bütün kadınlar ne istediğini bilen, sorunlarını tanımlayan ve çözmeye çalışan kadınlar haline geldiler. Merkezlere gelip giden kadınların gerek toplum içinde gerekse ailelerinde daha çok saygı gördüğünü, sözlerinin daha çok dinlendiğini görüyoruz. Kadınlar kendilerini ve haklarını tanıdıkça kendilerini kolay kolay ezdirmiyorlar.

Kadınlara mikro kredi verme çalışmanız var bir de değil mi?

S.T.: Türkiye'nin ilk mikro kredi kurumu Maya. O da vakfın bir projesi. İlk 1997 yılında dar gelirli İstanbullu 100 kadına kendi işlerini kurabilmeleri için geri dönüşümlü kredi verilerek başlandı. Kredilerin geri dönüşümü oranı yüzde 98. Amaç dar gelirli kadınlara kendi işletmelerini kurabilmeleri veya geliştirmeleri için destekte olmak.

Mikro kredi için başvurmanın şartları neler?

S.T.: En az üç kadının bir araya gelip başvurması gerekiyor. Her kadın bireysel olarak kendi istediği oranda kredi alıyor. Ama grup olarak ödemeyi yapıyorlar. Dolayısıyla birbirlerinin kefilisi olmuş oluyorlar.

Kaç merkez var şu anda? Yeni merkezler açılacak mı?

S.T.: 11 merkez var şu anda. Ama açılacak olan merkezlerimiz var. İstanbul'da Kartal ve Gazi Mahallesi'nde açılacak iki merkezimiz var.

Nahıl'daki çalışmalarınızı anlatır mısınız?

Yeşim Yılmaz: Amacımız da vakfın ana çalışma konusu olan kadın atölyelerinin ürettiklerinin satışı ve pazar bulabilmesi. Düzce, İzmit, Van, Diyarbakır ve birkaç ilde daha kadın atölyeleri var. bunlar daha çok dikiş atölyeleri. Düzce ve İzmit'te de mum atölyeleri ve çocuk yuvaları var. Üretimlerimizde doğal kumaşlar kullanıyoruz. Bir de pratik kullanıma uygun olan çok da geleneksel olmayan ürünler yapıyoruz. Vakıf, dört yıldır ikinci el eşya satışı yapıyor. Bu dükkândan önce senede iki kez bir yerde kurulan koca bir Pazar aracılığıyla ikinci el eşya satışı yapıyorduk. İnsanlarda vakfa giysi bağışlama alışkanlığı var. Bize düzenli olarak kullanılmış eşya geliyor. Biz de burada ve Şişli'deki diğer dükkânımızda, ki orası daha büyük oraya da Pazar yeri diyoruz, ikinci el eşya satışı yapıyoruz.

eşcinseller vardır

Bu yıl birincisi gerçekleştirilen, Out İstanbul Uluslararası Gey ve Lezbiyen Film Festivali 1 - 6 Ekim tarihleri arasında yapılıyor.

Festivali önlemeye yönelik olarak bir gazetede yapılan yayınlar ve bir grubun eylemi sonucunda, eşcinsel görünürlüğü konusundaki kararlılığımızı, 01.10.2004 tarihinde, Beyoğlu Alkazar sineması önünde yaptığımız bir basın açıklamasıyla duyurduk.

Aşağıda metninin okuyabileceğiniz basın açıklamamızı, yaklaşık 40 kişiyle gerçekleştirdik.

"Biz Türkiyeli eşcinseller ve eşcinsel özgürlük mücadelesine inanan bireyler olarak eşcinsel varlığının somut bir göstergesi olan gey&lezbiyen film festivalini engelleme çabalarını protesto ediyoruz..Bu topraklarda kadınları seven bir çok kadın, erkekleri seven bir çok erkek yaşıyor. Yine bir çok insan kendini doğduğu biyolojik cinsiyete ait hissetmiyor. Görmezden gelmek ya da eşcinselleri baskı altına almaya çalışmak şimdiye kadar bu gerçeği değiştirmede ve değiştirmeyecek. Cinsel yönelim film izleyerek, özenilerek değiştirilebilecek bir özellik değildir. Eşcinsel temalı filmler eşcinsellerin yaşadıkları ayrımcılık ve zorlukları ortaya koyup toplumun kendini sorgulamasını sağlar. Biz eşcinseller de bu toplumda egemen zihniyetin karşısında baskılanan kadınlar, anadili Türkçe olmayanlar, sakatlar, emekçiler ve işsizler gibi önyargılara karşı haklarımızı savunmaya devam edeceğiz. Biz, bir arada yasama kültürünün ancak karşılıklı anlayış, iletişim ve farklılıklara saygıyla gerçekleşebileceğine inanıyoruz. Her insanın başkasının özgürlüğünü kısıtlamadıkça kendini hissettiği ve istediği şekilde ifade etme hakkı vardır. Film festivalleri de kültür sanat etkinlikleri dahilinde bunun önemli kanallarından biridir. Eşcinseller ve eşcinsel özgürlüğüne inanan bireyler olarak ulusal ve uluslararası düzeyde iletişim halinde olduğumuz, insan haklarına saygılı tüm birey ve grupları eylemimize destek vermeye çağırıyoruz."

Lambdaistanbul

Eşcinsel Sivil Toplum Girişimi

Tel: (212) 245 70 68
(Her gün 3 - 8 arası)

menopozda

boşanmalar artıyor

ÇALIŞMALARINIZDA ve kitabınızda yöntem aynı. Tanıklıklar üzerinden mi hareket ediyorsunuz?

Bireysel olarak gelen kişiler oluyor. Şöyle şeyler yaşadım diye anlatıyor. Bireysel veriler üzerinden çalışmalar yapıyorum. Toplumda önemli olan kadına verilen rol. Çünkü erkeğin hep sığınacağı bir yer var, "Ne yapayım annem beni böyle yetiştirdi, ben ne anlarım, sen bu işi daha iyi yaparsın," gibi sürekli kadınlara bir görev veriliyor.

Kadınlar da bu rolü benimsiyorlar...

Evet. Maalesef. Her ne kadar okumuş da olsa, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek de olsa şiddete maruz kalan kadın sayısı, "Ne yapayım kocam aldatıyor ama, bütün erkekler aldatır," diyen kadın sayısı hiç de az değil.

Sizce neden böyle?

Özgüven eksikliği bence. Ama biz çocukluğundan bu yana bir insana on olumsuz ileti verirsek, "zaten kadınlar şanssızdır, sen de benim gibi olursun, o senin baban," gibi şeyleri onun bilinç altına itersek, onun bilinç altı çöplüğü günün birinde canlanıyor. O da, "zaten annemin yaşadığı hayat da neydi ki, arkadaşlarım da aynı şeyleri yaşıyor, daha iyi bir hayat olabileceğini düşünmüyorum," diyor. Bir takım şiddet, çatışmalar yaşamasına rağmen kolay kolay boşanamıyor. Boşanması için de

ışın Akı'ya ulaşmamızı sağlayan şey tesadüfen duyduğumuz "dört kan" tanıklıkları oldu. Kadınların ilk regl, ilk birliktelik, ilk doğum ve ilk menopozuydu "dört kan"la anlatılmak istenen. Neler yaşamıştı kadınlar, neler hissetmişlerdi? Kendisine Tanı Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri'nde ulaştık. Pazartesi dostu bir psikolog karşıladı bizi.

hazır olması lazım. Çünkü boşanınca da toplumun ona ne diyeceğini düşünerek kaygılar yaşıyor.

Erkekler de aynı iletileri alarak büyüyorlar, ama onların hayatı böyle gitmiyor...

Erkekler de aynı olumsuz iletileri alıyorlar. Ama toplumun erkeğe ve kadına verdiği roller farklı olduğu için erkekler çocuklukta kadınlarla aynı olumsuz iletileri alsa da büyürken bir yandan da erkek olmanın avantajlarını da öğrenmeye başlıyorlar. Erkeğin durumunda özgüven geliştiriliyor. Burada belirleyici olan toplumsal roller.

Dört kan kitabını derlemeye nasıl karar verdiniz?

Bir kadının hayatında dört önemli dönem var. Bunların hepsi de kadının hayatını çok etkiliyor ve belirliyor. Örneğin menopoz, her ne kadar toplumda yeni yeni tartışılmaya başlansa da genelde kadınların menopozda yaşadığı duygu şu oluyor: "artık her şey bitti, iş işten geçti," duygusu oluyor. Zaten o vakte kadar da kadınlığın bir güzelliğini yaşamamış oluyor. Çocukların sorunları, eş, evde bakıcı da olsa, onun idare edilmesi, evin düzeninin sağlanması kadının görevi olarak görülüyor. Bu nedenle her şeyi yaptım ettim ama hayatımı yaşayamadım duygusu yerleşmeye başlıyor. Çocuklar da kendi hayatlarını kurmuş oluyor. Kadınlar da iyice yalnızlaşıyor. Meşgalesi de kalmıyor. DİE'nin istatistiklerine göre genellikle boşanmalar da bu vakitlerde artıyor. Eşle ortak olan çocuğun okulu gibi konular kalkıyor, o zamana kadar çocuk babasız kalmamış diye sürdürülen bir evlilik çocuk evden ayrılınca boşlukta kalıyor

tabii. O zaman da eşinin değişik yönlerini görüyor, eskiden katlandığı şeyler şimdi daha ağır gelmeye başlıyor. Dolayısıyla menopozda ayrılıklar daha çok yaşanmaya başlıyor.

Topladığınız veriler bu merkeze gelenler mi?

Beş yıldır buradayım. Daha önce de bu tür yerlerde çalıştım. Sosyal yardım kuruluşlarında gönüllü çalışmalarımda. Gecekondu bölgelerinde çalışmalar yaptım. Bazı bilgiler oralardan derlendi. Oralarda çatışmasız yaşam aile gibi konularda eğitimler verdim. Oradan elde ettiğim bilgilerle kitap da beslendi. Özellikle gecekondu kesiminde tabii bu araştırma on beş yıl öncesine dayanıyor. O zaman sosyal yardım kuruluşları bu kadar fazla değildi. Kadınlar çok çaresizdi. Birbirlerine bil ayıp, günah kaygısıyla bir şey soramıyorlardı. Onlarla karşı karşıya konuşmaya başladığınız zaman çok çaresiz ve acı içinde olduklarını görüyorsunuz. o nedenle çocuklara ergenlik döneminden itibaren doğru bilgiler verilmeli. Öyle çaresiz oluyorlar ki, çocuk erkek arkadaşıyla pastaneye gittiğinde hamile kalacağını zannediyor. Ergenlik ilk zorlanma dönem. Bu dönemdeki bilinçlendirme çok önemli. Çocuk hem birey olmaya çalışıyor. Hem birey olup artık ergenim diyecek ama bu defa sosyal baskılar başlıyor. Artık genç kız oldukları için "yapamayacağı" şeyler önüne

konulmaya başlıyor. Hamilelik de kadınların hayatında önemli bir dönem. Mesela şu aralar çok sık rastladığımız doğum sonrası depresyon var. Kadın hamileliğe hazır olmadığı zaman bir süre çocuğu kabul edemiyor. Mesela ben bir ay çocuğunu kucağına alamayan anneyle rastladım.

Anne olmuş kadınların statüsü de değişiyor toplumda...

Toplumda bir etiketleme var. Mesela çocuk okula gidiyor, anne babasının olması, ayrı ya da birlikte olması çok önemli değerlendiriliyor. Sırf bu sebeple

boşanamayan kadınlar var. Evlendikten sonra anne olduktan sonra kadınlara değişecekleri söylenir. Bu sefer anne olan kadın artık anlamama engelini aştığını, kendi annesinin bulunduğu yere eriştiğini düşünüyor. Bu sefer başlıyor o da çocuğuna aynı davranmaya başlıyor. Ya da tam tersi annesinin baskıcı olduğunu kendi çocuğuna öyle davranmayacağını söyleyerek farklı olmayı seçenler de olabiliyor. Genellikle anneyi model almak şeklinde yaşanıyor süreç. Bebek olunca da hayat değişiyor tabii. Bazı annelere soruyorum ben, neyin değiştiğini, "bu ben miyim," diyorlar. Sanki kimlikleri tamamen değişiyor. Hayatımızdaki her şeyden altı tane

hormonumuz sorumlu. Bunlarda olan bütün değişiklikler, duyguları değiştiriyor, kararlarımız belirleniyor.

Annelik tek başına yaşanıyor zaten, babalar dışında kalıyor bunun...

Benim yaşadığım bir olay var. Bir hanım, çocuğu doğduğundan itibaren baba sürekli uyuyormuş. Gece hiç kalkmıyormuş. "Ben ne yapacağım ki kalksam da, sen emziriyorsun zaten, ben ne anlarım çocuk uyutmaktan," gibi şeyler söylüyormuş. Hanım diyor ki, "ben kalkıyorsam, sen de kalkıp benim yanımda duracaksın." Ondan sonra da kendisi ne zaman kalksa zorla adamı da kaldırıyor. Gerekirse kafasından aşağı suyu boşaltıyor, adamı uyandırıyor. Bir süre sonra adam demiş ki, "o zaman ben bir süre anneme taşınayım, çocuk büyüyünce gelirim." Şaka gibi değil mi?

Bu dört dönemin belirleyici olanı ergenlik mi?

Ergenlik çok önemli tabii. İlk zorlanma burada oluyor çünkü. Eğer ergenlikte çok zorlanmalı bir dönem geçirirse kişi, kendi cinsiyetinden memnun olmayacak bir noktaya dek gelebiliyor. İlk birlikteliğini atlatamayan, on beş senedir hâlâ ilk birlikteliğini düşünen, sosyo ekonomik düzeyi yüksek, yurt dışında eğitim görmüş, kariyer sahibi ama hâlâ o anı yaşıyor ve ondan nasıl intikam alabileceğini düşünüyor. Kimseyle de olamıyor. Yüzünü bile hatırlamadığını söylüyor ama beyni hâlâ o anı yaşıyor.

Hastaların tedavilerinde terapiye mi ağırlık veriyorsunuz? Yoksa ilaca mı?

Tedavide terapi çok önemli. Genellikle yapılan, şu an da Amerikan toplumunda falan çok yaygın olan, "bir Prozac alayım, hiçbir şeyim kalmasın," tavrı. Ama bir işe yaramıyor. Çünkü sadece ilaçla çözülmeyeceği için sonuç olmuyor.

Kitaptaki en zor bölüm ensest tanıklarının anlattıklarıydı. Daha zor okuduğum bölüm ise ensest yapanların anlattıklarıydı. Biraz bahseder misiniz bundan?

Senelerdir bunlarla ilgili veri topluyorum. İki cins de yaşıyor ensesti. Mesela, bir abi erkek kardeşiyle yaşıyor, para karşılığında. Ve aileden kimse bilmiyor bunu. Bu durum enseste uğrayan çocuğun durumunu, başarısını her şeyini çok kötü etkiledi. Çocuğun duygusu, "sabah kalktığı zaman kendime öğrenerek güne başlıyorum," şeklindeydi. Abi de evli. Mesela yine ensest bir vakada, kızcağız mimarlıkta okuyordu. Babası ilişkiye giriyor. Adamın dediği, "ben kızımı başka bir erkeğe teslim edemem." "Ben yetiştirdim, büyüttüm, kızımın her şeyinin tadına önce ben bakmalıyım," gibi duygusu vardı adamın. Korkunç bir şey. Kız, senelerce hiçbir erkeğe güvenmedi. Güvenebileceği insan babası yaşında olmamalıydı zaten, bilinç altında öyle bir kod vardı. En sonunda kendisinden yaşça küçük birisiyle birlikte oldu. Ama o da tecavüz şeklinde. Şu anda kırk beş yaşlarında. Hâlâ erkeklerle ilgili duyguları çok kötü.

Ensesti yapanlara nasıl ulaştınız?

Bazı erkekler bunu gurur verici bir şey olarak anlatıyorlar. "Bu benim hakkım, yapabilirim, hatta doğada, dünyada zevk verici ne varsa

tadılmalı, yaşanmalı," şeklinde düşünenler var. Tam sayı veremem bunu böyle düşünenlerle ilgili. Ama çok normal görüyor ve bunu yaşaması gerektiğini düşünüyor, böyleleri var. Kırsal kesimde ve sosyo ekonomik düzeyi yüksek kesimde de ensest yaygın. Fakat, herkes tabular nedeniyle söyleyemiyor. Mesela kız çocuk anneye asla söyleyemiyor. Kırsal kesimde daha da yaygın. Çünkü aynı odada kalabalık yatma söz konusu.

Nasıl tahammül edebiliyorsunuz bu adamlara?

Duygusal davrandığınız zaman, sorun ne olursa olsun karşı tarafa terapi yapamıyorsunuz. Onu bir insan olarak, bu duyguları yaşayan bir insan olarak görmek zorundasınız.

Rahat rahat anlatıyorlar yani, utanmadan...

Mesela bir tanesi terapide, erkek her şeyi yapmalı duygusunun sonucu olarak bu davranışı yaptığını ve yaşadığını söyledi. Zaten normal insan bunu yapmaz. Adı ne olursa olsun, sorunlu veya hasta ya da başka bir şey. Bu korkunç bir şey. Bir sorun varsa onu ortadan kaldırmak gerekir. Çünkü ona yaklaşmadığınız zaman, o potansiyel. Başkalarına da zarar verebilir diye düşünüyorum.

Az önce bahsettiğiniz abi, erkek kardeş vakasında ağabeyi eşcinsel olarak tanımlamak mı gerekir?

Bazı vakalarda eşcinsellik nedeniyle yapılabilir. Toplumda yadırgandığı için. Ya da bazı şeyler parayla yapıldığı için. En yakında olan kardeşi, bunu bir fırsat olarak görebiliyor. Bunda abi evli. Ve karşılaştığım bu tip birkaç kişi bini gurur verici bir şey olarak görüyordu. "Ben iki cinsi de mutlu edebilecek üstün bir insanım," diyordu.

Nasıl ortaya çıkıyor ensest, ya da size gelinen aşama hangisi?

Enseste uğrayan itiraz ettiği zaman. Artık büyüdüğü için artık, daha güçlü hissetmeye başladığı dönemde itirazda bulunabiliyor. Bu itiraz karşısında yapan kişi bir boşluğa düşüyor, kendini mutsuz hissedebiliyor ve bundan kurtulmak için bize başvurabiliyor.

Ailelerin öğrendiği zaman tepkileri ne oluyor?

İlk etapta çok büyük şok yaşıyorlar. Her şeyden önce kabul etmek istemiyorlar. "Yok canım o onun abisi, babası, olur mu öyle şey," gibi. Sonra, "bu benim başıma neden geldi?" soruları geliyor ve en son da, "ben ne yaptım, iyi mi yetiştirmedim, babayla kız çok mu yalnız bıraktım," şeklinde kendini suçlamaya başlıyor. Tabii ki kimsenin duymaması için gizlemeye çalışıyorlar. Hepsini mecburen terapiye gelmeye başlıyorlar. Bütün aile için bir travmaya dönüşüyor.

Anneler ensest yapan babayı boşamıyor mu?

Genellikle terk etmiyorlar. Maalesef böyle süren evlilik çok. Kimisi çaresizlikten, gidecek yeri

olmamasından. Bazen babanın tehdit etmesi sonucunda. Olayın duyulmasını istememekten. Çünkü mahkemede bir boşanma sebebi söylemek zorunda ve gerçeği de söyleyemiyor.

Bizim kültürümüzde, belli bir yaştan sonra kızlar ve oğlanlar aynı odada yatırılmaz, bu bir anlamda bir önlem. Ama anlaşılın geleneksel bir şeyler olsa da erkeklerin önüne geçmeye yetmiyor.

Tabii, erkek kardeşlerle de, akraba erkeklerle de kızlar aynı odada yatırılmaz. Ama yetmiyor gerçekten.

Kızlar özellikle babaları tarafından enseste uğradıklarında annelerine açlamıyorlar. Neden sizce?

Bazen kız çocuğunun annesini kıskandığı düşünülüyor. Bazen, "babam seni seviyordur, yanlış anlamışsın, ne kadar fesatsız," gibi tepkiler verebiliyorlar. Cinsel bir yolla babanın sevgi duymasını yok sayıyorlar anneler. Genellikle de inanmak istemiyorlar. Çünkü ondan sonra olacakları onları korkutuyor.

Nasıl çözülecek sizce bu işler?

Bence her şey bilinçlenmeyle ve bugünkü bilincin tamamen değişmesiyle, bunun eğitiminin yaygınlaştırılmasıyla çözülecek. Mesela Pazartesi Dergisi'ni bilmeyen ne kadar çok kadın var. Ne kadar az kitap okunuyor. Bunların değişmesi lazım.

Canan Şenol:

özel

hayat

politikti

GENİŞ AÇI Dergisi'nde rastladığım yazı, çok çarpıcı beni. Bir ensest hikâyesi anlatılmaktaydı. Canan Şenol, yıllar önce Mor Çatı'ya gittiğinde orada karşılaştığı bir kadının babasının ensestiyile başlayan, ardından abisinin tacizleri ve evlendiği adamın şiddet ve tecavüzleriyle süren hayat hikâyesini dinlemiş. Bu inanılmaz hikâyeye başlıyor Canan'ın sergisini anlattığı yazı. Ve karşılaştığı başka olaylarla devam ediyor: "Daha sonra çok yakın bir akrabamızın oğluna tecavüz ettiğini annemden öğrendim. Üstelik bu durumu karısı görmüş ve sesini çıkartmamıştı. Ayrıca annem tarafından bunun bana anlatılması, tüm akrabalar tarafından bilinip görmezden gelinmesi aslında bu tür olayların aile içinde nasıl örtbas edildiğinin, aile denen kurumun ne yaşanırsa yaşansın korunmaya çalışılmasının göstergesiydi. Bir sistem vardı ve aile, devlet, toplum, din gibi iktidar odakları tarafından kutsanmış, belli bir sistem içine oturtulmuştu. Hiçbir koşul ve durumda o sistemin bozulmaması gerekiyordu. Ekonomi, politika, din, devlet ve toplum, özel hayatı kısıpıcı içine alarak varlığını devam ettirebilir çünkü." Canan, ensestle ilgili çalışmasını anlatmaya böyle başlamış. Büromuza geldiğinde de ilk soruma özel hayat politikti diye cevap verdi. Röportaj gibi olmadı zaten, sohbet ettik ve de paylaşmak istedik. Çalışmalarını gösterdi. Savaş, zina, şeffaf karakollar, bir dakika karanlık eyymi vs. hepsi birbirinden çarpıcı. Umuyorum ki, Canan'ın çalışmalarını görme şansımız daha çok olur bundan sonra. Çünkü o, çok başarılı bir sanatçı, feminist ve Nisa'nın annesi...

Klasik önce seni tanıyalım..

Güncel sanatla uğraşıyorum. Otuz dört yaşındayım. İşletme bitirdim, arkasından güzel sanatları bitirdim. Evliyim, dört yaşında bir kızım var. Yapıtlarımı özel hayatın politikliği üzerinden yola çıkarak gerçekleştiriyorum. Üçe ayırıyorum işlerimi. Devlet, din ve aile ağırlıklı. Genelde bu üçünü inceliyorum. Kullandığım materyaller değişiyor. Ama bunlardan yola çıkarak gerçekleştiriyorum. Kişisel tarihimden yola çıkarak yapıyorum. Çünkü bence bu bir tümevarım.

Nasıl bir süreç izliyor bu çalışmalar?

O anda beni ne ilgilendiriyorsa, ne rahatsız

Şu anda bu yazıyı okuyanlar arasında Canan Şenol'ün herhangi bir çalışmasını görme şansına erişebilen olmuş mudur bilemiyorum. Alanını güncel sanat olarak tanımlayan Canan Şenol, çalışmalarını din, aile ve devlet temaları üzerinde sürdürmüş şimdiki dek. Çalışmaları beğenildiği kadar tepki de topluyor. Almanya'da ensest üzerine yaptığı çalışmasının po tarafından sansürlenmesi yaşadığı engellerden sadece biri. Canan Şenol, yaşadıklarını yer yer hayretle anlatıyor ama başta kadınlar olmak üzere ezilenle anlatmaya ve tüm iktidar odaklarını yaptığı işlerle sorgulamaya devam edeceğini de ekliyor sözlerine.

ediyorsa. Önce onu seçiyorum. Sonra onu nasıl sunabileceğimi düşünüyorum. Bu bazen video, bazen fotoğraf oluyor. Sonra iş çıkıyor zaten.

Konular devlet, din aile olunca kolay oluyor, o yolu izlemek...

Ben bunlara iktidar odakları diyorum. İktidar odakları bizim özel hayatımızı oluşturuyor. O sistemin dışına çıkmak mümkün değil. Ben o sistemin içinde yer alıyorum. Ne kadar eleştirsem de. O sistemle birlikte kendimi eleştiriyorum aslında.

Nelerle karşılaşıyorsun işlerinin sergilenmesinde?

Sanatçı olarak bir kere, işlerimi sergileyecek mekân bulmakta zorlanıyorum. İnsanlar baktıklarında, "aa ne güzel, iyi," diyorlar. Ama genelde galeriler pek sergileme cesaretini göstermiyorlar. Sergilere çağrılmıyorum.

Sergilendiği zaman, örneğin Almanya'da sansür uğradı. Burada, Kadıköy'de bir internet cafe tabelada bir iş yapmıştım. O, Kadıköy Belediyesi tarafından çevreye zararlı bulunduğu için kaldırıldı. Somut iki tepkiye uğradım. Ama on dışımda zaten pek sergileme olanağı bulamıyorum işlerimi.

Kadıköy Belediyesi'nin kaldırdığı işin neydi?

Hamileydim o zamanlar ve ona, kızıma, hoş geldin demek istedim. Bizim olan internet kafenin camına "nihayet içimdesin" yazdım. Bu yazı iki içeriği de barındırıyordu. Bir kışkırtıcılığı da var tabii. Dolayısıyla çevredekilerin kimisinin hoşuna gitse de kimisi rahatsız oldu, o apartmanda oturanlar rahatsız oldu ve şikâyet üzerine belediye kaldırdı.

Almanya'da yaşadığınız olay...

Almanya'ya 2003 yılında on aylık bir burs

arak kızım ile gitmiştim. Aile üzerinden yola çıkarak oyuncaklarla bir çalışma yapmaya karar vermiştim. Aktör ve aktrisleri ararken de barbieler çıktı karşıma. Barbieler çok uygundu. Hem istediğiniz şekle sokuyorsunuz, hem de eviçi kullanılan malzemeye de ulaşma imkânı sağlıyordu. Onlarla çalışmaya başladım. Aile, aile içi şiddet, ensest üzerine bir çalışma hazırladım, "görmedim, duymadım, bilmiyorum" adını verdim. Galerinin her tarafı camdan oluşuyor. Ben özel hayatı anlattığım için ve küçük çocukları rahatsız edebileceği düşüncesiyle bütün cam mekânı pembeye boyadım, konseptte uygun olsun diye. Ve küçük gözetleme delikleri açtım. Çünkü özel hayatı bu. Sanat yapıtı orada teşhirci konumundaydı. İzleyici ise röntgeniydi. Çünkü herkes birbirinin özel hayatını merak ederken, kendi özel hayatını saklamayı tercih eder. Serginin konusunda aile içi şiddet, ensest, evlilik kurumuyla ilgili işler vardı. Sergi açıldı. Sadece gözetleme deliklerinden bakarak işleri görebiliyordunuz. Açılışın hemen ertesi gün gece yarısı Alman polisi kapıma geldi. Dünyanın her yerinde polisler gelmek istedikleri zaman gece yarısını seçiyorlar. Çünkü, başka birisinden yardım alma şansın yok. Almanya'dayım, Almanca konuşmuyorum, yanımda küçük bir çocuk var. O anda endişelendim tabii. Polis otosuyla beni sergi mekânına götürdüler çocuğumla. Polis, ensestle ilgili olan işimi göstererek, "bunu kapatacaksınız," dedi. Kapattım tabii. Ama Allahtan o sırada kafam çalıştı. Küçük kâğıtlara sansür yazarak kapattım. Dışarıdan bakanın bu serginin neden kapatıldığını bilmesini istedim. Sonra polis, "bütün pornografik fotoğrafları kapatın," dedi. Ben de, "hangisi pornografik, ben pornografik olduklarını düşünmüyorum, siz gösterin," dedim. Çok sinirlendi bu lafıma, "bütün çıplak barbieleri kapatın," dedi. Bu çok komik, bütün kızlar barbielerle, erkekler de action man'la oynuyorlar. Sonra kapandı bunlar. Sergi bir hafta boyunca sansürlü sergilendi. Bu arada çok ilgi çekti tabii. Bir sürü insan, otobüslerle falan geldiler. Sokakta sözlü tacizlere uğradım. Birçok insan böyle "boktan" bir sergiyi yaptığım için beni tenkit etti. Alışveriş merkezlerinde bana satış yapmak istemediler, kızımın yuvasından çok da kibar olmayan şekilde davrandılar. O arada gazeteci olduğunu söyleyen ve bana ulaşmaya çalışan bir adam oldu, beni çok rahatsız etti ve polis mesela buna hiçbir müdahalede bulunmadı. Takip edildim, evime girilmeye çalışıldı falan. O arada avukatlara danıştık tabii. Onlar da pornografi olabilmesi için organların görünmesi ve insan kullanılması gerektiğini, bu sansürün yasal olmadığını söylediler. Bir hafta sonra tekrar açtık sergiyi. O zaman daha büyük bir tepki görmeye başladı. Beni daha fazla rahatsız eden oldu. Sergi salonuna insanlar duyularını yazsınlar diye kâğıtlar asmıştık. Oraya yazanların yarısı iyi şeyler yazıyorsa, geri kalan da küfür ve hakaret yazıyordu. Sonunda öyle bitti. Sansürün gerçek sebebi ensestti. Çünkü insanlar bunu konuşmak istemiyor. Bunun var olduğunu reddetmek istiyorlar. İlginç olan bu. Belki komşusunda, yakınında, belki kendi başına geldi böyle bir şey. Ama konuşulduğu zaman bunu daha meşrulaştırmış olacak. Yani varlığını kabul edecek. Sansürlenmesini istiyor bu yüzden. Polis de onunla birlikte çalışıyor. Ben

özel hayat politiktir derken, kastettiğim buydu. Toplum ve polis birlikte çalışarak bu sergiyi kapattılar. Aslında amaç buydu. Sergiyi yaparken böyle bir sonucu düşünmemiştim. Ama sergi süreciyle birlikte, bunu da tamamlamış oldum.

Sansür uygulanmasında da, tepki görmede de sadece ensest sorun olmuş. Ama sergide başka çalışmalar da var...

Sadece onu gördü insanlar. Halbuki aile içi şiddet, çocuklara gösterilen şiddet konusunda da çalışmalar vardı. Onlar o kadar kanıksanmış ki normal görülüyor, onlar yadırganmadı hiç. Hangi ülkede olursa olsun aile içi şiddet her yerde var. Ama buna tepki yok. Bana orada, "Türkiye'yle burayı karşılaştırdığında burası daha iyi değil mi?" gibi ön yargılı sorular geliyordu. Ben de onlara, "Türkiye'deyken buranın daha iyi olduğunu düşünüyordum ama geldiğimde gördüm ki hiçbir fark yok," diyordum. Çünkü aile aynı aile. Aile içi şiddet yine vardı. Belli bir sistem içinde aile kurumunu sürdürmeye çalışıyorlar ve hiçbir eleştiri yapmıyorlar. Dolayısıyla ben bir fark göremedim açıkçası.

Almanya'da herhangi bir kadın örgütü ya da kurum destek oldu mu sana?

Olmadı. Çok ilginç. Ben buna da şaşırıyorum. Ya ben reklamı iyi yapamıyorum. Ya da ilgilerini çekmiyor, bilemiyorum.

Türkiye'de de bir ses olmadı galiba, bu sansürle ilgili...

Sergi 2003'te oldu. Olay olur olmaz, hem

Avrupa'daki hem buradaki sanat merkezlerine, gazetelere falan basın bülteni gönderdim. Çok kısa haberler çıktı basında, o kadar.

Feminist misin? Özel hayat politiktir şiarıyla ortada olan çok az sanatçı var...

Evet. Feministim. Ben kendime feministim dediğim zaman, insanlar, "neden kendine feminist diyorsun," diyorlar. Neden demeyeyim. Bu utanılacak bir şey mi?

Son çalışman örtünme üzerine değil mi? Biraz ondan bahsedebilir misin?

Kuran'daki bir sure örtünmenin özelliklerini anlatıyor. İşte başörtünüzü yakanıza kadar çıkartın, ziynetlerinizi saklayın ve ayaklarınızı yere vurarak yürümeyin ki ses çıkmasın diye. Ben orada şunu diyorum. Örtünenler de sonuçta kadın. Dikkat çekmek istiyorlar. Kendi modaları var. Güzel görünmek istiyorlar. Çalışmamda gerçek örtüler ve saçlar kullandım. Aralarına da rüzgarda sallanınca ses çıkartan ziller koydum. Ziller ayak seslerini simgeliyor. Yani ne kadar engellenmeye çalışılırsa çalışılınsın aslında o ayak seslerini kadınlar bir şekilde çıkartıyor.

Örtünmeyle ilgili sergine de ilgi olmadı mı?

Sonuçta çok elit bir tabaka izliyor bunu. Ve gazetelerde hiç yer almadı. Bence çok riskli bir iş bu. Ben de şaşırıyorum tepki olmamasına. Yaptığım işin yapım aşamasında bir oto kontrol uygulamıyorum. Ama sergi aşamasında bazı korkular yaşıyorum. Allah'a şükür ki plastik sanatları seçmişim, kimse ilgi göstermiyor(gülüyor). 98'de zina ile ilgili bir çalışma yapmıştım. Şimdi çok gündemde. Ona da ses çıkmamıştı.

Sanatçı olarak, anne olarak kadın olduğun için ayrımcılığa uğruyor musun?

Tabii ki. Zaten bizi bir kere kadın sanatçılar diye kategorize ediyorlar. Ben hiçbir sanatçıya erkek sanatçı demiyorum. Ama onlar bize, iltifat etmek istedikleri zaman bile, "sen kadın sanatçılar arasında en iyilerdensin," diyorlar. Kendisi başka bir yerde yani. Ben ancak hemcinslerimle mukayese edilebilmişim gibi. Anne olunca da sanki çocuğun yokmuş gibi davranman ve yaşanman bekleniyor. Halbuki imkânsız bir şey bu. Hayatını çocuğunla birlikte yeniden organize etmek zorundasın. O yokmuş gibi yaşayacaksam niye doğuruyorum ki zaten.

Kadınlardan Duygu Asena'ya:

'daha yapacak çok iş var'

İki tümör ancak aşk kadar zarar verebilir

stella ovadya, "kadının adı yok" çıktığında, "kızımın büyürken okuyabileceği bir roman var atık, çok memnunum," demişti. kızı elifsu, o yıllarda küçüktü, on yaşında falan. ama duygu'nun hastalığı vesilesiyle, onun okuru olmak için büyümeyi beklemediğini öğrendik. çocukça'ya yetişmiş elifsu. herkes böyle olumlu yaklaşmıyordu duygu'ya ve kadınca'ya tabii. iletişim yayınları'nın çıkarttığı dergilerden biriydi, hem geçmiş, hem internet öncesi zamanlar. hangisi olduğunu hatırlamıyorum. derginin imzasız yayınlanan editöryal türü bir yazısında, "zangır zangır titreten orgazm" başlığıyla, duygu'nun başında olduğu kadınca dergisiyle dalga geçiliyordu. günahı boynuna, yazıyı yazanın murat belge olduğu söyleniyordu. bundan hala emin değilim ama üslup onununki andırıyordu. dergiyi çıkartanlar önemli memleket meseleleriyle uğraşp demokrasi peşinde koşarken böyle ıvır zıvır işlerle uğraşan duygu asena'yı küçümsüyorlardı tabii. benzer bir şeyi can kozanoğlu'nun o ünlü cilalı imaj çağı kitabında hatırlıyorum. duygu asena'nın kız sanat enstitüsü tipi feminizmi falan gibi bir kavram "yaratmıştı", "üstat". duygu asena ve seslenmeye ve hayatlarını değiştirmeye çalıştığı, büroları, mutfakları dolduran, ihtimal ki dostoyevski'den, daha büyük bir ihtimalle yapısalcılıktan habersiz o kadınlar bu arkadaşların ilgi alanına girmiyordu tabii. ama sadece böyle elitistler de değil. başka solcular da ondan hep rahatsız oldular. (lafın gelişi işte) çünkü söylediklerinin doğru olduğunu ve kendi rahatlarını sarsacağını biliyorlardı. can yücel'e atfedilen, rahmetlinin de reddetme delikanlılığını göstermediği uyduruk bir hikâyeyle kıza saldırıp durmayı marifet saydılar. ama onların çoğunun kürt kadınların ya da f-tipi cezaevlerine karşı ölüm orucu yapanların sesini duymamaya karar verdiği zamanlarda duygu'nun gönlü hep açık oldu. biz duygu'yla hep farklı çizgide olduk. bunun da ötesinde, duygu belki de hayatında hiçbir yürüyüşe ya da eyleme katılmamıştır, kendini o tür bir "mücadele"nin parçası hissetmemiştir. ama ben onu hep bir silah arkadaşım gibi hissettim. eğer bugün feminizm yediden yetmişe herkesin kulağına ulaşırsa, kadınların kurtuluşu değilse bile özgürlüğü, ülke gündeminin bir parçası haline geldiyse

bunda duygu'nun büyük emeği vardır. ayrıca duygu, kendisinden daha farklı düşünen, daha radikal olan bizlere karşı hep sıcak davrandı. daha ilk yıllarda radikal görüşleriyle tanınan bir feministe, stella ovadya'ya kadınca'nın sayfalarını açtı, o bir yıl boyunca orada, kapı önü muhabbetleri adında bir sayfa hazırladı. ayrıca kadınca'da feminist hareket içinde yer alan kadınlar da çalıştı. pazartesi okurlarının yakından tanıdığı ve şimdi de sdp genel başkanı olan filiz koçali kadınca ve kim'de önemli

Duygu Asena'nın hastalığını duyduğumuzda hepimizin aklından kendi feminizmimiz. Duygu Asena'nın Türkiyeli kadınlar için yaptıkları geçti bir. İşte çevremizdeki kadınlar bu konudaki fikirleri...

görevlerde yer almıştı. duygu feministlerle ç hep. meslek hayatı boyunca, önünde hep farklı imkânlar oldu, o özgürlüğü savunm tercih etti. ve türkiye açısından çok önemli bir şey ya bir kadının yalnız başına sadece ayakta durabileceğini değil, mutlu da olabileceğini

sanmıyorum...

Yelda Yücel

Teşekkürler Duygu Asena

Lisedeydim **Kadının Adı Yok**'u okuduğumda. O zamanki aklımla, "vay be, bazı şeyleri utanmadan sıkılmadan yazanlar da varmış meğer, ne cesur kadınmış," diye düşündüğümü hatırlıyorum. Bugün kendime feminist diyorsam içime, aklıma kurt düşüren ablalarımın biri de Duygu Asena olduğu içindir diye düşünüyorum ve ona teşekkür ediyorum...

Beyhan Demir

Kadının Adı Yok çıktığı zaman bir köyde yaşıyordum. Kitabı verdiğim genç bir köylü kadın, kitabı okuyunca şunları söylemişti, "anlattığı benim hayatım değil ama bana hayatıma dair pek çok soru sordurttu."
Nilgün Yurdalan

Kelebek'teki *Şirin'den Sevgilerle*'ye sekiz yaşındayken inanılmaz bayıldığımı hatırlıyorum. Yirmili yaşlarıma geldiğimde Duygu Asena'yla Şirin'in aynı kişi olduğunu öğrenince çok şaşırılmışım.

Hacer

Sevgili Duygu Hanım, **Kadınca Dergisi** yle ilk buluşmamı, tartışma programlarında kızmadan nasıl konuşulacağını seni izleyerek nasıl öğrenmeye çalıştığımı, geçen günkü bir programdaki durgunluğunu bile acaba yasalar lehimize çıktı diye mi bu kadar sakın, acaba bu mu daha etkili tavidir diye irdelediğimi sana iletmek isterim.. Yani sen bizlere Kadınca diyerek dergi adı olabileceğimizi, bakımlı, temiz, güzel olarak da erkekler dünyasında sesimizi sözümüzle kuvvetlendireceğimizi ilk gösterensin. Ben senden büyüğüm ama bana umut ve güç aşıladığını, örnekleme ile bana ışık tuttuğunu bilmeni isterim.. Geçen günkü bir televizyon programında saçların gözünün üstünü kapamış, dalgın ve az konuşkandın... Hep sana baktım... Ve ne düşündüm biliyor musun? Acaba yasalar lehimize çıktığı için mi bu kadar sakın davranıyor... Düşünceli olması, bundan sonrası daha zor, laf bitti mi demek

Başak

Asena, benim iki saatlik hazırlığımı hepsini, gayet düzgün cümlelerle bir çırpıda söyleyiverdi. Zaten bu feminizm denen şeyi de benden önce keşfetmişti. Yapacak bir şey yoktu. Bütün cümlelerime, "Duygu Asena'nın da dediği gibi," diye başlayarak yaptım konuşmamı. Ya Duygu Abla, böyle işte. Biz hepimiz, kadınlar, arkadaşlarım, annem ve ben yürekten geçmiş olsun diyoruz sana. Çabuk iyileş...

Onun tedrisatından geçmeyen feminist var mıdır?

Üniversitede feminizmle ilk tanıştığım 1990 başlarında romanını okuduğum ilk Türkiyeli feminist Duygu Asena. Benim feminizimde **Kadının Adı Yok**, onunla ilgili tartışmalar ve onun üzerine kopan muzırlık yaygarası önemli yapıtaşları oldu. **Kadınca** ve **Kim** dergilerini, özellikle de, 'Ağzına Biber Sürülecekleri' merakla ve keyifle okuduğumuzu hatırlıyorum. Türkiye'de Duygu Asena'yı merak etmemiş, kitabını okumamış, tedrisatından geçmemiş ve onu sevmemiş bir feminist olduğunu

gösterdi. bu fikri hayatımıza soktu. ellerine sağlık. duygu, görüştüğü kimseye yarıdakçılık etmemiştir. cumhurbaşkanlığı zamanında süleyman demirel'e "süleyman bey" diye hitap etmiştir. öyle "sayın demirel"e falan pabuç bırakmamıştır. "kendimi üstüme para takmaz, hiç gibi hissediyorum" der ve hiç takmaz, hiç dekolte giymez. ilkeli kadındır vesselem. bazı kadınlar yaşları ilerledikçe acılaşırlar, duygu tam aksine, yaşı ilerledikçe daha hoş, daha tatlı birisi oldu. artık sadece cosmo kızlarına yer vermek isteyen büyük medya onu dışladığı günlerde bile hiç kimseye müdana etmedi. birkaç yıl önce pazartesi'de onunla bir röportaj yapmıştım. o arada uzun uzun lafladık. orada söylediği bir şey daha sonra hayatımda çok önemli oldu, onun da izin vereceğini düşünerek sizinle paylaşmak istiyorum. aşk üzerine konuşuyorduk. "zamanla geçiyor," dedi. "eskisi kadar istemiyorsun. insan o zaman çok özgür oluyor." aşkın da beyinde oluşan tümörler kadar tehlikeli olabileceğini inanıyorum. duygu gibi bir kadına ise, iki tümör ancak aşk kadar zarar verebilir. aşktan korkmamıştı, tümörden mi korkacak. ona şunu söylemek istiyorum: bu da geçtiğinde duygu, çok daha özgür olacaksın.

ayşe düzkan

erkekler gıcık oluyormuş, kime ne...

Kadının Adı Yok'la başladı onu tanımam, kendimi ona her zaman yakın hissettim. Erkekler gıcık oluyorlardı ama. Kime ne? Biz sevdi kalla. Türkiye'de feminizm lafının meşrulaşmasında çok payı var ayrıca. Hayatımda ilk kez bir televizyon programına telefonla da olsa katıldığımda, benden önce Duygu Asena konuştu. Ben zaten heyecanlıyım, iki saattir ne söyleyeceğimi planlıyorum. Duygu

istiyor diye içimden geçirdim... Yani hayra yordum... Aklıma gelmedi rahatsız olduğun... Sevgili Duygu hanım; sen benim ateşli, kızgın, aktif üslubumu sükûnetin, yazılı belgenin erdemle tanıştıransın... Ve ben seni ilgiyle, sevgiyle ve dikkatle izleyen bu memleketin kadınlarından sadece biriyim.. Sana sıcacık çorba içirecek, terini yumuşacık tülbendimle silecek mesafede değilim... Sana şükranlarımı, sağlık dileklerimi iletmek kucaklayıp öpmek isterim... Sağlıcakla kal... Görüşmek dileğiyle...

Ayşen Hadimioğlu

Kadının Adı Yok'u okurken, hiç dillendirilmeyen (edebi anlamda) gündelik kadın hallerimizi o kitapta bulmak beni çok etkilemişti.

Tülay

Bir uzaktan sevme hali

Sol gelenekten geliyoruz, feminizme geçişimiz sancılı oldu. Duygu Asena'ya ve **Kadının Adı Yok** kitabına uzun süre mesafeli yaklaştım. Feminizm konusunda epey yol aldığım zamanlardan birinde, teyzemin kızı elinde **Kadının Adı Yok**'la geldi yanıma, "Necla Abla, bunu okudun mu? Çok güzel kitap," dedi. Kıza, o güne kadar alfabe dışında bir kitabı ailecek okutamamıştık. Kem, küm ettim... "Okumadım," filan dedim. Çok şaşırdı... Ben de feministtim ya nasıl olur da Duygu Asena'yı okumazdım. "Bitireyim sana da veririm çok güzel," dedi. Kitabı onun vasıtasıyla okudum. Kitabı okuduktan sonra Ayşe'yi (Teyzemin kızı) çekenin ne olduğunu anladım. Bütünüyle bir özdeşlik hali yaşamıştı... Daha sonraları Duygu ile Milliyet'te, Milliyet 2000'de yollarımız karşılaştı. O beni tanımaz,

ben ise hep "bir uzaktan sevme" hadisesi içindeydim. Milliyet 2000'de yazısını verince sayfayı bazen ben yapıyordum, gittiği her yer bir kadın hikâyesi çıkarıyor, haksızlıkları yapıyor, gereken yerlere başvuruyor, sonuç alamadan işin peşini bırakmıyordu. Aynı katta çalışıyorduk. Kullandığımız tuvalet de aynıydı. Bir gün tuvalete giden koridoru Duygu'yu muhabir kızlardan biriyle ayak değiştirirken gördüm... Öyle hoşuma gitti ki... Diğer tipler burnundan kıl aldırma zıkkını... Koca Duygu Asena yani... Milliyet 2000'den ilk atılanlar arasındaydım. O nedenle Duygu'nun da tasfiye edildiği Milliyet Gazetesi'ndeki büyük kıyımında orada yoktu. Duygu'nun yazılarına son verilmesi kadın hareketi açısından önemli bir kayıptı... Sorun piyasayı meselesi, ruhu, akli ve fikri olmanın kadın yazarlar sardı... Hep erkeklerin düşünce suyundan giden. Vatan'da başladığını duyduğumda kadın meselesi sahipsiz kalmayacak diye içim rahatladı... Sonra hastalık... Yaşamının uzun yılları hastalıkla boğuşmakla geçen biri olarak Duygu'nun iş zor olduğunu biliyorum. Ama ülkenin çeşitli yerlerinde kalbi onunla çarpan bir kadın kesiminin var olduğunu da biliyorum. Bir evvel sağlığına kavuş hoca... Vazife bitme

Necla Akgözü

Bazı kadınlar vardır...

Bazı kadınlar vardır. Onları tanımazsınız, bir konuda aynı sözü de söylemezsiniz belki. Onların inadına, tutarlılığına, azmine ve hayata karşı takındıkları uzlaşmaz tavra hayranlıkla saygı duyarsınız. Farkında olmadan severseniz sonra onları. Garip, özel, hakiki bir bağ kurarsınız. İşte benim Duygu Asena'yla kurduğum bağ bu türden bir şey sanırım. Yıllardır karşısına aldığı herkese karşı direnç bıkmadan usanmadan kendi yolunda yürüyen kimliğini ve üslubunu koruyan bu güçlü kadının, cümle hastalıkla, dertle, tasayla bilmeye edebileceğine, her birini alt edeceğine inanıyorum. Yüreğimin ta derinliklerinden "geçmiş olsun" diyorum Duygu Abla'ya...

Nermin Yıldırım

Ha gayret Duygu

Lisedeydim galiba, memur çocuğu olduğum için hep cüzi olmuş harçlığıma kıyarak "Kadının Adı Yok" u almıştım. Şu an hayal meyal hatırlayabildiğim bu kitap o dönem için heyecanlandırmıştı beni. 25 kişilik sınıfımda 6 kız öğrenci olarak azınlık oluşumuzdan memnun olmam, o dönem kötü bir erkek taklidi yapmam, yetme bir kız çocuğu olarak dolanırken Duygu Asena bu kitabıyla bana kadın olduğunu bildirmişti. Altüst olmuştum belki ama gururlanmıştım da... Sonra üniversite yılları feminizm ile tanışıp kendimi radikal feminizm olarak tanımladığım zamanlarda Duygu Asena fazla elit bularak öfkelenmiş biriydi... "ha gayret" atıldığında karşılaştığım gerçek elitler sonra ise artık iyi ki varsın Duygu Asena dediği oluyor. Bugünlerde O, hastalıkla savaşırken eğilip, "ha gayret Duygu," diye fısıldar istiyorum kulaklarına...

Özgün Akdu

Zina tartışmaları sırasında İslamcı tavır dillenme fırsatı buldu: Erkeklerin çok eşliliği bile kadınları koruma maksatlıdır. Bu sanki bir tehdit: 'Kadınlar itaatten vazgeçmeyin yoksa sizi yakarız!'

Erkek insafına terk=imam nikâhı

EVVELSİ yıl annemin komşusu Aysel Hanım'ın kocası kendinden genç bir hanımla birlikte yaşamak istedi. Aysel teyze, 'beni istemeyeni ben hiç istemem,' deyip boşandı. Eski kocası geçen sene rahatsızlanıp öldüğünde ah! ederek ağlıyordu, 'yasını bile tutamıyorum be adam, birlikte aldığımız mezar yerini bile satmışsın.'" Aysel teyzeye, 'keşke yeni eşe imam nikâhı yapsaydınız,' diye tavsiye eden bir arkadaşı olmuş. Şimdi, 'öyle mi yapsaydım, belki adam hasta olmazdı,' diye düşünüyor. Boşandığı için emekli maaşı da yok, oğlu işsiz kaldı ve damadı ona yardım etmiyor. Türkiyeli muhafazakârlar-İslamcılar bu durumlar için imam nikâhını bir çare olarak görüyor. Zina tartışmaları sırasında açık sözlü bir Yeni Asya Gazetesi yazarı çözüm önerisini açıklamıştı. Aynen aktarıyorum, 'Resmi nikâhlı kadın ortak bir talep dilekçesi kaleme almalı. Erkeğin diğer hanımı da resmi nikâhlı kabul edilmeli, aile fertlerinin ve eşlerden doğan çocukların tamamı ilgili erkeğin SSK ve veraset haklarından eşit şekilde yararlanmalı.. İsteyen kadın böyle bir dilekçe vermeli. Böylece kadın erkek eşitliği, kadın ve ailenin korunması, zinanın ortadan kaldırılması sağlanır."

İmam nikâhlı eşi olan milletvekilleri

1997 yılında Işıl Saygın "Medeni nikâh yapın" kampanyası vesilesiyle sekreterini imam nikâhı ile ikinci eşi yapan RP Isparta milletvekili Mustafa Köylü'nün istifasını istemiş. Tabii adam istifa etmemiş. Siz hiç imam nikâhlı eşi yüzünden istifa eden milletvekili duydunuz mu? Aynı yıl Çiller'in kadın ve aileden sorumlu devlet bakanı yapmak istediği iki karılı Salim Ensarioğlu, tepkiler üzerine bu görevi kabul etmediğini açıklamış. Aslında Diyarbakır milletvekiline karşı kaynatılan bu kazanın sebebi uçkuru değildi. O dönem devletin Kürt

politikasına ters düşenleri medya hedef gösterdiği için Ensarioğlu'nun aile hayatından söz edilmişti. Yoksa meclisimiz bir erkek milletvekilini özel hayatı yüzünden kolay kolay harcamaz. Onlar birbirlerinin çapkınlık ve imam nikâhlarını gizlemeyi bilirler. Ama tabii 28 Şubat öncesi günler. Onun etkisi olsa gerek. Kadın ve aileden sorumlu bakanlık çok görülmüş Ensarioğlu'na. Oysa muhafazakâr-İslamcı yaklaşıma göre aileyi ve kadını koruma açısından Ensarioğlu tek eşli bir adamdan daha iyi durumda diye düşünülebilir. Ne olsa iki kadını doyuruyor.

Resmi nikâh kampanyası ne oldu

Işıl Saygın'ın kampanyasının sonuçları ne oldu bilemiyoruz. Ama o yıllarda Batman, Siirt, Adıyaman gibi illerde imam nikâhlı eşlere herhalde aşiret ileri gelenlerinin izniyle bazen toplu resmi nikâh işlemi yapıldığı biliniyor. İşlem diyorum tören değil çünkü imam nikâhından başka nikâhı tanımayanlar için belediye nikâhı bir eğlenceye vesile olmuyor olsa gerek. Oysa biz düğün sever bir toplumuz. İki ay önce Vatan Gazetesi'nde Almanya'da evli ve üç çocuk babası olan bir erkeğin Türkiye'de kendine yaptığı düğünü anlatan bir haber vardı. Adam davetiye de bastırmış. Bu durum Almanya'daki eşin kulağına gitmiş. Kadın resmi makamlara başvurmuş. 29 yaşındaki kadın telli duvaklı, 54 yaşındaki Hasan Bey de lacileri çekmiş ama düğüne gelen memurlar bir işlem yapamamış. Damat olmayan damat, "imza yok, nikâh yok, bu bir eğlence," demiş. Kadının belinde bekâret sembolü kırmızı kurdelenin eksik olmadığı bu tören gösteriyor ki imam nikâhı ille de aşırı dindarların bir ihtiyacı değil. Bakın bir erkek çocuğundan küçük bir kadınla göğsünü gere gere davetliler

huzurunda evlenebiliyor. Tabii koruma maksatlı. Aynısını bir kadın yapsa?

Bir kadın kaç erkekle imam nikâhı yapabilir?

Cevabı biliyoruz. Bu konuda Müslümanlar çok hassas. Hüseyin Hatemi şöyle yazmış (1) "Çok karılılık ruhsatı ancak belli şartlarda ve kadını korumak için verilmiştir. Çok kocalık ise iblisin insanlığa telkin edebileceği en korkunç hayasızlıklardandır. İnsanlardan öylesi vardır ki 'entelektüel' geçinir, özellikle kadınlar arasında "feministçe" veya "ilerici" konuşmaları ile rağbet kazanmaya, böylece kadınları iffetsizliğe, fuşşa, zinaya sevk etmeye çalışır." Şimdi Hatemi ki kibar şehirli bir hoca inançları yüzünden böyle yazmış. Ama ille bir iblis aranacaksa Hürriyet Gazetesi'nin arka kapağındaki kadın fotoğraflarından sorumlu olan Ertuğrul Özkök ve benzeri şahıslarla erkekleri zinaya teşvik ettiği için uğraşsa daha uygun olmaz mı? Ama Müslüman düşüncenin bütün varyasyonları maalesef en çok kadının ileri gideninden korkuyor. Şeytanilik de meçhul ilerici ve feministlerin sırtına atılıyor. Başbakan da bunu yapmadı mı?

Belediye nikâhı günah mı ?

Kuran değil ama bu topraklarda egemen olan Müslüman düşünce ve uygulama erkeklerin giderek gençleşen yaşlarda birçok kadınla ilişki kurmalarını onaylıyor. İşin yeni bir tarafı şehirde yaşayan köylülerin bütün eşlerini temizlik vesaire işlerde çalıştırmaları. Bu kadınların eve adamdan fazla para getirdikleri oluyor ama paralarını kocalarına teslim ediyorlar. Çünkü ilmiyeler kadınları buna teşvik ediyor. Türkiye'de 1.300.000 kadın ve erkek sadece imam nikâhı ile birbirlerine bağlılar. Bu erkekler tekeşliler. Bu evlilikler muhakkak bir dini topluluğun üyesi olarak yaşanıyor. Dolayısıyla bu kadınlar aşiret ve mezheplerinin hukukuna bırakılmış durumdadır. Onların güvenliği için bu nikâhların kabulü bir çözüm olabilir mi? Bence hayır. Zaten Müslümanlık kayıt tutan bir din değil. Doğum ölüm evlilik kayıtlarını yıllardır kiliselerinde tutan Hıristiyanlar gibi bir ruhban sınıfa da sahip olmamış. İmam nikâhı öyle kolay ki sizin daha önce başka evliliğiniz var mı diye soran da olmuyor. Aleviler de dedelerine nikâh kıydırabiliyor. Onlara da bu sizin kaçınıcı evliliğiniz diye sorulmuyor. Hanefilik erkeklerin çok eşliliğini hor gören bir yorumunu yapmaya uygun keza Caferilik de. Müsamaha var ama teşvik yok. Öyleyse neden karısından kayıtlı ve güvenceli bir nikâhı esirgiyor bu erkekler diye sormak ve o kadınlar için bunu talep etmek durumundayız. Bu güvenceli esirgeyenlere verilecek en küçük taviz geleneksel erkek egemenliğin karanlık insafını onaylamak olacaktır. Bundan bütün kadınlar zararlı çıkar.

(1) İlahi hikmette kadın syf. 106

sex shop'a gittik şenlendik

Sex shop mevzuuna el atarak, bu nadide dükkânlardan birine girişim, haberci kisvesine bürünmüş bir merak neticesinde vuku buldu. Gittim, gördüm, pişman değilim.

NE yalan söyleyeyim, merak etmiyor değilim. Sayıları hızla çoğalıyordu, içerde tuhaf bir şeyler oluyordu ve biz sokakta dağıtılan el ilanlarına bakarak durumu çözmeye çalışıyorduk. Erkeklerle has gizli bir dünya gibi sanki. Onları ilgilendiren bir yer. Ne var ki Bambi'de otururken, caddenin tam karşısında, ikinci kattaki Sex Shop'un kapalı panjurları arasından göz kırpan(!) yapay penisleri fark edince, sandığımız kadar da erkeklerle ait olmadığını fark ettim bu garip diyarların. İşte benim sex shop mevzuuna el atarak, bu nadide dükkânlardan birine girişim, haberci kisvesine bürünmüş bir merak neticesinde vuku buldu. Gittim, gördüm, pişman değilim... Sadece İstanbul'da yüzün üzerinde sex shop var. Biz, yani tam teçhizatlı fotoğrafçı arkadaşım Özlem ve ben, Siraselviler'in hemen başında bulduğumuz bir tanesine girdik. Mağaza, dükkân, işte artık ne diyeceksek orası, binanın ikinci katındaydı. Türkiye'de genellikle böyle oluyor. Bu bir yasa değil ve fakat sex shoplar binaların giriş katına değil de mümkünse ulaşmak için merdiven çıkılması icap edilen yerlerde konuşlandırılıyor. Okul ve camilerden uzak olmaları gerekmiyor, bina girişinde olmaları yeter. Zira çarşı pazar dönüşü yolda yürürken, çoluğumuz çocuğumuz elimizden kurtulup, önüne çıkan ilk dükkâna dalebilir. Bu gibi hallerde türlü türlü boy ve ebatta penisin ve envai çeşit şişme bebeğin ortasında kalakalmasını istemeyiz tabii. Neyse, merdivenleri aşip içeri girdik. Sorularımızı cevaplamaya yetkili zat, yani tükkan sahibi orada olmadığı için, o gelene kadar beklememiz gerekti. Sağ olsun, çalışanlar birer bardak çay ikram ettiler bize. Sigaralarımızı yaktık ve bir yandan beklerken, bir yandan da çaylarımızı yudumlamaya başladık. Manzara

bir nebze komikti tabii. Yani siz kendinizi teyzenin bakkal dükkânında oturmuş çay içer gibi normallemeye çalışırken, gerçekte bir sex shop'ta bulunuyor olmanız son derece ilginç bir deneyim. Bu esnada, gelenler gidenler de oldu. Bir kısmı "alıcı" bir kısmı "bakıcı" olan bu müşterilerin tümü erkekti. Oysa daha sonra, yani tükkan sahibi geldiğinde, müşterilerin yarısı erkekse, diğer yarısının da kadınlardan oluştuğunu öğrenecektik. Benim tanık olduğum müşteri profilinin yaş ortalaması için 30-35 diyebilirim. Nedense böyle yerlere daha genç insanların geliyor olduğuna dair bir önyargım vardı. Pek çok önyargım gibi o da yerle yeksan oldu tabii. Sanırım, çağımızın gençleri, şişme kadınlar yerine kız arkadaşlarıyla sevişmeyi, bu esnada yanlarında kırbaç, kelepçe cinsinden alet edevat bulundurmamayı yeğliyor. Sex Shopçu Bey, garip bir biçimde işini çok sahiplenmiş bir insandı. "İsterseniz fotoğraflarınızı çekmeyiz," diyecek oldum ama, "Ben işimden utanmıyorum. Aksine insanlara çok yardımcı dokunan bir iş yapıyorum. Fotoğraflarımı da çekin, adımı da yazın," dedi. Ona göre bu işin utanılacak ya da yadırganacak bir tarafı yok. "Herkesin fantezileri vardır ama sadece bazıları hayata geçirebilecek kadar şanslıdır/cesurdur," düsturundan hareketle, insanlığa büyük bir hizmet yaptığına inanıyor. Hatta Avrupa'da bu işin çok daha özgür koşullarda yapıldığından dem vurarak, sex shoplarını ikinci katlarda saklayan, porno film hadisesini yasaklayan bir zihniyetle Avrupa Birliği'ne zor girileceğini söylüyor. Kendisinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi başta olmak üzere pek çok yetkili mercie gidip, özellikle porno film sorununu gündeme getirmek ve bu asil yolla Avrupa'nın kapılarını Türklere açmak gibi bir niyeti de var üstelik. Tükkançı Bey, insan hak ve özgürlükleri dediğimizde cinsel özgürlüklerin ne kadar önemli olduğunun altını defalarca çiziyor.

"Devlet sesimizi duysun, önümüzü açsın!" diyor. Hükümetten yana çok dertli. Tayyip Bey, iyi bir insan olmasına rağmen, tabanına çok ters düşmemek amacıyla bu konularda biraz eksik kalıyormuş. Yakın tarihe kısaca göz atarak, gelinen noktayı bize özetlemek suretiyle, konuyu tarihçesiyle öğrenmemize de imkân tanıyor. Esasen Özal'lı yıllarda Türkiye'nin önu her anlamda açılmış. Her şey yavaş yavaş yoluna girmeye başlamış. Ne var ki sonraki hükümetler muvaffakiyet gösterememişler. Mesela porno filme özgürlük tanımamışlar. Özal yaşasaydı, porno filme müsaade edilirdi miydi diye sordum. Evet, edilirdi. Özal birkaç yıl daha yaşasaymış, Avrupa Birliği'ne de girmiştik, striptiz kulüplerine de, giriş katlarına açılmış Sex Shoplara da... Neticede vatanımızda Avrupa standartlarında değil, Türkiye standartlarında bir Sex Shopçuluk yapılmıyormuş. Mekânların giriş katlarda olmaması, yahut panjurların sıkı sıkı kapalı tutulması, ürünlerin dışarıya teşhir edilmemesi bu yüzden mi. Bir yanda böyle bir durum söz konusuysen, öte yanda da gözle görülür bir "gelişme" de kaydediliyormuş aslında. Mesela bu iş ortalama on yıldır yapılmıyormuş Türkiye'de. Lakin ilk zamanlar hiç de kolay değilmiş. İnsanlar buralara girmeye daha çok çekiniyor,

siparişlerini telefonla veriyorlarmış. Şimdiyse kadını erkeği gelip, ürünleri tek tek inceleyip, kendine uygun olanı seçip almaktan imtina etmiyormuş. Şöyle de bir durum var tabii. Söz konusu ürünler, sağlık ürünü kategorisinde tanımlandığından değiştirilmesi mümkün olmuyor. Yani "ben bunun almıştım, evde denedim olmadı, bir küçüğünü, bir büyüğünü alayım," gibi bir durum yok. Haberinizi olsun. Müşteri içeri girdiğinde hemen yanına gidip, peşinde dolaşmak da yokmuş. Rahat rahat bakınsın diye bekliyorlarmış. Şayet sormak, öğrenmek istediğiniz bir konu olursa, yanınıza gelip yardımcı oluyorlarmış. Tek başına gelen kadın müşterileri varmış. Yıllar önce bir keresinde içerde bir kadın müşteri varken (vibratör seçiyormuş) erkek bir müşteri gelmiş. Adamı içeri bir yere almışlar kadın rahatsız olmasın diye. O zamanlar iş bu kadar rahat değil ya. Sonra kadın, "ben rahatsız olmayayım diye mi müşterinizi buraya sokmadınız?" demiş. Düşüncesinde haklı olduğunu öğrenince de "Alın içeri. Benim için sakıncası yok," diyerek, çağdaş Türk kadınına temsilen, muasır medeniyetler seviyesine doğru koşarak ilerlemiş. Bu son derece çağdaş Türk kadının hikâyesini göz yaşları içinde dinledikten sonra, bu işi yapmadan önce ne işle iştigal ettiğini sordum beyefendiye. Tekstil makinesi satıyormuş. İnsan alaka kuramıyor tabii. Bu nasıl hezeyanlı bir süreçtir. Tekstil makinesinden yapay penise, kırmızı deri kırbaça uzanan hazin bir hikâye. Başta da belirttiğim gibi iş hiç garipsenmiyor. MeselaBey, "benim babam gelip, dükkânımda çay içiyor," falan diyor. Bir tane nişanlısı varmış. Onun da gönül rahatlığı ile gelebileceğini söylüyor. "Peki, yarın öbür gün evlenip çocuk sahibi olduğunuzda, evladınıza baban ne iş yapıyor diye soracaklar okulda," diyorum. Aldığım cevap, "Göğsünü gere gere söyleyecek. Sex Shop işletiyor babam diyecek. Kızım da olsa oğlum da olsa söyleyecek. Gerekirse arkadaşlarını buraya yönlendirecek, belki onların da sorunlarına çözüm bulacağız burada," oluyor. Bendeniz şaşırıp kalıyorum tabii.

Bugüne kadar tükkanaya gelen en yaşlı müşteri yetmiş yaşlarında bir erkekmış. Ne satın aldığı ne yazık ki öğrenemedim. Meslek etiği gibi sebeplerden dolayı bu gizli bilgiyi benimle paylaşmadılar. Gerçi ben akıl yürütme yoluyla ne almış olabileceğini buldum. İçerdeki ürünleri sayayım. Böylece hem bir tahminde bulunabilir, hem de eğer daha önce hiç gitmediyseniz, bir sex shopta ne tür alet edevat varmış başlıklı kop hakkında bilgi sahibi olabilirsiniz. Bir kere şunu söyleyeyim ki, içeride acayip fantastik, akıllara durgunluk verecek garip şeyler yok. Elbette çarşı, pazardan alıp da bir gün lazım olur zihniyetiyle evde bir yerlere tıktığımız türden şeyler de değil.

Bir kere reyonların yarısı kadınlara, diğer yarısı

da erkeklere ayrılmış. Kadınların reyonundan başlayalım. Çeşitli boy ve ebatlarda hazırlanıp hizmete sunulmuş yapay penisler, vibratörler ağırlıkta. 6 santimden başlayıp, 45 santime kadar çeşitlenen bu penislerin fiyatları da 25 milyondan başlayarak, 350 milyona kadar gidiyor. Şahsen penise verecek 350 milyonum olsa, gider yakışıklı bir jigolo bulurum, daha iyi. (gerçi o cenahta fiyatlar nedir bilmiyorum ama. Belki önümüzdeki sayı da bu konuya açıklık getiririz.) Hayır, niyetim olsa yani. Neyse, kadınlar için iç çamaşırları, masklar, kırbaç falan gibi aksesuarlar da var. Orada benim çok komik bulduğum bir şey vardı. Onu da anlatmadan geçmeyeyim. Fosforlu pembe kocaman bir yapay penisi orada bulunan müzik setinin üstüne koymuşlardı. Hani dantel misali, komikti işte. Bir de devasa boyutlarda ve penis şeklinde mumlar vardı ki ben onları pek romantik bulmadım nedense...

Erkeklerin reyonunda da sertleşme problemlerine deva olarak sunulmuş bir takım krem ve pompaların yanında envai çeşit şişme kadın vardı. Bu şaşkın bakışlı kadınların ne tür bir cinsek istek yaratabileceğini ben pek çözemedim ama tam 300 çeşit olduklarını söyleyebilirim. Fiyatları da 50 milyonla 600 milyon arasındaymış Ucuz olanların malzemeleri kötüyümüş. Bir de hemen patlıyorlarmış sanırım. Hayalimde seviştiği kadın patlayıp pıss diye sönünce neye uğradığını şaşırıp adamlar canlandı, çok eğlendim...

Velhasıl kelam, sex shop maceramız da böyle geçti. ... Bey, bize fiyat listesiyle birlikte fiyat katalogu da verdi ayrılırken. Hani belki Özlem ve ben birbirimizden utanıp da alacağımız bir şey varsa alamamışızdır, sonra tekrar gitmek isteyebiliriz diye...

DÜNYA'dan

GANNA (Batı Afrika): Gana'nın Volta bölgesindeki kırsal kesimlerde, açıklanamayan bir hastalık ya da ölüm olduğunda, gözler hemen yerel bir kadına çevriliyor. Büyüculükle suçlanan bu kadınların talihşiz olanları öldürülüyor, "talihli" olanlarına önce bütün mallarına el konuluyor, sonra da bu kadınlar Tımarı-Tama-Gambağa'ya, yani "buyucular kampına" sürgün ediliyor. Ancak ekonomik zorluklar ve kötü yaşam koşulları yüzünden kadınlar burada da uzun süre yaşayamıyorlar. Bölgede kendiliğinden yetişen özel bir çeşit fıstık bu "büyücüler" kampında yaşayan kadınların başlıca gelir kaynağı. Yörenin kadınları bu fıstıkları elleriyle işliyorlar ancak bu iş çok az gelir getiriyor. Bu yüzden yeni başlatılan bir projeye bu kenara atılmış kadınlara mesleki eğitim verilmesi tasarlanıyor. Projenin amacı bu kadınların kendi başlarına ayakta durabilmelerini ve güvende olmalarını sağlamak.

LİBERYA (Batı Afrika): Liberya, yıllar süren iç savaştan dolayı birçok açıdan harap durumda. Eğitim fırsatlarının olduğu bölgelerde ailelerin eğitim önceliği de erkek çocuklara veriliyor. Yeni tasarlanan bir projeye okulu bitirmek isteyen genç kızların ve kadınların eğitim masrafları karşılanacak ve böylece en azından lise eğitimi almaları sağlanacak. Proje aynı zamanda üniversiteye gitmek isteyen kadınların harçlarını ödemeyi de kapsıyor. Projeye katılan yoksul kadınlar, Liberya'nın ekonomik, sosyal ve siyasal gelişiminde önemli roller oynayabilmek için de özel kurslar göreceklər.

KOLOMBİYA (Güney Amerika): Savaşa Karşı Kadınlar Hareketi, Bogota'da 40 bin kadının bir araya gelip ülkede çatışmaların yoğunlaşmasının sonuçlarına dikkat çekmesiyle 2002'de Kolombiya'da başladı. Savaşa Karşı Kadınlar'ın Uluslararası toplantısı, "silahsızlanma ve sivil hayatın iyileştirilmesi" kampanyasının ilk aşamasını oluşturdu. Toplantıya 15 ülkeden 30 delege (Kosta Rika, İspanya, Rusya, İngiltere, İtalya, Kanada, Şili, Boliviya, Meksika, El Salvador, Haiti, Guatemala ve Nikaragua) ve Kolombiya'dan 300 delege katıldı. Toplantının amacı dünyanın her yerinde savaşa karşı duran kadınların seslerini duyuracak bir gündem yaratmak.

AFGANİSTAN (Orta Doğu): Herat, Batı Afganistan'ın en büyük şehri ve ihracat yapılan ana ticaret kenti. Bu bölgede son on yılda Taliban rejimi altında, kadınlara ve kızlara hiçbir eğitim verilmedi. Bölgedeki sivil çatışmalar da var olan altyapının ve verilen hizmetlerin % 95'ini yok etti. Ancak bazı kadın kuruluşları kendi çabalarıyla sorunların üstesinden gelmeye çalışıyor. Örneğin, 2002 Eylül'ünde kurulan Herat Kadın Öğrenme Merkezi bugün yaklaşık 425 kadın ve çocuğa eğitim veriyor. Merkezde öğretmen yetiştirme, İngilizce, okuma-yazma, matematik ve bilgisayar dersleri veriliyor. Ayrıca halı dokuma, dikiş-nakiş gibi yetenekler de öğretiliyor.

Hazırlayan: Emek Ergun

feminizm

Pazartesi Dergisi'nin Ağustos sayısında sevgili Ayşe Düzkan'ın "Devrimci Feminizm Üzerine" adlı yazısının son paragrafında yaptığı çağrıya istinaden kaleme alıyorum bu yazıyı.

bohçası

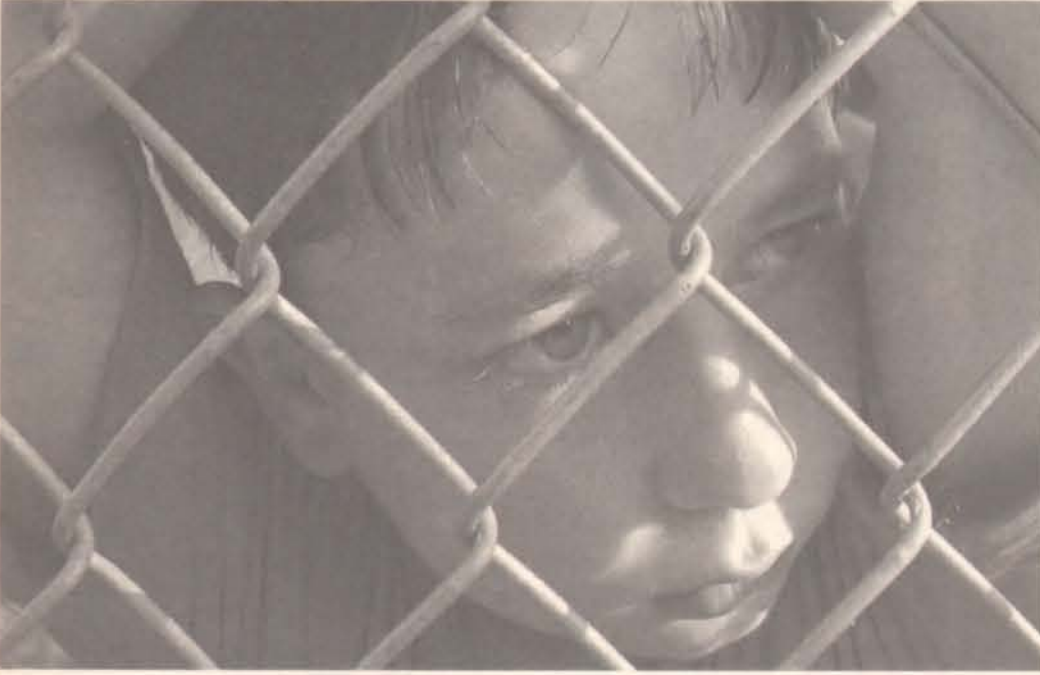
KADAV tarafından yayınlanan Hintli feminist Kamla Bhasin'in kitapçıklarında ataerkil sistemle, feminizmle ve toplumsal cinsiyetle ilgili basit ve özenli bilgiler yer almaktadır. Bu yayınlardan haberdar olduğunuzdan eminim. Ayşe Düzkan'ın yazısını okuduğumda bu kitapçıkları hatırladım. Feminist ve anarşist yazar Ursula K. Le Guin "Çuval Kuramı ve Kurgu"(1) adlı denemesinde evrim sürecindeki insanların paleolitik, neolitik ve tarihöncesi dönemlerinde toplayıcılık ve çok daha sonra avcılık yaptıklarını, yaşamları değiştirenin 'et' değil hikâye olduğunu yazar. Ve devam eder; "Her şeyi hikâye değiştiriyor. Benim insan olduğumu benden gizleyen şey hikâyeydi, mamut avcılarının anlattığı, vurmaya, sokmaya, tecavüz etmeye, öldürmeye dair, Kahraman'a dair hikâye..." Le Guin'in bence ataerkillikle, feminizmle ve dişil olan diğer her şeyle ve elbette doğumla, o tuhaf kudretle yani hayatla ilgili olabilecek bu müthiş tahlilini seviyorum ve heyecan duyuyorum. Seviyorum çünkü tarihin iktidarla ve dolayısıyla erkek egemenliği ile kaçınılmaz birlikteliğinin açıkça farkında olan, bunu reddeden ve anlatılmayan hikâyeyi anlatanlardan birinin gücünü hissediyorum bu kelimelerde. Çok daha başka şartlar altında yaşayan Bhasin gibi birçok kadının var olduğunu ve bizim topraklarımızda da aynı zihniyete sahip kadınların olduğunu bilmenin, öğretilerin baskıcı dilinden bağımsız, farklılıkları bünyesinde barındırabilecek, tabiiyete yüz vermeyecek feminist hareketlerin ("bir avuç

marjinal kadın!" tanımlamasına inat) sürekli bir değişime açık olduğunu, uysal bir tarihsel bilinçten çok daha öteye geçilebileceğini fark etmenin hayati bir önemi vardır. Ölümle, savaşlarla, ayrımcılıkla, kadınları yok sayan bir anlayışla yazılan insanlık tarihinin zorlu kazanımlarındaki dişil hayatliğin önemidir bu. Feminizmin tüm zamanlara yayılan ve karşı konulmaz kesinlikte tanımlamalara sahip bir kavram olmadığı açıktır. Feminizm hakkında yabancı dilde yazılmış veya dilimize çevrilmiş bir çok yayın var. Temel anlamda bakarsak, gene Bhasin'in belirttiği gibi feminizmin başlıca kolları ; "liberal feminizm, radikal feminizm, Marksist feminizm, sosyalist feminizm, çevrebilimsel feminizm, kültürel feminizm, İslam feminizmidir." Ayrıca Gandhici feminizmin de adı geçer bu kolların arasında. Açıkçası ben devrimci feminizm üzerine belli başlı, tanıdık bilgileri ve görüşleri aktaran (hiç de sıkıcı ve didaktik değil üstelik) bu yazıyı okurken annelik ile ilgili olan kısımda hafifçe takıldım. Kadınların özgürlüğü ile ilgili mücadele ve kadınların kurtuluşu ile ilgili mücadelenin ayrımına katılmakla birlikte, annelik haklarının mevcut sistem içerisinde "kadınların anne olması durumunu da mutlakaştırır, dahası kadınları annelik rolüne sıkıştırır, teşvik eder" gibi tepeden inmece bir genellenmenin çok da mantıklı olmadığını düşünüyorum. Toplumsal rol olarak anneliğin, kadınların kendi bedenleri üzerinde söz sahibi olmaları ve tamamıyla özgürce tercih etmeleri anlamında çok ayrıcalıklı bir yeri vardır.

Tüm ataerkil kurumlar anneliği teşvik eder. Var olan dil sorgulanması zor bir duygusallıkla, kutsal bir haleyle çevirir anneliği. Ancak kadınlar anne olmayı istediklerinde (ki bu, bizimki gibi ülkelerde ifrata kaçan bir tercihtir hâlâ) karşılıklarına çıkabilecek sorunlarla başa çıkarırken, çözümleri çocuklarına ve kendilerine rağmen bulabiliyorlarsa bunda bir sorun vardır evet. Ama eğer bu anlamda babalığı da annelik gibi ele alırsak, eşit bir çözümden ziyade aynı kısırlılığın bir kere daha yaratmış oluruz. Yani kadın zaten tüm şartlar uygun olduğunda, diyelim ki çalışma zorunluluğu bulunmuyorsa ve 'içerden' sorumlu olmayı kabul ediyorsa anneliği mutlak bir rol olarak görmeyecektir. Rıza iki yönlüdür, hayata dair bir iş bölümüdür bu. Ev kadınlarının feminist kuramlardaki yeri daha çok yenidir. Çalışan kadınların da ev işleriyle uğraştığını, daimi bir mesaiye tabi tutulduklarını kesinlikle göz ardı etmeden, evde, içerde, özel alanda kalmayı bizzat seçmiş kadınlardan bahsediyorum elbette. Ancak buradan "özel alan" ve "kamusal alan" arasında bıçak yüzü kadar keskin bir ayrım yaptığım anlaşılmasın. Ben kapatılmaktan, zorla ve şiddet kullanılarak her türlü yaşamsal faaliyetten men edilmekten bahsetmiyorum. Le Guin'in dediği gibi "İrk, sınıf, para ve sağlığın getirdiği talihle çifte ip cambazlığı" yapmak isteyenlerden bahsediyorum. Toplumsal alanlarda var olabilmeyi kendi istekleri doğrultusunda ve kendi yollarıyla bulanlardan bahsediyorum. Farklı kimliklerdeki tüm insanlar ataerkil dayatmalarla yaşıyor. Ancak kurtuluşun ve devrimci feminizmin hedefi olan ataerkil sistemin ortadan kalkması bence teorik bir patlamadır. Elinizde tuttuğunuz bir bombanın birden fazla pimi olduğunu öğrenmeniz gibi trajik bir şeydir. Yazıda geçen bir ikinci noktaya daha değinmek istiyorum; Sosyalist feminizm ile devrimci feminizm farkları. Devrimci feminizmin kapitalizmle mücadeleyi gerekli gördükleri halde, nasıl olup da işçi sınıfı hareketinin bunu gerçekleştirebileceği gibi belki de artık sabit ve gerçekleşmesi çok zor bir kurtuluşa bel bağlar? (hele bu ülkede) Anlamak zor. Çünkü kapitalist üretim sürecinin öngörülemezleri, yenilikçi bir muhalif dile ve geliştirilen kuramlara ihtiyaç duymaktadır. Ama bu konu çok zorlu bir konu. Haddimi aşmadan son olarak feminizmin buyrukları olmayan, özgürlükçü ve sınırsız dilini koruyarak, sınıfsal ayrımcılığın bulaşmadığı bir çokluğu tıpkı bir yamalı bohça gibi rengarenk sarmalamasını diliyorum ve heyecanlı bekliyorum.

Sonunda kırmızı küçük arabayı çocuğuna verdi...

kırmızı araba

ÇOĞU kadın gibi Derya da daha kendisini tanımadan toplumun ona belirlediği rollere kanıp daha on yedisinde evlenir 1996'da. Derya daha on altı yaşındayken o dönem Bingöl'de subay olarak görev yapan bir adamla tanışır. Aralarında en az yirmi yıl yaş farkı var. Derya'nın anlattığına göre ona çok iyi davranıyormuş. Derya'ya kol kanat gerermiş. Öyle ya erkeklerin bize sahip çıkmaları onların en ulvi görevidir. Sonuç olarak on yedisinde evlenir bu adamla. Düğünleri adamın ailesinin oturduğu Balıkesir'de yapılır, bir sene sonra bir erkek çocuğu olur, Derya, eşi, çocuğu, eşinin annesi babası ve bir erkek bir kız kardeşiyle hep birlikte oturmaya başlarlar. Çocuk doğduktan sonra birçok kadın gibi Derya'nın hayatı da kabusa dönmüştür.

"Evde sürekli, hem psikolojik hem fiziksel şiddet görüyordum. Çocuğu emzirmek için bile kucağıma aldığımda kıyametler kopar, hemen kucağımdan alırlardı. Onu hep gizli severdim. Yakaladıklarında hala ve babaanne tarafından dövülürdüm. Zaten kısa bir süre sonra emzirmemi de yasakladılar, çocuğun bana alışmasını istemiyorlardı. Eşim olup bitenlerin farkındaydı ama sessiz kalıyordu..Çocuk büyüdükçe beni evin hizmetçisi diye tanıttılar. Oğlum bana Derya Abla diye hitap ediyordu. Hiç unutmam bir gün ben ağlarken, "ağlama Derya Abla, ben büyüyünce çalışıp sana bakarım," demişti. Her gün bir bahaneyle şiddete uğruyordum. Evin tüm işlerini bana yüklemişlerdi. Bir taraftan da eşimin erkek kardeşi tarafından cinsel tacize uğruyordum. Dayanamayıp eşime olup bitenleri anlattım.

Değişen hiç bir şey olmadı. Eşim, "boşanırsak hiçbir sorun kalmaz," dedi. Ona göre ailesinin tek sorun ettiği şey resmi nikâhmış. Kabul ettim." Derya koşulsuz her şeyi kabul eder. Zaten başka bir tercih yapma pozisyonunda değildir. Hem yoğun şiddet ve tehdit altında hem de yasal olarak birçok kadın gibi haklarının farkında değildir.

"Boşanırken, "her şey düzelecek, belki ayrı bir eve çıkarız," demişti. Çocuğun velayetini de babası aldı. Boşandıktan sonra o evde yaşamaya devam ettim. Ona göre resmi nikâh şart değildi. Biz halen evli sayılırdık. Bu süre içinde ailemle ilişkilerimi kesmişlerdi. Annem aradığında, "çok iyiyim, beni bir daha aramayın," diyordum. Çünkü bana baskı yapıyorlardı, birkaç ay sonra dayanamayıp evden ayrıldım. Bingöl'e geri döndüm. Önce İHD'ye baş vurdum. Sonuç alamadım, beni İstanbul'a yönlendirdiler. Avukat Eren Keskin'le görüştüm ve dava açtık." Mahkeme kararında belirli günlerde çocuğu görme hakkına sahipti Derya. Ama bir türlü çocuğu görememişti, göstermemişlerdi. Aradan üç sene geçmişti. Derya artık İstanbul da bir işte çalışıyor ve kendi haklarını arama ve alma bilincine ermiştir. Çocuğuna almak istiyordu. Mahkeme tutanaklarında da çocuğun gösterilmediğine dair belgeler vardı. Daha önce avukatı, il sosyal hizmetleri uzmanı, icra memuru ve görevli polislerle birkaç kez çocuğu görmeye giderler ama sonuç alamazlar.

"Herkes eve girmişti, gerginlik çıkmasın diye kapıda kaldım. Herkes evi ararken eski eşim çocuğu arka kapıdan kaçırırdı. Ben kapıda tek kalmıştım. Çocuğu arabaya bindirdi ve arabayı

Derya, bizim arkadaşımız. Dergidekiler özellikle onu sık sık görürüz. Bir kısmımız onun çocuğu olduğunu bile bilmiyordu. O kadar genç ki. Çocuğu var. Kocaman hem de. Ama çocuğunu senelerdir göremiyor. Gülbahar Gündüz, arkadaşı, kadın mücadelesinde yol arkadaşı olan Derya'nın hikâyesini **Pazartesi** için yazdı.

benim üzerime sürdü. Bağırmaımla beraber içerdekiler dışarı çıktılar, ama kayboldu ve ben gene elimde çocuğa aldığım kırmızı oyuncak arabayla öylece kalakaldım. Her defasında bu oyuncak arabayla geldim, her defasında da bununla geri döndüm..."

Dava geçen ay sonuçlandı. Çocuk tekrar babaya verildi. Gerekçe, babanın maddi durumunun anneden daha iyi olmasıydı. Anneye verilen çocuğu görme hakkı az bulunup çoğaltıldı. Oysa bu az zamanda bile görememişti çocuğu. Bunlar üzerine bir yığın toplumsal, sosyal, siyasal vs. çözümleme yerine şahit olduğum ve unutamayacağım Derya ve çocuğunun buluşmasını yazmak istedim. Hani her şeyi unutursunuz ya hissettiğiniz tek şey duygu ve insanlık olur ya. Bizim de Balıkesir'de yaşadığımız buydu. 2 Ekim'de Derya, Leman Yurtsever, DİHA'dan Hazal ve ben Balıkesir'e doğru yola çıktık. Hepimiz gergindik. Bu defa kırmızı oyuncak arabayı çocuğu ulaştırabilecek miydik? Sabah indik. Avukat, il sosyal hizmetler uzmanı, icra memuru ve polislerle beraber eve doğru yola çıktık. Biz arkada durduk. Görevliler kapıyı çaldı. Kapıyı 45 yaşlarında bir adam açtı. Derya, "çocuğun babası," dedi. Sonra bağırmaımla kendime geldim. Beklenen olmuştu, iki kadın dışarı çıkmış, Derya ve bizlere hakaretler yağdırıyordu. Sonunda polisler, "can güvenliğinizi sağlayamayız," diyerek bizi uzaklaştırdılar.

Üç saat uğraştıktan sonra çocuk ve babasıyla bir çay bahçesinde buluştuk.Yalnız şunu belirtmeden geçmek istemiyorum. Tüm görevliler erkekti ve hemen uzlaştılar. Öyle ya yasaları çıkaran onlar, kararları veren de uygulayan da onlar. Bunda şaşılacak ne var ki. Hepimiz için duygu yüklü anlardı. Tüm o kargaşanın içinde Derya çocuğunu kucağına aldı. Ama hâlâ onun Derya Ablasıydı. Çocuk çoğu şeyin farkındaydı ama dillendirmekten korkuyordu. Sadece arada ağzından kaçırırdı. Sonra da ağzını kapatıp, "bunu söylememem gerekirdi,"dedi. Herkes kızgını onu bu duruma soktukları için. Özürlü diledik. Bizimle barıştı, "ama bir daha böyle kavgalı olmasın," dedi. Biz de söz verdik. Kırmızı arabasını verdik ve vedalaştık. Ben Konur Alp Orhan'a söz verdim. Elbette yazılacak çok şey vardı. Biz oradan bir anlaşmayla döndük. Bu anlaşmayı bozacak her şeyden uzak durulacak. Umarım onlar da aynı sözü tutarlar.

Yeni kitapları, İç' eriden Kıydan Konuşmalar ve Dış' arıdan Kıydan Konuşmalar vesilesiyle görüştüğümüz Ece Temelkuran' la gezdiği gördüğü yerleri, basını ve kadınları konuştuk. Basın sektöründe de işleri kadınların yaptığını, kararların ise erkekler tarafından alındığını söyleyen Ece Temelkuran, bu sebeple, "Ne kadar kötü olursa olsun, ilk düşmanım asla kadınlar olmaz," diyor.

Ece Temelkuran:

kadınlara kötülük etmek karşı devrimciliktir!

KADINLAR, Kürt meselesi, cezaevleri gibi konularda yazıyorsunuz genellikle. Nasıl tanımlıyorsunuz bu durumu?

Sonradan okuyup öğrendiğim icat ettiğim bir nedeni yok. Başından beri böyleydi zaten. Bakmayı ve görmeyi insanlar erken öğreniyorlar. Ondan sonra ne yapacağınızın yolu çiziliyor. Abartılı gelebilir kulağa ama yazı yazmayı öğrendiğimde benim zaten yazacak çok şeyim vardı. Bakmak ve görmek ve annenizin babanızın hayata bakışıyla da biçimlenen bir şey. Ama, bir taraf tutmak her zaman çok kolay. Kimin tarafı, haksızlığa uğrayanların, ezilenlerin tarafı. Bu benim etime işlemiş bir refleks.

Özellikle İç' eriden Kıydan Konuşmalar' da bir dertleşme havası var. Ama her şey hep böyle

kalacak gibi bir kabullenme de var sanki...

Dünyanın ve Türkiye'nin durduğu bir yer var. Bugün dünyanın da Türkiye'nin de en önemli meselesi ne yapacağını bilmemesi. Şimdiki bütün sosyal hareketlerin durduğu yer birlikte ne yapabiliriz sorusu. Dünya hızla sağa kaymadan önceki o 70' ler dönemindeki olağanüstü hareketlilikte kurulan bir takım "biz"lerde yanlışlar oldu hem dünyada hem Türkiye'de. Herkesin farkında olduğu bir şey bu. Ama o "biz"lerin yeniden inşasında neler yapılacak, o "biz"ler nasıl oluşturulacak ve nasıl "biz"ler olacak konusunda daha kimsenin yanıtı yok. Dünya Sosyal Forum süreci de böyle bir süreç zaten. Şimdi göze görünen elle tutulan somut hareketlilik olması açısından söylüyorum.

Yeni bir "biz" nasıl inşa edebiliriz. Böyle bir biz mümkün müdür? Ancak konuşarak, daha çok konuşarak, ne düşündüğünüzü söyleyerek bir yere varabiliriz. Son zamanlardaki tüm toplumsal hareketlerin adı genellikle platform oluyor. Platform sadece konuşulan bir yerdir. Bu son derece ideolojik bir şey. Evet şu anda dünya, Türkiye sadece konuşuyor. Ben de konuşuyorum ve insanları da konuşmaya davet ediyorum. Ben insanların benden bir şey beklemesini değil de kendisinden bir şeyler beklemesini tercih ediyor ve insanları da buna davet ediyorum. Çünkü dünyadaki ve Türkiye'deki insanların en büyük sorunu kendine ve insana inancını kaybetmesi.

Çözümü ararken bu yeterli mi?

Valla işte, Arjantin'e gidiyoruz, Hindistan'a, dünyanın öbür ucuna. Yani 80 darbesi benim için kişisel bir mesele dediğim gibi, dünyanın kurtulması da benim için kişisel bir mesele. Çünkü daha iyi bir hayat yaşayacağım. Mümkünse ben de görmek istiyorum o hayatı. İnsana inanmak muhteşem bir şey. Bir kalabalıkla bir olmak şahane bir şey bir yanılla. Arjantin'de ya da Brezilya'da insanlar hep birlikte bir şeyler yapınca çok heyecanlanıyorsunuz. İnsanların bir şeyler yapabileceğine inanmak istiyorum. Dolayısıyla çözümü aramak benim için kişisel bir mesele. Arjantin'de insanlar komün kurmuş, ekonomik krizi böyle atlatmış. Bunu görünce kişisel olarak çok mutlu oluyorum.

Arjantin, Brezilya, Hindistan... Nedir bizden farkları?

Bence üç temel fark var. Burada olmayan şeyler orada olan arasında. Birincisi din. Bunu Müslümanlık Hıristiyanlık anlamında söylemiyorum. Latin Amerika için söylüyorum; dinin orada toplum içindeki işlevi bizdeki gibi değil. Rahiplerin orada en başından beri solda

muhtemelen ben de öyle bankada filan çalışacaktım.

Nedir peki kadınların en önemli problemi, bir yeteneğe sahip olmak mı?

En büyük problem onaylanmak ihtiyacı. En büyük zaaf bu. Yoksa acayip güçlüdür kadınlar. Ama birçok şeyi yaptıktan sonra, genel müdür de olsa yine dönüp kocasının, babasının onayını almak istiyor. Orada bir ev kızı olmaktan öteye gidemiyor. İçinde bu onaylanmak duygusu olmasa, özgürleşecek. Küçük kızlar altı yedi yaşlarında çok fena sakatlanıyorlar. O sakatlık dolayısıyla da hep onaya ihtiyaç duyuyorlar. Onaylanmadığın zaman da sevilmediğini düşünüyorsun, onların istediği gibi olmayınca yalnız kalacağını düşünüyorlar. Ben birçok kadın gördüm. Çok başarılılar, çok parası var. Her şeyleri var ve yalnız öleceklerini düşünerek, bir sürü abuk sabuk şey yapıyorlar. Dönüp geri bir adım atıp, kaçtıkları evlere hayatlara geri dönüyorlar. Yalnız ölecekleri, onaylanmayacakları, sevilmecekleri korkusuyla. En büyük sorun bu bence. Yoksa zina meselesini de hallederlerdi. Namus cinayetleri de hallolurdu. Anneler kızlarına bu yüzden ihanet ediyorlar. Kızını öldüren bir adamla nasıl yaşamaya devam edebilirsin, aynı yatağa girebilirsin düşünsene. Onaylanmak, yalnız kalmak korkusu, dışarı atılmak korkusu o kadar büyük bir korku ki, kızını öldüren adamla aynı yatağa giriyor ya da bazen kendileri öldürüyorlar kızlarını.

Basında neler yaşıyor kadınlar? Güzel olmak şart, peki ya yetenek?

Evet ben de güzel olmak zorundayım. Çünkü eski solcu bacılara benziyorsun denmemesi için benim elimin yüzümün düzgün olmam lazım. Ben köşe yazarı olsam bile hâlâ bir görsel malzemeyim. Benim fotoğrafımı bir erkek yazardan daha büyük basarlar, röportaj yaptıkları zaman. Bundan kurtuluş yok. Bu benim önleyebileceğim bir şey değil. Elif Şafak için de geçerli bu. Ne kadar ciddi dursa da hiç fark etmez. Ben de istediğim kadar mücadele edeyim, bu benim yok sayacağım bir durum. Fakat ben medyada bir sürü aptal, yetenezsiz buluyorum. Kadın kadına bunu yapmasın allahaşkına. Kadınların öncelikle birbirlerini

suçlamasını, her şeyden önce, öncelikle bunu yapmalarını karşı devrimci buluyorum. Ama önce biz erkek patronlardan eleştirmeye başlarsak, en son o güzel küçük kızları konuşabiliriz. Ama önce bir erkek patronlar, kapitalist sistem, o erkek patronları oraya oturtan sistemden başlamak lazım. İlk başlanan yer bu işin kuyruğunun ucunda olan o güzel kızlar olmamalı. Bütün bu sistemin ürettiği bir şey. Bütün bu sistemin ürettiği erkeklerin ürettiği bir şey. Bu sistem o binaları üretiyor, böyle bir haber mantığını üretiyor. O binaların içinde erkek yöneticiler var. Onlar güzel kızlar görmek istiyorlar etraflarında falan filan. Ama ilk düşman o kızlar değil. Kadınlar arası çekişmeyi erkekler çok sever. Çok eğlenceli bulurlar, horoz dövüşü izlemek gibi. Ben bu seyirlik malzemenin bir parçası olmak istemiyorum. O yüzden hiçbir kadına saldırmak istemiyorum. O kadın çok kötü olsa bile. Benim tanıdığım hakikaten tanıdığım en kötü erkekten daha kötü kadınlar var medyada. Ama benim meselem önce kadınlar değil.

Bu fikirlerle orada onlara karşı bir şeyler yazıyor olmak zor değil mi?

Bir yazı yazmıştım, savaşı zamanı. Vicdan aklama istasyonu diye. Bir öyle bir tarafı var. Bir de insanların hiçbir yerde kalıcı olduğunu düşünmüyorum. Hayatta bile. İşte sözümüz var, söyleyeceğiz sonra da gideceğiz. Dolayısıyla bu bilgiyi yedekte tuttuğun zaman işin daha kolay oluyor. Bu köşede on yıl kalacağım diye düşünmüyorsan daha rahat oluyorsun. Ama durumumun da farkındayım. Bir vicdan aklama istasyonu olabiliyorum dönem dönem.

Bütün kadınların kafası karışık mı sizce?

Öyle olması gerektiğini düşünüyorum. Kafa karışıklığı düşünmek için şart. Öyle olması gerekir ama. Benim ayrıca yazar olduğum için kafam ayrıca karışık. Kadınlar her zaman ne olursa olsun bence bir isyan tutuyorlar içlerinde. Bastırılmış isyanlar olarak yaşıyorlar. Ama canlılıkları olduğu sürece de bilin ki o kadının yapacak son bir isyanı vardır. Kaç yaşında olursa olsun yapar onu. Hayatlarını birden değiştiren kadınlar var. Hem de otuzunda değil. Atmışında kocasını döverek terk eden kadın taniyorum...

sevişelim, eğlenelim. Evi yokmuş kimsenin umurunda değil. Buradaki mülkiyet duygusu ve mülkiyete sahip olma olasılığına duyulan o tuhaf inanç bence mesela insanların komün hayatı falan kurup krizle başa çıkmasını engelliyor. Üçüncüsü de kadın meselesi. Orası anaerik bir toplum.

Genç, başarılı bir kadınsın. Şanslı sayılabileceklerden. Okuma ve ev dışına çıkma şansını edinebilenlerden yani...

Mor iğne kampanyası olduğu vakit on altı yaşındaydım. O zaman evden çıkmama, akşam geç gelmeme izin yoktu. İzmir'de bir dergi vardı. Benim ilk yazım da o dergide yayınlandı. O yazıyı o dergiye götürülebilmek için geç kaldım eve ve çok kötü azar işittim. Benim ailem solcu bir aile ama, bu onların son derce orta sınıf muhafazakârlığıyla zehirlenmiş olmadığı anlamına gelmiyor. Türkiye'de kadınlar üç aşağı beş yukarı aynı şeyleri yaşıyor, aynı şekilde yetiştiriliyor. Ben de o şekilde yetiştirildim. Bunların hepsiyle de tek tek cebelleşmek zorunda kaldım. Hâlâ da öyleyim. Slalom gibi bir şey benim hayatım. Ben imam nikâhıyla evlenen bir kadın olmayacağım, farklı bir hayatım olacak, istediğim yere gideceğim gibi dertlerin varsa, slalom gibi bir hayatın oluyor. Hiçbir kız çocuğu bilmiyorum ki sekiz yaşından itibaren yalan söylemeyi öğrenmemiş olsun. Bize yalan söylemeyi öğretiyorlar. Üniversiteye geldiğinde artık yalan söylemek konusunda şahane performanslar sergileyebilen biri oluyorsun. Ama bir yerde son bir çıkış var. Orada nihayet yüzleşmek ve kılıçları çekmek zorunda kalıyorsun. Ekonomik özgürlüğü kazanmanın falan hiçbir yardımı yok aslında bu kavgada. Yine her zamanki gibi silahsız kalıyorsun Türk aile sisteminin karşısında. Yani Brezilya'ya, Arjantin'e gidebilirsin ama nikâhsız yaşamasan iyi olur. Tabii Çankırı'da yaşayan ortalama benim yaşında bir kadından farklı bir hayatım var. Yoksa olağanüstü mücadele ettim de ben kurtardım kendimi bu kadınlık durumunun getirdiklerinden gibi bir şey değil. Yazmak gibi özel bir yeteneğim olmasaydı,

insan

Tavuk tadında patates yemeye ne dersiniz? Ya da muz tadında armut? Veya belki çilekli domates tercih edersiniz. Aman ne güzel Hayatımız renkleniyor. Mu acaba?

teknolojik bir aygıt mı?

"Yaşam Patentlenemez" bildirisinden:

GDO ürünleri sağlığımızı nasıl etkiler? GDO'lu ürünlerin temel sakıncalarından biri de insan sağlığına karşı olumsuz etkileri. Uzmanlara göre, sağlık riskleri şunlar: antibiyotiklere karşı dayanıklılık oluşması, gıda olarak kullanımda insan ve hayvanda toksik ya da alerjik etki yapması, doğrudan alım durumunda insan ve hayvan bünyesindeki mikroorganizmalarla birleşme ihtimali. GDO'lu ürünlerin oluşturduğu sağlık risklerini doğrulayan bilimsel araştırmalara her geçen gün bir yenisi daha ekleniyor. Örneğin, Brezilya fındığının bir genime sahip olan transjenik soya fasulyesi, fındığa alerjisi olanlarda alerjiye neden oluyor. Rowett Enstitüsü'nde çalışan Arpad Pusztaria'nın son deneyleri GDO'larla ilgili yeni kuşku ortaya çıkardı. Sozu edilen çalışmada, genetik yapısı değiştirilmiş patateslerin fareler için toksik olduğu, bağışıklık sisteminde bozukluklar, viral enfeksiyonlar gibi birçok etkileri olduğu ortaya çıktı. Genetiği değiştirilmemiş patateslerle beslenen fareler gayet sağlıklıydı. Sonraki deneyler toksiklığın gen transferi yöntemiyle ilgili olduğunu ortaya çıkardı. Bir başka deney, besinler yoluyla aldığımız yabancı DNA'nın hücrelerimize taşınabileceğini ortaya çıkardı. Yakın zamana kadar DNA'nın bağırsaklarımızda sindirilebileceği düşünülüyordu. Ancak deneyler durumun aksini kanıtladı. Bakteriyel bir virüsün DNA'larıyla beslenen farelerde bağırsak boyunca yasayabilen ve kana karışabilen büyük virüs DNA'sı parçaları bulundu. Alınan DNA'lar lökositlerde, dalak ve karaciğer hücrelerinde de görüldü ve virüs DNA'sının fare genomuna yerleştiği kanıtlandı. Hamile farelere yedirilen virüs DNA'sı, ceninin ve yeni doğmuş yavruların hücrelerine geçtiği de belirlendi.

Genetik mühendisliği, biyoteknoloji insanlığın emrine girdi gireli, en basit ottan sebze meyveye, tek hücreli canlıdan insana kadar her canlı yapıyı, DNA'sı ve kromozomu olan her maddeyi kurcalamaya başladı. Bize bunların en sansasyonel olanları yansıyabiliyor. "Klon koyun Dolly", "insan klonlanması" vb. vb. Kamuoyu önünde ve kamuoyunda yapılan tartışmalar işin yalnızca etik/dinsel yönüyle sınırlı kalıyor çoğu kez. Ve genellikle bu yön de (bir takım çevreler tarafından son derece bilinçlice) eksik gedik bırakılıyor ve yanlış yönlendiriliyor. Bu "bazı çevreler" dediklerim, aslında herkesin rahatlıkla anlayabileceği gibi, bu konuya yatırım yapan ve sıfırlarını sayamayacağımız büyüklükte karlar elde eden uluslar üstü ilaç, tohum ve gıda şirketleri. Maalesef ülkemiz bu şirketler için tam bir açık pazar. Biyoteknoloji konusunda ne doğru dürüst araştırmamız, incelememiz, ne yasalarımız ne mevzuatımız var. Bebeğimize yedirdiğimiz mamanın genetiği değiştirilmiş organizmalar yoluyla üretilen malzemeden yapılip yapılmadığını, soframıza koyduğumuz mısırın kökeninin ne olduğunu vb. vb. bilmiyoruz. Hepimizi ilgilendirdiğini düşündüğüm bu konuda "GDO'ya Hayır Platformu'nun "Yaşam Patentlenemez" bildirisi çok önemli bilgiler içeriyor.

Yaşam Patentlenemez bildirisinde GDO'ların sağlığımızı nasıl etkilediğinden tutun da GDO'lu ürünlerin çok uluslu şirketlere neler kazandırdığı, özellikle bizim gibi üçüncü dünya ülkelerinin tarım politikalarına nasıl yansıdığı konusunda birçok açıklama mevcut. Platformun internet sitesinden bu konuda ayrıntılı bilgi edinmek de mümkün. Biz yerimiz yettiğince konuyu özetlemeye çalışacağız. . Düşünün ki, kendi genetik yapınızla ilgili bir inceleme yaptırmak, ya da belki bir değişiklik istiyorsunuz. Bunun için uluslar üstü şirketlerden, örneğin ABD'deki Celeron adlı bir firmadan izin istemek zorundasınız. Çünkü, insan genomunun (gen

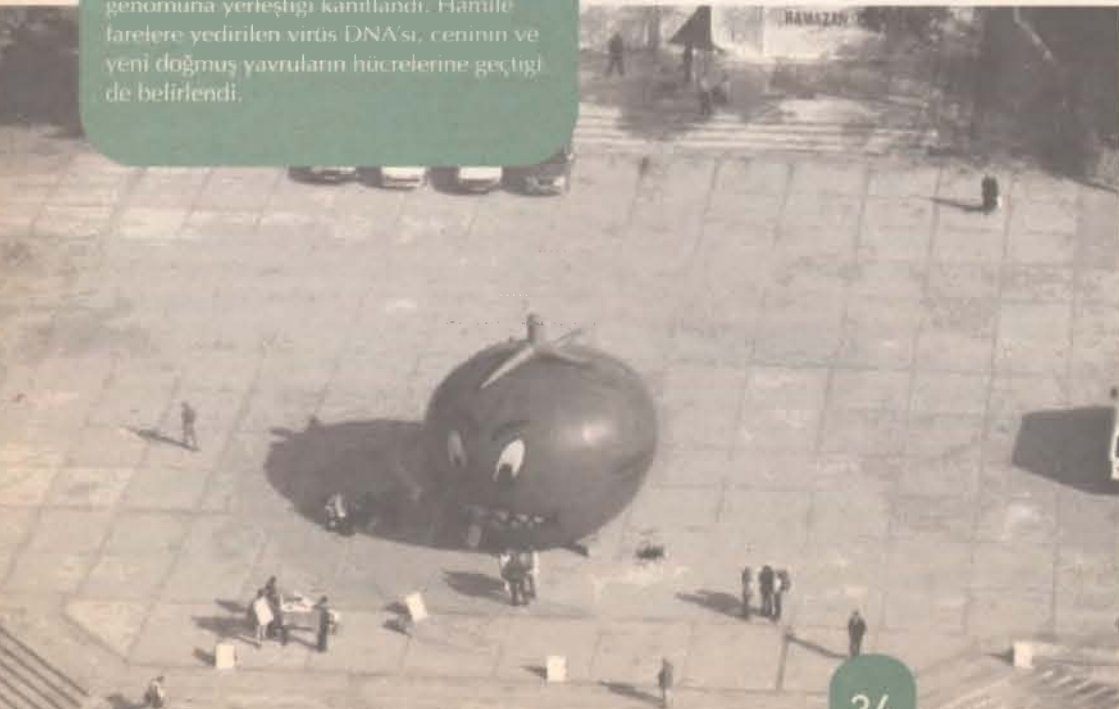
haritasının) keşfedilen kısmının büyük bölümünün patentini almışlar. Sanki insan ya da bir hayvan, sanki bir klima ya da bir araba gibi teknoloji ürünü bir aletmiş gibi "patent"i alınıp satılabiliyor. Kendi bedenimiz üzerinde başkaları söz sahibi. Bu konuda çok fazla spekülasyon fikirler de üretilebilir. Bunun yerine yalnızca hali hazırda bildiklerimiz ve göze görünenler üzerinde konuştuğumuzda bile ortaya çıkan tablo, bilimkurgu/gerilim öykülerini mumla aratır durumda.

Canavar domates kampanyası

GDO'ya Hayır Platformu, bu konuda mümkün olduğunca geniş kesimleri bilgilendirebilmek için Türkiye çapında bir eylem düzenledi. 2 Ekimde İstanbul'da başlayan bu "Canavar Domates" kampanyası büyük ilgi topladı. Avrupa'nın değişik ülkelerinde GDO karşıtlarının simgesi haline gelen domates şeklinde "Canavar Balon", İstanbul'da Taksim'de, Bakırköy'de ve Kadıköy'de sergilendi. Bu arada GDO'lara karşı açılan imza kampanyasında da 9 binin üzerinde imza toplandı. İstanbul'dan sonra İzmit, Bursa, İzmir ve pek çok diğer ili de dolaşacak olan GDO'ya Hayır Platformu ve Canavar Domates, toplanan imzaları, 1 ay sürecek bu kampanyanın son durağı Ankara'da TBMM'ye verecekler.

Kampanyanın başlangıcında yaptıkları basın açıklamasında "GDO'nun yüzyılın en büyük felaketi" olduğunu, biyoteknoloji şirketlerinin, insanlık tarihinde ilk kez canlılar üzerinde mülkiyet hakkı elde edilmeye çalıştığını ve bunun "biyolojik korsanlık" olduğunu söyleyen platform üyeleri, ayrıca GDO'lu üretimin insan sağlığı üzerinde ciddi riskler taşıdığını kolera bakterisi taşıyan yonca, akrep geni taşıyan pamuk, tavuk geni taşıyan patates, balık genli domates gibi frankeştaynların gıda olarak soframıza getirilmeye çalışıldığını belirttiler.

(Not: Canavar Domates Balonu, İstanbul'daki kampanya sırasında iki kez bıçaklı saldırıya uğramış. Ama kimlerin yaptığı görülememiş.)

Feminist

Ansiklopedi

İnas : Arapça dişi, kadın demek olan ünsa'nın çoğulu. Dişiler, kadınlar, kızlar.

İnas Rüştüyesi: Osmanlılar döneminde ortaokul düzeyindeki kız okullarına verilen ad. İlki 1859'da İstanbul'da öğretime başladı. O tarihe kadar kız çocuklarının öğrenim düzeyi sübyan mektebini geçmiyordu. Bu okullara 1923'e kadar rüştüye dendi.

İnformel ekonomi: Resmi piyasa dışı çalışmayı anlatan bir terimdir. İktisat biliminde bir kullanımı, vergi vb. kuralların dışındaki kaçakçı piyasa ve kara ekonomidir. Kayıt dışı ekonomi de denmektedir ama bunda kasıt daha çok vergi kaçakçılığıdır. İnformel ekonominin bir alanını resmi istihdam ve GSMH hesapları dışında görülen ev içi kadın emeği oluşturmaktadır. Bu alan dünya feminist hareketi sayesinde son yirmi yıldır görülür ve incelenir hale gelmiştir. Yeni dünya kapitalist sisteminde evlerde, parça başı düzeniyle, insanlık dışı ücretlerle, geçici ve sosyal güvencesiz iş yaptırılan çoğu kadın ve çocuk insanların emeğinin sömürülmesine dayalı bir alan olarak da informel ekonomiden bahsedilmektedir.

İnsan: Konuşabilen, dik duruşlu, büyük beyinli, kavrayıcı elli primat.

İnsanlık: "... erkek insanlığıyla, kadınsa dişiliğiyle tanımlanır. Ve kadın ne zaman insan gibi davranmaya kalksa, erkeği taklit etmeye çalışmakla suçlanır.." S. De Beauvoir

İnzal: Bel gelmesi. Erkeklerde boşalma. Uykuda düş azması.

İradeleşmek: Özellikle Kürt kadın hareketi tarafından kullanılan bir kavramdır. Bu terimle bir kadının varolan toplumsal durumundan militan bir kopuşla ayrılması, değişmesi, kişisel güç ve denetimiyle bu durumu sürdürmesi kastedilmiştir.

İstimir: Cinsel olarak kendi kendini tatmin etmenin her türü.

Ferit Develioğlu'nun Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lügatindeki karşılığı, "abaza çekme" dir. 1950 yılında basılmış bir cinsel bilgiler kitabındaki tarif ise şudur: " uzvi teharüşler veya ruhi tasavvur vasıtasıyla, ruhi, asabi ve bedeni bütün neticeleri bakımından cinsi münasebetkine benzeyen sun'i ve anormal bir cinsel teheyhüş halinin meydana gelişidir." Kelimenin TDK sözlüğündeki karşılığı, onanizm, onanizmin Larousse'deki karşılığı ise mastürbasyon olarak geçmektedir.

İstimna bi-1-yed: (Osmanlıca) Otuzbir çekme.

İşpenç horozu: Ufak tefek olduğu halde kabadayılık taslayan erkek.

İsyan: Toplumsal ve siyasal düzenin altüst edilmesi için girişilen toplu eylemlerin tümü, karşı çıkış. Ülkemizde doksanlı yıllarda kadın kurtuluş hareketinin ürettiği bir slogan şöyledir: "gelsin baba, gelsin koca, gelsin cop, inadına isyan inadına isyan inadına özgürlük."

İşbölümü: Sosyoloji sözlüğündeki bilimsel tanımı şöyledir: "Farklı ama bir bütün içerisindeki faaliyetleri yerine getiren kişi ya da grupları koordine etmeyi sağlayan, istikrarlı bir düzenlemeyi anlatır." Aslında toplumsal anlamda işlerin bölüşümü bir düzenlemedir. İşbölümü insanlık tarihinin başlangıcında ileriye doğru temel bir dönüşüm yaratmıştır. Modern iktisat biliminde üretim araçlarının sahipleriyle, öyle olmayanlar arasındaki eşitsiz işbölümünü Kari Marks ezilenler lehine analiz etmiştir. İşbölümünü salt kadınlar açısından inceleyenlerse sadece feministler olmuştur. Modern sosyoloji ve iktisadın hiçbir ekolü işbölümünü kadınlar için ele almamıştır. Ev içinde kadınların kullandığı karşılıksız emeği ve bu durumun sürmesini sağlayan işbölümünü görememiş veya görmezden gelmişlerdir. Karı ve koca arasındaki cinsiyete dayalı geleneksel işbölümünü adeta doğal addetmişlerdir. İnsanların etkisi altında yaşadıkları üç büyük din de cinsiyetçi işbölümünün sürmesini sağlayan içeriğe sahiptir.

Hazırlayan: Handan Koc

Gönül Kıvılcım'dan

aşkın parçalarını birleştiren öyküler...

"Yeryüzüyle gökyüzü arasında hiçbir şey yok. Kadından ve erkekten başka. Ve varsayımlardan. Bayan Gözyaşı ile Bay Hissiz. Yaprakların kavga ettiği bir gün çıkıyorlar yola. Mevsimlerden sonbahar. Yani hüznün zamanı."

Okuyunca; hasabanın kabusunu, taşlaşmış ilişkileri, sevgisiz kan koca hayatını, dedikoducu, gıcık kapısı arayan, sürekli-kapılan ruhuyla, bedeniyle, cinselliğiyle zorlayanınn öykülerini gerçekten başarılı buldum. **Gönül Kıvılcım** ın içinde gizli bir irani taşıyan dilinde Tomris Uyar ustalığını sezdim.

Doğan Hızlan
(Kasaba ve Yalanlar hakkında)

Aşağıdakilerin hayatlarını anlatan romanlara uzak kalmışlığın, aslında bildik bir dünya ile edebiyatta karşılaşmanın yarattığı şaşkınlığın etkisi var **İllet Sinan**'i seyerek okumamda.

A. Ömer Türkeş
(İllet Sinan hakkında)

EVEREST

www.everestyayinlari.com

Görmedim, duymadım, bilmiyorum- Canan Şenol

“Önceleri, babam bittikten sonra ağlardı. Benden özür dilerdi. Şimdi bittiğinde, sildiğim gözyaşları olmuyor. Özür de dilemiyor artık. Benden piposunu ve tütününü getirmemi istiyor. Normal yatağa uzanıp, piposunu içiyor, ben de çoraplarımı bileğime doğru yuvarlıyorum...

Leo ve askerleri çamaşır kazanının içinde boynuzlarını biliyorlar.

Bir gün oradan çıkacaklar.

Aynalı dolabın kapısından onların odasına girecekler. Hiçbir şey onları durduramayacak, normal yatağın üstüne tırmanacaklar ve babam külotunu çekinceye kadar, boynuzlarını karnına saplayacaklar.

O zaman erkeğin şarkı söylediği, ıslık çaldığı ve nefes aldığı delikten bir kan gölü fışkıracak...”

Jeanne Cordelier-Pamuk Prens'in Ölümü çev. Engin Sunar
Sel Yayıncılık-1994

